

MEDIEVALISM IN TOERISTISCH DISCOURS

De verschillen tussen toeristische Vlaamse en Andalusische private en
overheidswebsites in het gebruik van de middeleeuwen.

15 Juni 2021
S1000574
Linda Prins
Master Thesis Tourism &
Culture

Samenvatting:

Het concept *medievalism* kan gebruikt worden in veel verschillende onderzoeksvelden en dus ook binnen *Tourism Studies*. Het recreëren, interpreteren en gebruiken van de middeleeuwen wordt namelijk ook daar uitgebreid gedaan. De vormen van *medievalism* die op verschillende websites te vinden zijn verschillen echter per regio en per soort website. Bij private Vlaamse toeristische websites worden de middeleeuwen vaak gebruikt als interessant achtergrond element voor de rest van de stad, of op een meer sprookjesachtige of magische manier. Op Vlaamse overheidswebsites is hetzelfde te zien maar hier worden de middeleeuwen op een veel neutralere manier beschreven. Op private Andalusische websites wordt er in de beschrijvingen van de stad vaak gebruik gemaakt van zowel *medievalism* als oriëntalisme. Ook ligt in deze teksten de nadruk niet alleen op de middeleeuwse architectuur maar ook op de middeleeuwse manier van samenleven en cultuur. Daarnaast worden de middeleeuwen hier ook vaak op een erg decadente en overweldigende manier beschreven. Tot slot worden ook ongeveer dezelfde vormen van *medievalism* gebruikt op de Andalusische overheidswebsites maar hier is geen sprake van oriëntalisme. Zowel *medievalism* als oriëntalisme worden ingezet op al deze toeristische websites om te benadrukken dat de plek van bestemming anders is dan het reguliere leven en daarom een perfecte manier is om daaraan te ontsnappen.

Inhoud

Samenvatting:	3
Inleiding	4
Het onderzoeksveld, de concepten en de methode	9
<i>Medievalism</i>	9
Nationale identiteit	15
Oriëntalisme	18
Methode.....	20
De private websites	22
De Vlaamse steden	24
Private websites Vlaanderen	24
De toeristische attracties.....	33
Overheidswebsites Vlaanderen	36
De toeristische attracties.....	43
De Andalusische steden.....	46
Private websites Andalusië.....	46
De toeristische attracties.....	54
Overheidswebsites Andalusië.....	58
De toeristische attracties.....	66
Conclusie.....	71
Bibliografie.....	76
Primaire Bronnen (websites):	76
Secundaire Bronnen (literatuur):	81

Inleiding

De Europese laatmiddeleeuwse stad was *the place to be*. In de elfde eeuw groeide de middeleeuwse economie in West-Europa enorm en was de stad een belangrijk economisch, cultureel en institutioneel centrum. In deze eeuw groeide de bevolking en de bevolkingsdichtheid van de steden net zo hard.¹ Deze steden stonden, in tegenstelling tot het platteland, bekend om hun grote en indrukwekkende gebouwen. De grote kerktorens en luide klokken waren bijvoorbeeld tot ver buiten de steden te horen en riepen hiermee letterlijk mensen om ook naar de stad te komen. Niet alleen kerken, maar ook grote marktplaatsen, smalle straatjes, grachten en havens, kastelen, belforten en stadsmuren waren prominente plekken in de meeste middeleeuwse steden.² Naast dit “traditionele” beeld van een West-Europese stad waren er rond het Middellandse zeegebied ook verschillende grote steden te vinden. In de Islamitische wereld was er sprake van een gouden periode van 750 tot 1250 en in de hele regio van Spanje tot Centraal-Azië begonnen de steden op te bloeien.³ Deze steden stonden net als hun West-Europese Christelijke tegenhangers vol met verschillende en grote gebouwen. Velen hiervan komen overeen met de gebouwen in West-Europese Christelijke steden, maar er zijn ook zeker verschillen. In deze steden vond je bijvoorbeeld moskeeën, minaretten en bazaars maar zeker ook paleizen, winkels, werkplaatsen en havens.⁴ De gebouwen in al deze steden speelden niet alleen in de late middeleeuwen een belangrijke rol, maar behoren ook nu nog, in de 21ste eeuw, tot de belangrijkste gebouwen in deze steden. Tegenwoordig heeft een stadsmuur of kasteel echter geen politieke of beschermende functie meer. De meeste van deze locaties spelen nu een belangrijke rol in de moderne toeristenindustrie, die nu vaak een van de belangrijkste economische industrieën in deze steden is.

De liefde voor de middeleeuwse stad en de middeleeuwen in het algemeen heeft een lange geschiedenis. Een van de eerste voorbeelden van deze liefde voor de middeleeuwen zijn de Arthurromans uit de late middeleeuwen. In het boek *Le Morte d'Arthur* van Thomas Malory uit 1485 is bijvoorbeeld een geromantiseerde en ideale versie van de vroege middeleeuwen te zien. Zogenaamd typisch middeleeuwse idealen als ridderlijkheid en eer

---

¹ Kathryn Reyerson, 'Urban Sensations: The Medieval City Imagined' in: Richard G. Newhauser ed., *A Cultural History Of The Senses* (London 2014) 45-66, aldaar 46.

² Ibidem, 45-46.

³ Jonathan Bloom en Sheila Blair, *Islam. A Thousand Years of Faith and Power* (Londen 2002) 103.

⁴ Ibidem, 109-111.

staan centraal in dit werk. De middeleeuwen werden echter niet per se als iets positiefs gezien. De naam van de tijdsperiode zelf laat ook zien dat de periode werd gezien als een stagnerende 'middenperiode' tussen de klassieke tijd van de Romeinen en Grieken en de renaissanceperiode. In de periodes na de renaissance werden de middeleeuwen ook vaak gezien als iets negatiefs waaraan zij voorbij waren gegroeid. De Reformatie zorgde ervoor dat de periode vaak gelijk gesteld werd aan het katholicisme en dus werd het in verschillende protestante gebieden automatisch als iets negatiefs gezien. In de Verlichting zagen filosofen de middeleeuwen als een periode die tegenovergesteld was aan hun eigen tijd. Terwijl ze hun eigen periode zagen als de tijd van objectiviteit en rationaliteit, werden de middeleeuwen gezien als irrationeel, emotioneel en bijgelovig. Deze zelfde “negatieve” kenmerken waren voor romantici juist de reden waarom mensen de middeleeuwen appreciëren. Zij vonden dat deze emoties en het verzet tegen de rationaliteit zeer positief waren en perfect aansloten bij hun eigen wereldbeeld vol emoties.⁵ Ook in de moderne tijd zijn de middeleeuwen nog steeds erg populair en geliefd. Neem bijvoorbeeld een kijkje in boekhandels, films, of andere vormen van populaire cultuur en het wordt duidelijk dat de middeleeuwen een vaak terugkerend thema zijn.⁶ Dit verklaart ook het belang van de middeleeuwen in de eerder genoemde toeristenindustrie. Al deze verschillende manieren van interpretatie van de middeleeuwen vallen onder een van de centrale begrippen van dit onderzoek: *medievalism*.

Dit onderzoek zal zich focussen op het concept *medievalism* binnen de toeristische industrie en het toeristisch discours. Verrassend genoeg is dit soort onderzoek nog niet eerder gedaan, ook al worden zowel het toeristisch discours als het concept *medievalism* gemakkelijk aan elkaar verbonden. *Medievalism* is een concept dat draait om de verschillende mogelijk interpretaties van de middeleeuwen. Een duidelijke definitie van het concept komt van medievalist Louise d’Arcens en is: “het citeren, interpreteren of recreëren van de middeleeuwen.”⁷ Medievalism is dus een vast onderdeel van de geschiedschrijving en de omgang met middeleeuws erfgoed. Geschiedenis en erfgoed zijn niet alleen belangrijke toeristische attracties, maar hebben ook enkele andere belangrijke functies. Zoals later in dit onderzoek zal blijken is dit ook van zeer groot belang voor nationale identiteiten omdat ze kunnen worden gebruikt om bepaalde mensen in of uit te sluiten van een groep. Identiteit en nationale identiteit draait namelijk geheel om de overeenkomsten tussen de leden van die

---

⁵ Richard A. Marsden, ‘Medievalism: New discipline or scholarly no-man’s land?’ *History Compass* 16:2 (2018) 1-9 aldaar 2.

⁶ Umberto Eco, ‘Dreaming of the Middle Ages’, in: Umberto Eco ed., *Travels in Hyper Reality: Essays* (New York 1986) 61-72 aldaar 61.

⁷ Louise D’arcens, *Comic Medievalism: Laughing at the Middle Ages* (Cambridge 2014) 3.

specifieke groep. Dingen als geschiedenis en erfgoed kunnen echter op veel verschillende manieren beschreven of verklaart worden en dus is er niet één neutrale of objectieve geschiedenis. De specifieke manier waarop de geschiedenis wordt geïnterpreteerd is daarom juist vaak hetgeen wat verschillende nationale identiteiten van elkaar onderscheid.⁸

Deze functie van de geschiedenis, in dit geval specifiek de middeleeuwen, voor de nationale identiteit is echter niet opzettelijk aanwezig in alle vormen van toeristisch discours. Daarom zullen er in dit onderzoek twee verschillende vormen van toeristische websites onderscheiden worden: overheidswebsites en private websites voor toerisme. Zoals de naam al doet vermoeden, worden toeristische overheidswebsites beheerd of in opdracht gemaakt van een overheid of overheidsinstantie. Dit kan gaan om de nationale overheid van een land, het ministerie van toerisme en cultuur of op kleinere schaal het gemeentelijke of regionale bestuur. Deze overheidswebsites hebben het over hun eigen stad en natie en hebben er dus baat bij om hun eigen verhaal en geschiedenis te vertellen en hun eigen nationale identiteit te presenteren en te behouden. De particuliere toeristische websites worden aan de andere kant logischerwijs beheerd door particuliere en dus niet-gouvernementele bedrijven. Zij hebben daarom ook niet de noodzaak om een bepaalde nationale identiteit te creëren of versterken. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de geschiedenis die hier wordt verteld totaal niet is verbonden aan een nationale identiteit van een land. Het betekent alleen dat zij niet zelf de noodzaak hebben om dit in stand te houden en dat ze dit waarschijnlijk dus niet opzettelijk doen. Het kan echter dat ze het overnemen uit de discours van de overheden of uit andere tradities waardoor het zonder intentie ook op hun websites te vinden kan zijn.

De specifieke vorm van toerismediscours die centraal staat in dit onderzoek is zoals eerder vermeld het online toerismediscours en meer specifiek het Engelstalige online toerismediscours. De keuze voor online toerismediscours en dus toeristische websites is vrij logisch. In veel van de studies rondom toerismediscours uit het verleden was de reisgids dé centrale bron voor onderzoek naar het toeristisch discours. Hoewel reisgidsen nog steeds erg populair zijn, speelt het internet nu waarschijnlijk een belangrijkere rol in het toeristisch discours. Reiswebsites zijn veel toegankelijker voor het publiek omdat ze gratis zijn en iedereen met een internetverbinding ze kan lezen.⁹ Dit onderzoek richt zich alleen op de Engelse varianten van deze websites. Dit komt deels door mijn eigen talenkennis, maar ook

---

⁸ Brian Graham en Peter Howard, 'Introduction: Heritage and Identity' in: Brian Graham and Peter Howard eds., *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity* (Hampshire 2008) 1-15 aldaar 5.

⁹ Richard W. Hallett en Judith Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites A Discourse Analysis Perspective* (Bristol 2010) 2.

door de reputatie van Engels als de meest toegankelijke taal binnen het toerisme. Dit betekent dat dit de websites zijn die door de meeste verschillende mensen gebruikt kunnen worden.¹⁰ Ook zorgt het er in dit specifieke geval voor dat de twee casestudies, die later zullen worden uitgelegd, op gelijke grond staan. Het Engels is voor beide gebieden niet de voertaal waardoor er voor de overheid websites geen grote verschillen zijn in het taalgebruik waarbij de een wordt bestudeerd in de voertaal en de andere in een vreemde taal.

De centrale vraag van dit onderzoek is wat de invloed van de overheid is op de verschillende vormen van *medievalism* die in het online toerismediscours worden gebruikt. Deze vraag is erg groot en zal daarom bestudeerd worden aan de hand van twee casestudies, Andalusië en Vlaanderen. Deze twee streken waren beide zeer welvarende en belangrijke streken in de late middeleeuwen en staan nog steeds vol met middeleeuws erfgoed. Hoewel beide regio's in de middeleeuwen hun bloeiperiode hadden, verschillen ze ook erg van elkaar: Vlaanderen was een Christelijke regio en Andalusië een Islamitische. In een tijd waarin religie centraal stond in de samenleving, hadden de twee verschillende religies in deze regio's een grote invloed op bijna alles in de samenleving. Deze verschillen in religie en bestuur en daarmee ook cultuur, architectuur en geschiedenis maken de uitingen van *medievalism* rondom deze regio's ook heel verschillend. Dit onderzoek zal de veelzijdigheid van het concept aantonen en zal verder onderzoek met dit concept helpen door het uitgangspunt te verbreden en niet langer alleen te focussen op de West-Europese christelijke middeleeuwen.¹¹ Door deze verschillende regio's en de verschillende soorten websites met elkaar te vergelijken zal de invloed van de overheid op het toerismediscours in deze regio's duidelijk worden.

Dit onderzoek zal zich niet op heel Vlaanderen en Andalusië focussen, maar zal specifiek drie steden in iedere regio bestuderen. Dit zijn de bekendste en meest bezochte middeleeuwse steden in deze regio's. Voor de regio Vlaanderen zijn dit Antwerpen, Brugge en Gent. Deze steden, die tegenwoordig allemaal onderdeel zijn van de hedendaagse regio Vlaanderen, bestonden allemaal al in de middeleeuwen en hebben nog steeds enkele bekende en interessante gebouwen en andere sporen uit deze tijd. Voor de regio Andalusië zijn de steden die worden bestudeerd Cordoba, Granada en Sevilla. Ook deze steden behoren nu allemaal tot dezelfde regio en hebben enkele interessante middeleeuwse monumenten. Al deze steden hebben nationale, regionale en lokale toeristische websites. Dit zijn de websites de overheidswebsites waarop we ons in dit onderzoek zullen concentreren. De specifieke private websites die in dit onderzoek voor alle steden zullen worden bestudeerd, zijn *The*

---

¹⁰ Ibidem, 18.

¹¹ R. Marsden, *Medievalism: New discipline or scholarly no-man's land?*, 5.

Lonely Planet, *Fodor's Travel* en *Frommer's*. Deze zijn gekozen voor hun populariteit, taal en het feit dat deze drie websites allemaal de eerder genoemde 6 steden behandelen.

Dit onderzoek zal beginnen met een verdere omschrijving van de concepten en methodes die centraal staan en de historiografie rondom deze concepten. Dit zal ervoor zorgen dat dit onderzoek in zijn academische context kan worden geplaatst en zal ook laten zien hoe dit onderzoek vernieuwend is. Hierna zal er kort een beschrijving worden gegeven van de drie private websites die centraal staan in dit onderzoek. Als ook dit duidelijk is zal worden begonnen aan het daadwerkelijke onderzoek. Eerst zullen de private websites van de Vlaamse steden worden bestudeerd en vervolgens de bijbehorende overheidswebsites van nationaal, regionaal en lokaal niveau. Deze websites zullen afzonderlijk worden bestudeerd en er zullen alle vormen van *medievalism* op deze websites worden uitgelicht en beschreven. Hierna zal dit nogmaals worden gedaan maar dan voor de steden in Andalusië. Door dit te doen zal uiteindelijk de hoofdvraag van dit onderzoek kunnen worden beantwoord. Hoe verschilt de invloed van de overheid op het *medievalism* in het online toerismediscours tussen Vlaamse en Andalusische middeleeuwse steden?

Het onderzoeksveld, de concepten en de methode

Zoals ook al is vermeld in de inleiding zijn de twee belangrijkste concepten in dit essay *medievalism* en nationale identiteit. Naast deze twee concepten is het concept oriëntalisme ook erg belangrijk voor dit onderzoek. Dit laatste concept is echter alleen toepasselijk op de steden in Andalusië vanwege de historische connecties met het Midden-Oosten. Voordat kan worden begonnen met het daadwerkelijke onderzoek naar de bronnen moeten beide concepten eerst duidelijk uiteen worden gezet. Er zal eerst naar het concept en onderzoeksveld van *medievalism* worden gekeken. Hierna zal het eerdere onderzoek rondom nationale identiteit worden besproken. Tot slot zullen ook de methoden die worden gebruikt in dit onderzoek worden beschreven.

Medievalism

Het concept *medievalism* is in de inleiding ook al even aan bod gekomen en werd daar vrij simpel uitgelegd als de interpretatie en recreatie van de middeleeuwen. Deze uitleg van het concept is correct maar wat simplistisch. Ten eerste slaat het woord *medievalism* zowel op het concept als op de studie naar dit concept wat een reden voor verwarring kan zijn.¹² Zo is *medievalism* zelf, zoals eerder al vermeld, iets waar direct na de middeleeuwen sprake van was terwijl de studie naar *medievalism* pas echt opkomt in de jaren '70 van de vorige eeuw.¹³ Hiervoor bestond onderzoek naar de receptie van de middeleeuwen ook al maar de focus lag toen vooral op literatuur of de kunst vanaf de Romantiek. In de jaren '70 werden voor het eerst allerlei disciplines samengebracht om dit fenomeen te bestuderen.¹⁴ De studie van *medievalism* is in twee verschillende taalgebieden gelijktijdig opgekomen en uiteindelijk samengevloeid tot een gezamenlijk onderzoeksveld. In 1979 begon zowel in Duitsland als de Verenigde Staten een echte bloeiperiode voor de studie *medievalism*. In Duitsland begon dit na een conferentie over de receptie van middeleeuwse dichtkunst wat uiteindelijk leidde tot een bundel over *Mittelalter-Rezeption*. Geheel losstaand hiervan begon Leslie J. Workman in ditzelfde jaar het eerste wetenschappelijke tijdschrift met *medievalism* als centraal thema genaamd "Studies in Medievalism". Dit deed hij nadat ook in Amerika verschillende conferenties over de receptie van de middeleeuwen hadden plaatsgevonden. Beide stromingen

---

¹² D. Matthews, *Medievalism: A Critical History* (Cambridge 2015) 9.

¹³ R. Marsden, *Medievalism: New discipline or scholarly no-man's land?*, 4.

¹⁴ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History* (Cambridge 2015) 8.

benadrukken het feit dat *medievalism* anders is dan mediëvistiek omdat het niet de middeleeuwen zelf bestudeert maar juist alles wat daarna komt.¹⁵

De persoon die het veld van *medievalism* echt populair heeft gemaakt is de mediëvist en filosoof Umberto Eco. Toen hij in 1983 zijn boek “Faith in Fakes“ uitbracht met daarin het essay “The return of the Middle Ages“ was hij al een bekende academicus. Dit zorgde ervoor dat er ineens veel meer aandacht was voor het gehele veld van *medievalism*. Een ander belangrijk aspect van dit essay is dat hij hier niet alleen de receptie van de middeleeuwen in de 18de en 19de -eeuwse literatuur behandelt maar een model probeert te maken wat toepasbaar is op de gehele westerse cultuur.¹⁶

Ten tweede zijn er heel veel verschillende vormen die *medievalism* kan aannemen. Dit zorgt ervoor dat het onderzoeksveld enorm breed is. Dit gaat veel dieper dan de in de inleiding besproken positieve of negatieve kijk op de middeleeuwen. Het gaat niet alleen om wat iemand vindt van een bepaald aspect van de middeleeuwen, maar ook waar men überhaupt op focust. De religieuze kant, de architectuur, de politiek of de cultuur. Dit is de reden dat verschillende academici proberen om verschillende categorieën van *medievalism* te onderscheiden. De belangrijkste categorisatie van verschillende soorten *medievalism* komt van de eerder genoemde Umberto Eco uit zijn essay *Dreaming of the Middle Ages*.

Umberto Eco onderscheidt “Ten Little Middle Ages” in zijn essay. De eerste vorm van *medievalism* die hij onderscheidt is de middeleeuwen als een “pretext” of de middeleeuwen die worden gebruikt als een achtergrond voor een verhaal maar waar verder geen interesse is in de geschiedenis. De tweede vorm die hij ziet is het ironische gebruik van de middeleeuwen. Hij legt dit uit door westerns en het daadwerkelijke 19de -eeuwse Amerika naast elkaar te zetten. De derde en vierde vormen van *medievalism* zijn de meer bekendere vormen. Hij noemt deze de middeleeuwen van barbarisme en de middeleeuwen van romantiek. Met andere woorden worden de middeleeuwen hier gezien als tijd van geweld en naïviteit of juist als tijd van sprookjes en spookkastelen. De vijfde vorm van *medievalism* die hij ziet is de aanwezigheid van middeleeuwse filosofie in moderne theorieën. Eco neemt hierbij een van zijn eigen onderzoeken als voorbeeld. Hij onderzocht de middeleeuwse “theory of definition” om aan te kunnen tonen dat veel elementen hiervan nog steeds aanwezig zijn in veel moderne theorieën over betekenis. Zijn zesde vorm van *medievalism* is de middeleeuwen van nationale identiteiten. Hiermee bedoelt hij dat de middeleeuwen worden gezien als politieke utopie waar men naar streeft. De volgende middeleeuwen die hij onderscheidt zijn de middeleeuwen

---

¹⁵ Ibidem, 6-7.

¹⁶ R. Marsden, *Medievalism: New discipline or scholarly no-man's land?*, 4.

van decadentie. Dit is de vorm van *medievalism* die hij koppelt aan de Prerafaëlieten en andere kunstenaars die de middeleeuwen groots, episch en bombastisch verbeeldden. Het gaat daarbij zowel om architectuur en kunst als poëzie. De achtste vorm van *medievalism* die hij ziet is de filologische of wetenschappelijke manier van kijken naar de middeleeuwen. Onder deze categorie vallen dus alle vormen van wetenschappelijk historisch onderzoek omdat dit ook allemaal interpretaties zijn van de middeleeuwen, ook al zijn deze “realistischer” of “objectiever” dan veel andere vormen van *medievalism*. Zijn negende categorie is zijn meest uitgebreide. Deze vorm is de middeleeuwen van traditie. Simpel uitgelegd veranderen deze ideeën over de middeleeuwen niet ook al wordt het tegendeel bewezen. Ze houden dus vast aan het traditionele gedachtegoed van en over de middeleeuwen. Ten slotte spreekt Eco over de *expectation of the Millenium* of ook wel het middeleeuwse idee van het einde der tijden dat nog steeds voortleeft.¹⁷

De Britse Professor in middeleeuwse studies en Medievalism David Matthews geeft in 2015 in zijn werk “Medievalism. A Critical History“ aan dat deze lijst niet zo serieus bedoeld was. Dit essay van Eco is echter erg populair geworden en vormt de basis van veel nieuwe onderzoeken en dus werpt hij een kritische blik op het essay van Eco in zijn boek. Hij geeft bijvoorbeeld aan dat veel van de punten eerder variaties of uitbreidingen zijn op elkaar dan geheel aparte categorieën. Een ander belangrijk punt is dat Eco duidelijk een mening heeft over al deze versies van de middeleeuwen. Hij probeert *medievalism* niet neutraal te beschrijven en drijft duidelijk de spot met de meeste categorieën. Een uitzondering hierop zijn vijf en acht die duidelijk slaan op de “echte” of wetenschappelijke interpretatie van de middeleeuwen.¹⁸ Matthews geeft zelf daarom ook een nieuwe opdeling van *medievalism* in zijn eigen werk uit 2015. Zijn opdeling is een stuk simpeler dan die van Eco en veel anderen, hij deelt *medievalism* op in twee categorieën: de groteske en de romantische middeleeuwen.

De “Grotesque Middle Ages” of “groteske middeleeuwen” staan volgens hem voor de middeleeuwen die werden gebruikt om de eigen tijd tegen af te kunnen zetten. Allerlei negatieve gebeurtenissen en tradities werden (en worden) toegeschreven aan de middeleeuwen om het zo af te zetten tegen de eigen tijd. Hij geeft het voorbeeld dat martelingen altijd worden gezien als iets middeleeuws terwijl dit iets is wat ook in andere tijden voor komt. Hij gebruikt ook een modern voorbeeld uit de film *Pulp Fiction* waar de zin

---

¹⁷ Umberto Eco, ‘Dreaming of the Middle Ages’, in: Umberto Eco, *Travels in Hyper Reality: Essays* (New York 1986) 61-72 aldaar 68-72.

¹⁸ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 19.

“to get medieval” wordt gebruikt om gewelddadige acties te beschrijven.¹⁹ De andere vorm van *medievalism* die hij onderscheidt zijn de “Romantic Middle Ages” of romantische middeleeuwen. Deze vorm van *medievalism* koppelt hij aan aspecten als ridderlijkheid, menselijke arbeidsomstandigheden, het simpele leven in communes, en romantische liefde. Deze nieuwe waardering voor de middeleeuwen en zijn architectuur zorgde uiteindelijk ook voor de opkomst van bijvoorbeeld de neogotische architectuur.²⁰ Een ander voorbeeld van deze vorm van *medievalism* dat hij noemt zijn de *Narnia* en *Lord of the Rings* boekenseries waarin “middeleeuwse” idealen als duidelijke genderrollen, een antimoderne samenleving en de droom van een machtige monarchie een hoofdrol spelen.²¹

Een laatste vorm van *medievalism* die interessant zou kunnen zijn voor dit onderzoek komt van Jane Lovell uit haar artikel genaamd “Fairytale authenticity: historic city tourism, Harry Potter, medievalism and the magical gaze.”. Zij benoemt hier ook de tien moderne versies van de middeleeuwen van Umberto Eco, maar geeft aan dat zij hier graag een elfde aan toe zou voegen. Zij noemt deze laatste vorm “The fairytale-neomedieval tourist destination”.²² Dit sluit aan bij het belangrijkste punt van haar essay dat middeleeuwse historische steden als van nature als magisch worden gezien door toeristen. In haar essay maakt ze duidelijk dat veel toeristen middeleeuwse steden als authentiek magisch of sprookjesachtig zien. De lijn tussen historisch en sprookjesachtig wordt steeds vager bij veel mensen of de twee ideeën overlappen compleet. De manier waarop mensen nu naar middeleeuws erfgoed kijken wordt volgens Lovell bijvoorbeeld enorm beïnvloed door wat mensen zien in sprookjes en films en dus is er een soort “magical gaze” waarmee mensen naar middeleeuws erfgoed kijken. Het middeleeuwse erfgoed wordt op deze manier niet alleen gezien als sprookjesachtig, maar sprookjes worden gezien in middeleeuws erfgoed.²³ Deze verwijzingen naar magie en sprookjes zijn zeker ook terug te vinden op de verschillende toeristische websites. Naar welk sprookje er precies wordt verwezen kan echter per stad verschillen en zegt ook veel over het beeld dat wordt neergezet.

Deze verschillende onderscheidingen van *medievalism* van Matthews en Eco zullen worden gebruikt in dit onderzoek. Ondanks de kritiek van Matthews op de categorieën van Eco kunnen deze toch worden gebruikt in dit onderzoek om te laten zien hoe de

---

¹⁹ Ibidem, 22.

²⁰ Ibidem, 25.

²¹ Ibidem, 29.

²² Jane Lovell, ‘Fairytale Authenticity: Historic City Tourism, Harry Potter, Medievalism and the Magical Gaze’ *Journal of Heritage Tourism* 14:5-6 (2019) 448-465 aldaar 453.

²³ Ibidem, 462.

middeleeuwen precies worden gebruikt in de teksten. In dit onderzoek zal de ene vorm van *medievalism* namelijk niet als “beter” worden gezien dan de andere. De vormen die Eco onderscheidt zijn veel specifiekere dan die van Matthews en dus kan het interessant zijn om hier ook toeristische vormen van *medievalism* aan te verbinden. De vormen die Matthews benoemt zijn natuurlijk ook interessant om te gebruiken in dit onderzoek. Deze vormen zijn echter veel breder zijn en dus minder nuance verschillen tussen de verschillende vormen van *medievalism* laten zien daarom zullen deze niet centraal staan in dit onderzoek omdat het juist gaat om de kleinere verschillen. Ook de nieuwe vorm van *medievalism* die Lovell inbrengt zal worden meegenomen in dit onderzoek.

Naast dit soort opdelingen van *medievalism* die meer gaan om de inhoud en hoe de middeleeuwen worden geïnterpreteerd is er ook nog een andere onderverdeling te maken in het veld. Deze slaat meer op de verschillende onderzoeksvelden binnen het *medievalism* en de uitingen van *medievalism*. Ulrich Müller, een van de grondleggers van het originele Duitse veld van *Mittelalter-Rezeption*, beschrijft vier takken van onderzoek binnen *medievalism*. De eerste tak die hij beschrijft is het creatieve *medievalism*. Bij deze vorm worden thema's, werken en personen uit de middeleeuwen gebruikt om nieuwe dingen te creëren. De middeleeuwen worden hier dus gebruikt als inspiratie voor kunst. De tweede tak die hij onderscheidt is het reproductie *medievalism*. Anders dan bij de eerste tak wordt hier geprobeerd om de middeleeuwen te reconstrueren op een manier die zo “authentiek” mogelijk probeert te zijn. Dit laatste is erg belangrijk, het gaat namelijk niet zo zeer om de daadwerkelijke middeleeuwen, maar over wat de maker ziet als “authentiek” middeleeuws. Dit is dan ook het grote verschil met tak drie die zich focust op het wetenschappelijke *medievalism*. Hier worden de middeleeuwen uitgelegd en bestudeerd door middel van relevante wetenschappelijke disciplines en ideeën. De laatste categorie die hij onderscheidt is het politiek ideologische *medievalism*. Zoals de naam al doet denken worden hier middeleeuwse thema's en ideeën gebruikt voor moderne politieke doeleinden.²⁴

De toeristische teksten en websites die centraal staan in dit onderzoek zijn zo interessant omdat ze veel verschillende doelen hebben die ook deels afhankelijk zijn van de maker. In de onderverdeling van Ulrich Müller is het erg moeilijk om deze toeristische websites te plaatsen. Een reden hiervoor is dat *medievalism* op deze websites niet het belangrijkste onderdeel is van de teksten maar slechts een klein onderdeel. Het belangrijkste doel is mensen naar de stad trekken, het beschrijven van de middeleeuwen is slechts een

---

²⁴ Ulrich Müller, 'Medievalism', in: Albrecht Classen ed., *Handbook of Medieval Studies: Terms, Methods, Trends* (Berlin 2011) 850-865 aldaar 853.

bijkomstigheid. De eerste tak kan worden uitgesloten want het zijn geen kunstwerken en het kan ook niet worden geplaatst in de derde tak die slaat op wetenschappelijke werken. Dit betekent dat het in een van de twee andere takken zou vallen of misschien wel beide. Deze twee takken, de reproductie en de politieke tak, sluiten ook mooi aan bij de belangrijkste vraag van dit onderzoek. In dit onderzoek zal onder andere worden bekeken wat de invloed is van de overheid op het toeristische gebruik van de middeleeuwen. In andere woorden zal worden bekeken in hoeverre deze websites in Müllers politieke tak van *medievalism* kunnen worden geplaatst.

Net als bij de verschillende vormen van *medievalism* heeft Matthews ook een interessante eigen kijk op de verschillende uitingen van *medievalism* gemaakt. Het belangrijkste punt van zijn verdeling is dat hij *medievalism* ziet als een discours. Hij zegt dus dat het in grotere of mindere mate aanwezig kan zijn in een tekst, kunstwerk, gebouw of idee. Hij ziet drie basisvormen van *medievalism* en twee extra vormen. De eerste vorm van *medievalism* die hij ziet zijn de middeleeuwen zoals ze waren. Hier worden de middeleeuwen zo realistisch mogelijk neergezet en proberen ze te laten zien hoe het er toen echt uit zag. Dit hoeft niet te betekenen dat het daadwerkelijk helemaal historisch accuraat is, maar het object of de tekst worden wel gemaakt met de intentie de “echte” middeleeuwen te laten zien.²⁵ De tweede vorm zijn de middeleeuwen zoals ze kunnen zijn geweest. Hier worden de middeleeuwen afgebeeld door middel van een legende of als een legende. De manier waarop dit wordt gedaan kan heel erg uiteenlopen van redelijk historisch accuraat of totale fantasie, maar het object of de tekst beweren nooit daadwerkelijk historisch te zijn.²⁶ De derde basisvorm van *medievalism* die hij onderscheidt zijn de middeleeuwen zoals ze nooit waren. Deze vorm van *medievalism* slaat meestal op fantasy en science fiction zoals *The Lord of the Rings* en *Star Wars*. Beiden hebben duidelijk middeleeuwse elementen, zoals ridders, maar zijn ook heel duidelijk geen weergave van de middeleeuwen zoals ze daadwerkelijk waren.²⁷ De laatste twee vormen van *medievalism* die hij onderscheidt vallen buiten zijn eigen patroon en staan daarom los van de andere drie. De eerste hiervan is iets wat voor een groot deel bestaat uit middeleeuwse elementen met daar ook moderne elementen in vermengd. Een duidelijk voorbeeld dat hij hiervan geeft is muziek waar gregoriaans gezang wordt gecombineerd met een saxofoon. De laatste vorm die hij onderscheidt is bijna het omgekeerde van de vorige vorm, hier is bijna alles aan het object modern maar zitten er toch kleine

---

²⁵ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 37.

²⁶ Ibidem, 37.

²⁷ Ibidem, 38.

verwijzingen naar de middeleeuwen in. Modernistische architectuur verwijst bijvoorbeeld vaak naar middeleeuwse motieven.²⁸

Deze vormen van *medievalism* die Matthews onderscheidt zijn makkelijker te gebruiken voor de toeristische websites die centraal staan in dit onderzoek. Op de websites wordt daadwerkelijke historische informatie gegeven, wat zou vallen onder de middeleeuwen zoals ze waren. Verder worden de middeleeuwse gebouwen van de steden vooral gebruikt om de moderne stad meer aantrekkelijk te maken. Dit betekent dat ook de vijfde vorm die hij onderscheidt te zien zou kunnen zijn op de websites. Hier is dus bijna alles modern maar zitten er toch kleine verwijzingen in naar de middeleeuwen. Het kan natuurlijk ook andersom zijn dat de nadruk in de tekst ligt op de middeleeuwse gebouwen en daarbij juist soms moderne elementen worden genoemd. Dit zou het juist in de vierde uiting plaatsen.

Nationale identiteit

Het tweede concept dat centraal staat in dit onderzoek is nationale identiteit. Nationale identiteit is de collectieve identiteit van een natie. Net zoals een individu zijn of haar eigen identiteit kan uitdragen, kan een plaats of natie dat ook doen.²⁹ Een goede definitie van natie komt uit het werk van Benedict Anderson uit 1983. In het boek “Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism” beschrijft hij de natie als “an imagined political community - and imagined as both inherently limited and sovereign.”³⁰ Hij noemt het een ingebeelde gemeenschap omdat niemand iedereen uit zijn eigen land kent of überhaupt ooit zal zien of ontmoeten. Toch is iedereen in hun eigen gedachte onderdeel van deze grotere gemeenschap. Bijna alle gemeenschappen, ook nationale, zijn dus bedacht, gemaakt of ingebeeld. Het gaat bij het bestuderen van deze gemeenschappen volgens Anderson daarom ook niet over de validiteit van een gemeenschap maar de manier waarop ze bestaat. Hij wil niet bewijzen dat een gemeenschap valide is maar wil weten hoe een gemeenschap is gevormd.³¹ Anderson heeft gekozen voor het beschrijven van een natie als community omdat er volgens hem een “horizontale kameraadschap” te zien is in naties. Hoe verdeeld en ongelijk de natie ook is, toch voelen mensen van alle niveaus zich met elkaar verbonden. Deze nationale gemeenschap is echter niet oneindig en wordt gelimiteerd door landsgrenzen. Hoewel deze landsgrenzen zich soms verplaatsen, ziet vrijwel geen enkele natie

---

²⁸ Ibidem, 38-39.

²⁹ R. W. Hallett en J. Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites*, 6.

³⁰ Benedict Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (London 1983) 6.

³¹ Ibidem, 6.

zichzelf als iets oneindigs waar ieder mens bij kan horen. Hoe groot een land ook is of wordt, uiteindelijk is er een grens waar aan de andere kant een andere natie ligt met andere mensen.³²

Een natie en een nationale identiteit zijn dus geen vaststaand feit maar gecreëerd. Het is daarom interessant om te kijken hoe dit wordt gedaan. Rudolf de Cillia, Martin Reisigl en Ruth Wodak bouwen in hun studie naar de discursieve constructie van nationale identiteiten verder op onder andere het werk van Anderson. Zij benoemen de belangrijke taak van discours binnen het creëren, verspreiden, transformeren en vernietigen van nationale identiteiten. Actoren die dit discours volgens hen kunnen bepalen zijn politici, intellectuelen en de media. Zij zouden dit doen door systemen als educatie, militarisering, massacommunicatie en zelfs sportevenementen.³³ Een nationale identiteit kan dus op heel veel verschillende manieren worden verspreid maar omdat deze tekst afkomstig is uit 1999 mist er naar mijn inziens een belangrijke factor. Het internet en online discours zijn nadat deze studie is verschenen een veel belangrijker rol gaan spelen en behoren dus zeker ook tot dit rijtje. Dit is ook een van de centrale aannames in het werk van linguïsten Richard W. Hallett en Judith Kaplan-Weinger naar officiële toerisme websites. Zij zien ook dat toeristische websites die gemaakt zijn door de overheid bijdragen aan het construeren van een nationale identiteit.³⁴ Zij bestuderen hiervoor de toeristische overheidswebsites van de Baltische staten. Ze zien dat overheden de nationale identiteit en politieke en sociale grenzen van het land laten zien op deze websites. Ook worden deze websites gebruikt om de moderne veranderingen sinds het Sovjetregime en hun nieuw verworven openheid en gastvrijheid te laten zien.³⁵

Ook de manier waarop nationale identiteiten worden gemaakt in de bovengenoemde soorten teksten is eerder bestudeerd. De socioloog Stuart Hall heeft in 1996 vijf verschillende manieren van constructie van nationale identiteiten onderscheiden. De eerste die hij benoemt is het narratief van een natie. Hij beschrijft dit als het “standaard” verhaal van een natie. Dit bestaat uit verhalen, landschappen, historische gebeurtenissen, nationale symbolen en rituelen. Al deze aspecten staan voor de gedeelde ervaringen, gebeurtenissen en emoties van de natie en zijn een belangrijk onderdeel van wat betekenis geeft aan een natie.³⁶ De tweede strategie van constructie van een nationale identiteit in discours die hij geeft is de nadruk op oorsprong,

---

³² Ibidem, 7.

³³ Rudolf de Cillia, Martin Reisigl en Ruth Wodak, ‘The Discursive Construction of National Identities’, *Discourse & Society* 10:2 (1999) 149-173 aldaar 153.

³⁴ Richard W. Hallett en Judith Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites A Discourse Analysis Perspective* (Bristol 2010) 16.

³⁵ Ibidem, 32.

³⁶ Stuart Hall, ‘The Question of Cultural Identity’, in: Stuart Hall, David Held en Tony McGrew eds, *Modernity and its Futures* (Cambridge 1992) 273-327 aldaar 293.

continuïteit, traditie en de tijdloosheid van een natie. Dit legt hij uit door te verwijzen naar het idee dat karaktereigenschappen binnen een natie onveranderlijk zijn en blijven bestaan. Hij geeft een voorbeeld van Thatcher die tijdens de Falklandoorlog terug verwees naar het verleden van Groot-Brittannië waarin ze een kwart van de wereld beheerste. Ze zegt hier dus eigenlijk dat Groot-Brittannië deze oorlog zal winnen omdat het land ook eerder altijd oorlogen won.³⁷ Met zijn derde manier van constructie verwijst hij terug naar een heel invloedrijk werk van Hobsbawm en Ranger genaamd “The Invention of Tradition”. In dit werk staat de uitvinding van tradities centraal. Simpel uitgelegd kan een traditie al snel als oud overkomen terwijl deze vaak vrij recent is en uitgevonden. Zo’n “invented tradition” slaat op een symbolische handeling of ritueel waar bepaalde normen en waarden aan zijn verbonden. Dit soort tradities laten een verbondenheid met het verleden en gezamenlijke normen en waarden zien.³⁸ De vierde methode van identiteitsconstructie die hij benoemt is die van een stichtingsmythe. Deze methode spreekt erg voor zichzelf, het gaat om een mythe die wordt verbonden aan het begin van een natie. Hiermee wordt de stichting van een natie en hun verbondenheid zover in het verleden geplaatst dat het mythisch en legendarisch wordt. De laatste manier die hij beschrijft is het idee van het pure en originele volk van een natie. Hier geeft hij echter zelf ook al aan dat het vaak juist niet de oorspronkelijke bewoners van een gebied zijn die de macht uitoefenen en daardoor de “nationale identiteit” maken.³⁹

Zoals blijkt uit deze manieren om nationale identiteit te creëren speelt geschiedenis hier op veel verschillende manieren een heel belangrijke rol in. Ook plekken waar de geschiedenis zichtbaar is of zichtbaar wordt gemaakt zoals cultureel erfgoed of musea. Deze zichtbare geschiedenis of “esthetische middelen” zijn dus ook een middel om de natie te materialiseren en gevoel van samenhang en gemeenschap op te roepen. Dit is helemaal het geval voor historische monumenten en ander erfgoed wat wordt gebruikt als toeristische attracties. Deze plekken zijn namelijk niet alleen meer bedoeld voor de lokale gemeenschap, maar worden ingezet voor een veel breder publiek. Ze staan symbool voor de overwinningen, prestaties of geschiedenis van de stad, regio of natie. Het worden plekken speciaal gemaakt voor educatie en geïnteresseerde buitenlandse toeristen. Dit betekent dat er werk in wordt gestopt om deze historische locaties te herstellen, onderhouden en leesbaar te maken voor een modern publiek. Deze sites worden dus net zoals de nationale identiteit geconstrueerd en zijn

---

³⁷ Ibidem, 294.

³⁸ Ibidem, 294.

³⁹ Ibidem, 295.

geen vaststaand gegeven.⁴⁰ Welke sites worden geselecteerd voor toeristische doeleinden en hoe deze worden beschreven door instanties zoals overheden zijn dus een interessante vorm van identiteitsvormende discours. Een historische locatie, monument, gebouw of ruïne die door zoveel mensen gezien gaat worden heeft een belangrijke rol in het verspreiden en daarmee creëren van een nationale identiteit en gemeenschap. Dit proces begint echter natuurlijk niet pas op de toeristische locatie zelf maar zit ook al verborgen in het informatie en promotie materiaal zoals de in dit onderzoek centraal staande toeristische websites. De geschiedenis wordt op een bepaalde manier geïnterpreteerd en weergegeven, als het specifiek gaat om middeleeuwse geschiedenis is er dus sprake van *medievalism*.

Oriëntalisme

Naast *medievalism* is er bij de beschrijvingen van de steden in Andalusië nog een ander heel belangrijk concept wat een grote rol speelt. Dit concept is oriëntalisme en is groot gemaakt in 1979 door het gelijknamige boek van de Amerikaans-Palestijnse taalkundige Edward Said. Hoewel Andalusië in Spanje ligt en dus tot Europa behoort heeft het door zijn Islamitische verleden een erg interessante en unieke culturele en architectonische positie. Door de deels overeenkomende cultuur is het heel makkelijk om dit gebied op eenzelfde manier te beschrijven als het Midden-Oosten. Net als “het Westen” is “de Oriënt” geen daadwerkelijk geografisch of historisch gebied maar een niet vaststaand concept. Said zelf legt dit bijvoorbeeld uit door te benoemen dat het concept iets anders betekent voor een Europeaan dan voor een Amerikaan. Een Amerikaan ziet “de Oriënt” vaak als China of Japan terwijl het voor een Europeaan meestal gaat over het Midden-Oosten. Het concept zelf heeft wel al een hele lange geschiedenis en traditie en is waarschijnlijk een van de oudste manieren om iets af te zetten als “de ander”. Door deze creatie van “de ander” ontstaat er echter ook automatisch “een zelf” of een eigen groep of cultuur. Door het creëren van “de Oriënt” werd er dus ook een “Europa” gecreëerd. Oriëntalisme kan ook gebruikt worden om een eigen identiteit of nationale identiteit te creëren. In de eerste alinea van zijn boek legt Said al uit wat deze Europese “uitvinding” precies inhield. De Oriënt wordt al sinds de oudheid neergezet als een plek van romantiek, exotische wezens, enge herinneringen en landschappen en

---

⁴⁰ Luís Silva en João Leal, ‘Rural Tourism and National Identity Building in Contemporary Europe: Evidence from Portugal’ *Journal of Rural Studies* 38 (2015) 109-119 aldaar 110.

indrukwekkende ervaringen.⁴¹ Een aantal andere oriëntale ideeën die Said noemt zijn oriëntaals despotisme, pracht, wreedheid en sensualiteit.⁴²

Interessant genoeg komt het concept van oriëntalisme ook erg overeen met het concept *medievalism*. Net als de Oriënt worden de middeleeuwen neergezet als “de ander” en een periode van zowel romantiek als gevaar, denk aan de romantische en barbaarse middeleeuwen van Umberto Eco.⁴³ Alleen de “sensuele Oriënt” is iets wat niet ook naar voren komt in een vorm van *medievalism*. De middeleeuwen zijn echter net als de Oriënt bijzonder omdat het iets anders is dan het “normale”. Dit verschil ziet John M. Ganim ook en schrijft hierover in zijn boek “*Medievalism and Orientalism*”. Hij legt een sterke connectie tussen *medievalism* en oriëntalisme. Net als “de Oriënt” worden de middeleeuwen namelijk vaak gebruikt om Europa te creëren. Het wordt zowel gebruikt om de oorsprong van Europa te verklaren als om de eigen tijd ertegenover te zetten. Wat “de Oriënt” is voor plaats zijn de middeleeuwen voor tijd.⁴⁴ De connectie tussen deze twee concepten is iets wat ook in dit essay duidelijk zal worden.

Naast deze twee concepten voegt dit essay daar ook nog het belangrijke aspect van toerisme aan toe door de specifieke bronnen die worden gebruikt. De motivaties die toeristen hebben om te reizen sluiten namelijk goed aan bij de bovengenoemde manier van onderscheiden. Toerisme wetenschapper Eugenia Wickens spreekt in haar artikel “*The Sacred and the Profane A Tourist Typology*” over vijf verschillende soorten toeristen die zij heeft onderscheiden. Daarnaast beschreef ze de motieven van deze toeristen om überhaupt “toerist” te zijn. Volgens Wickens zijn deze motieven grotendeels ook bepaald door marketing en het toerisme discours. Dit betekent dat de teksten die in dit onderzoek dus centraal staan ook invloed hebben op de motieven om naar deze plekken te reizen. In haar onderzoek onderscheidt ze uiteindelijk drie verschillende motivaties die bij de door haar onderzochte toeristen konden worden gevonden. In haar onderzoek naar “package holidays” was een van de motivaties om op zo’n soort vakantie te gaan de zekerheid die het gaf en daarnaast natuurlijk het plezier en “the desire for pleasure”. De laatste motivatie die zij ziet is de meest interessante voor dit onderzoek, Wickens heeft het namelijk ook over “The need to escape”. Deze “need to escape” gaat over het ontsnappen aan en vergeten van bijvoorbeeld het dagelijks leven, de thuisomgeving en werk. Ontsnappen aan het “normale” of de standaard.

---

⁴¹ Edward W. Said, *Orientalism* (New York 1979) 1.

⁴² *Ibidem*, 4.

⁴³ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

⁴⁴ John M. Ganim, *Medievalism and Orientalism. Three Essays on Literature, Architecture and Cultural Identity*. (New York 2005) 3.

Dit idee lijkt erg op zowel *medievalism* als oriëntalisme waar centraal staat dat het anders is dan het bekende en het “normale”.⁴⁵ De ander wordt bij toerisme een werkelijkheid waar men naartoe gaat om letterlijk te ontsnappen uit de eigen omgeving, maar daarnaast benadrukt het ook de eigen identiteit omdat er dus letterlijk wordt gezocht naar het “andere”. De toeristische discours op websites en in reisgidsen benadrukt dit idee en deze motivatie om te reizen dus nog extra door gebruik te maken van oriëntalisme en *medievalism*.

Methodie

In dit onderzoek zullen de toeristische websites worden onderzocht door middel van discoursanalyse. Discoursanalyse is gebaseerd op het idee dat taal een sociaal fenomeen is en daarom in zijn context moet worden bestudeerd. Er is al eerder onderzoek gedaan met behulp van discoursanalyse op toeristische overheidswebsites, wat ons een perfecte opzet geeft voor dit onderzoek.⁴⁶ Hoewel die studie zich ook richt op visuele teksten of afbeeldingen, zal dit onderzoek zich uitsluitend richten op linguïstische teksten. Dit betekent dat er gebruik gemaakt zal worden van zowel “Critical Discourse Analysis” als “Mediated Discourse Analysis”. Hoewel het zijn oorsprong vindt in de taalkunde, is “Critical Discourse Analysis” interdisciplinair en probeert het concepten als macht, geschiedenis en ideologie te onderzoeken. Bij CDA wordt er vanuit gegaan dat taal en daarmee ook discours een sociale handeling is. Dit betekent dat wat er ergens wordt gezegd en hoe dit wordt gezegd ons dingen kan vertellen over hoe sociale verhoudingen worden gecreëerd en onderhouden.⁴⁷ “Mediated Discourse Analysis” benadrukt dat een tekst en vooral een tekst op een website iets is dat interactie mogelijk maakt tussen de lezer en de maker. Vooral dingen als hyperlinks op websites maken de tekst tot een constructieve ervaring. Niet alleen de schrijver beslist wat hij schrijft, maar de lezer zelf beslist ook wat hij leest. Door middel van hyperlinks kan een lezer zelf beslissen hoe ze de website navigeert en wat ze wel of niet leest.⁴⁸ Er zal vooral worden gewerkt met “Critical Discourse Analysis” maar “Mediated Discourse Analysis” is iets waar zeker ook rekening mee zal worden gehouden door extra te letten op hyperlinks. Ook de teksten die centraal staan in dit onderzoek zijn namelijk, vooral door middel van hyperlinks, een co-constructieve ervaring. Door de overheidswebsites en de privéwebsites te vergelijken,

---

⁴⁵ Eugenia Wickens, ‘The Sacred and the Profane. A Tourist Typology’ *Annals of Tourism Research* 29:3 (2002) 834-851 aldaar 843.

⁴⁶ Richard W. Hallett en Judith Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites A Discourse Analysis Perspective* (Bristol 2010).

⁴⁷ R. W. Hallett en J. Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites*, 7.

⁴⁸ *Ibidem*, 8.

maar ook door Vlaanderen en Andalusië te vergelijken, worden er duidelijke verschillen en overeenkomsten in de verschillende discoursen blootgelegd. Deze verschillen en overeenkomsten zijn interessant omdat ze laten zien wat het discours van elke plaats en website uniek maakt.

Zoals hieruit blijkt is discoursanalyse een hele brede onderzoeksmethode. Daarom zal hierin nog verder worden gespecificeerd. In dit onderzoek zal de nadruk liggen op een *textual analysis* van de teksten op de toeristische websites. Dit betekent dat er langzaam door de tekst wordt heengegaan en iedere zin met betrekking tot de middeleeuwen zal worden geanalyseerd. Bij deze zinnen zal worden genoteerd welk onderdeel van de middeleeuwen wordt benoemd, maar ook de context waarin het zich bevindt en welke woorden hiervoor worden gebruikt.⁴⁹ Ook de andere onderdelen van de tekst zullen kort worden bekeken om de rol van de middeleeuwen in deze tekst beter vast te kunnen stellen. Naast deze analyse van de teksten op zichzelf zal er ook worden gezocht naar grotere patronen. Welke vormen van *medievalism* worden gebruikt en hoe hierdoor de stad geprofileerd wordt, zal worden geanalyseerd. Er zal ook op een heel praktische manier in de tekst worden gezocht naar de woorden “medieval” en “Middle Ages” om direct te kunnen zien of de stad verbonden wordt aan deze tijd door meer dan alleen een jaartal. Na deze uitgebreide *textual analysis* zal door middel van codering dieper worden ingegaan op de verschillen en overeenkomsten tussen de teksten. De codering zal zich focussen op welke vormen van *medievalism* aanwezig zijn in de tekst en welke middeleeuwse gebouwen en aspecten van de stad worden genoemd. Bij de teksten over de Andalusische steden zal ook extra aandacht zijn voor hoe en of de Islamitische periode in de geschiedenis van de steden wordt besproken. Hiervoor zal worden gezocht op de woorden “Islam”, “Islamic”, “Muslim”, “Moorish”, “Arab”, “Arabian” en “Arabic”. In de codering zal hierna een onderscheid worden gemaakt tussen islam, islamitische en moslim en de anderen omdat de een slaat op een religie of religieuze groep en de andere op een nationaliteit of etniciteit. Dit onderscheid tussen al deze termen wordt op de websites zelf echter niet altijd gebruikt, maar hier zal later nog op worden ingegaan.

---

⁴⁹ Kevin Hannam en Dan Knox, ‘Discourse Analysis in Tourism Research: A critical perspective’ *Tourism Recreation Research* (2015) 1-23 aldaar 5.

De private websites

De private websites die centraal staan in dit onderzoek zijn: *The Lonely Planet*, *Fodor's Travel* en *Frommer's*. Er is voor deze websites gekozen omdat ze vrij groot zijn, lang bestaan en alle steden die centraal staan in dit onderzoek behandelen op hun websites. Ook is er op al deze websites een wat uitgebreidere beschrijving van de steden en hun site te vinden wat belangrijk is voor dit onderzoek omdat dat de teksten zijn die worden bestudeerd. Voordat bestudeerd kan worden wat deze sites precies te zeggen hebben over de verschillende steden moet eerst de context van deze websites uiteen worden gezet.

The Lonely Planet is een bedrijf dat vooral bekend staat om hun reisgidsen, maar daarnaast nog veel meer doet. Het bedrijf is begonnen in 1973 toen de oprichters hun eerste reisgids publiceerden over een goedkope reis door Azië. In de jaren hierna zijn er nog heel veel andere reisgidsen uitgebracht en is het bedrijf blijven groeien. In 1984 openden ze hun eerste kantoor in Amerika en in 1994 brachten ze zelfs een televisieprogramma uit. In 2008 lanceren ze een magazine en in 2010 printten ze hun 100 miljoenste reisgids. *The Lonely Planet* is dus duidelijk een van de grootste en meest bekende uitgevers van reisgidsen. De focus van dit onderzoek ligt echter op hun website die ze online brachten in 1995.⁵⁰ De website heeft ongeveer 15 miljoen maandelijkse bezoekers.⁵¹ De website geeft informatie en tips voor locaties over de hele wereld. Naast dat de website de ruimte biedt voor hotels, restaurants en toeristische attracties om zichzelf hier te promoten voegt *the Lonely Planet* ook zelf informatie toe. Zo bieden ze hun eigen tours en verzekeringen aan, maar meer centraal op de website staan hun video's, verhalen en specifieke informatie over locaties. Dit laatste is waar in dit onderzoek naar zullen kijken. Op de website heb je de mogelijkheid om zelf een locatie in te typen in hun zoekfunctie of om door middel van doorklikken op hun bestemming menu uiteindelijk op de gewenste locatie uit te komen.⁵² De beschrijvingen van de steden op deze website worden door schrijvers van het bedrijf geschreven, er wordt niet duidelijk gemaakt wie de precieze schrijver is van de teksten en wat hun relatie is tot de locaties. Voor de beschrijvingen van de attracties geldt hetzelfde, maar hier hebben bezoekers van de website ook de mogelijkheid om verbeteringen en correcties voor te stellen.

De tweede website die centraal staat in dit onderzoek is *Fodor's Travel*. Dit bedrijf, opgericht door de Hongaar Eugene Fodor, schrijft al reisgidsen sinds 1936. Het bedrijf

---

⁵⁰ Lonely planet, *Our story*, <https://www.lonelyplanet.com/about/story> (geraadpleegd op 15-3-2021).

⁵¹ Lonely Planet Content Licensing, *World-Class travel content*, <https://lonelyplanetcontentlicensing.com/> (geraadpleegd op 15-3-2021).

⁵² Lonely planet, <https://www.lonelyplanet.com/> (geraadpleegd op 15-3-2021).

lanceert hun website in 1996. Tegenwoordig worden de reisgidsen en website pagina's geschreven door een team dat bestaat uit meer dan 700 schrijvers verspreid over de hele wereld. De website biedt naast informatie over de verschillende locaties ook advies over hotels en cruises, reisideeën, een forum en reis nieuws. Bij de beschrijvingen van de verschillende steden, landen en attracties wordt geen specifieke schrijver aangegeven. Ook is er op de pagina's van de specifieke attracties net als bij de *Lonely Planet* een optie om correcties voor te stellen.⁵³

De laatste particuliere website die gebruikt wordt in dit onderzoek is *Frommer's*. Dit bedrijf bracht zijn eerste reisgids uit in 1957. Deze gids ging over goedkoop reizen door Europa. Tegenwoordig hebben ze nog steeds fysieke reisgidsen maar focussen ze ook erg op de website en sociale media. Het schrijfteam bestaat nu uit 150 schrijvers afkomstig van over de hele wereld. De website benadrukt dat wat er is geschreven op de website en in de reisgidsen afkomstig is van deze schrijvers en niet van de landen of bedrijven die zij benoemen. In tegenstelling tot de andere websites geeft deze website ook advies voor heel specifieke doelgroepen. Zo geven ze inspiratie voor huwelijksreizen, studenten, families, senioren, vrouwen en LHBTI-ers.⁵⁴ *Frommer's* is ook de enige website die soms wel vermeldt wie een bepaalde tekst heeft geschreven. Bij de beschrijvingen van de Vlaamse toeristische attracties staat telkens de naam van één schrijver gegeven, Mary Anne Evans. Als je op deze naam klikt zou je bij een beschrijving van deze persoon moeten komen maar deze ontbreekt.⁵⁵

De teksten die in dit onderzoek centraal staan zijn dus allemaal geschreven door mensen van deze private bedrijven. Hoewel het niet zeker is dat de overheden van de locaties geen invloed hebben gehad op wat er is geschreven is dit wel wat alle bedrijven claimen. Het is echter bijna onmogelijk dat deze websites helemaal niet beïnvloed zijn door verschillende overheden. Alleen al de keuze van welke steden, musea en erfgoed locaties worden behandeld op deze websites wordt, zoals eerder al benoemd, beïnvloed door de overheden. Wat bewaard is gebleven en welke steden bekend zijn onder toeristen zijn vaak direct gekozen door overheidsinstellingen. Daarnaast staat dus ook dat steden die niet worden bezocht of bekend zijn en erfgoed wat niet bewaard is gebleven ook is beïnvloed door overheden.

---

⁵³ Fodor's Travel, *About Us*, <https://www.fodors.com/about-us> (geraadpleegd op 16-3-2021).

⁵⁴ *Frommer's*, *About Frommer's*, <https://www.frommers.com/about> (geraadpleegd 16-3-2021).

⁵⁵ *Frommer's*, Gravensteen (Castle of the Counts), <https://www.frommers.com/destinations/ghent/attractions/gravensteen-castle-of-the-counts> (geraadpleegd 20-4-2021).

De Vlaamse steden

Zoals eerder ook al is vermeld zijn de Vlaamse steden die centraal staan in dit onderzoek Brugge, Gent en Antwerpen. Al deze steden bestonden al in de middeleeuwen en staan nog steeds bekend om hun middeleeuwse erfgoed. Dit is dan ook waar ze toeristen mee proberen aan te trekken. Er zal eerst worden gefocust op deze Vlaamse steden omdat zij vaak worden gezien als een “standaard” middeleeuwse stad. Ze sluiten aan bij het idee wat er is over de middeleeuwen wat vooral de Europese christelijke steden belicht. Hierna zullen ook de Andalusische steden worden bestudeerd. Zoals bij de uitleg van het concept oriëntalisme en de combinatie hiervan met *medievalism* ook al ter sprake is gekomen worden de middeleeuwen ook gebruikt om het “moderne” Europa te creëren. Het werd niet alleen gebruikt om het moderne Europa ergens tegen over te zetten qua tijd, maar ook om het een oorsprong te geven. Dit is zoals eerder ook al is beschreven een belangrijk onderdeel van het creëren van een nationale (of in dit geval internationale) identiteit. Eerst zal nu worden gekeken naar de private websites en hoe hier het *medievalism* te zien is. Daarna zullen we hier de toeristische overheidswebsites mee vergelijken. Naast de introducties of basis beschrijvingen van de steden op de websites zal er ook gefocust worden op de beschrijving van één belangrijke middeleeuwse locatie in iedere stad. Deze locaties die van belang waren in de middeleeuwen zijn nu allemaal belangrijke toeristische locaties en dus zal ook naar deze beschrijvingen worden gekeken om hier vormen van *medievalism* terug te vinden.

Private websites Vlaanderen

Eerst zal worden ingegaan op wat er precies te vinden is over Vlaanderen en de drie specifieke steden Brugge, Gent en Antwerpen. Alle drie de private websites hebben een pagina gericht op het gehele land en aparte pagina's voor de specifieke steden. De *Lonely Planet* heeft ook twee aparte pagina's voor de regio's West- en Oost-Vlaanderen, de andere twee websites besteden geen specifieke aandacht aan de regio's zelf. Hoewel deze pagina's over België vanwege de omvang van dit onderzoek niet bestudeerd kunnen worden is het toch interessant om te vermelden dat de geschiedenis van het land meteen centraal staat in de eerste paar zinnen. Op alle drie de websites is zelfs al meteen in de eerste alinea aandacht voor de middeleeuwse architectuur in het land. Dit laat duidelijk zien de middeleeuwen vanuit deze websites direct aan België als land en reisbestemming worden gekoppeld.

Er zal nu eerst worden ingezoomd op de Vlaamse steden zelf, te beginnen met Antwerpen. De introducerende tekst van de stad op *Lonely Planet* is vrij kort en compact en

opent met wat basisinformatie over de stad, zo is het de tweede grootste stad van het land en heeft het de grootste haven. Hierna benoemen ze ook direct dat het de “capital of cool” is. Pas in de derde zin wordt de geschiedenis van de stad aangestipt. Hier worden het belang van de stad in de mid-16e eeuw en de “superster” kunstenaar Pieter Paul Rubens genoemd. Het middeleeuwse hart van de stad met “café-filled cobbled lanes, a riverside fortress and a truly impressive cathedral” wordt beschreven als “intriguing” of intrigerend.⁵⁶ De betekenis hiervan wordt door de van Dale gegeven als geheimzinnig en daardoor nieuwsgierigheid opwekkend.⁵⁷ Met andere woorden, het middeleeuwse hart van de stad is geheimzinnig. Er wordt benadrukt dat het iets uit een andere tijd is en dus wordt het afgezet tegen het moderne gedeelte van de stad. Ook wordt het neergezet als iets geheimzinnigs en mysterieus. Dit kan in verband worden gebracht met bijvoorbeeld de geheimzinnigheid rondom sprookjes, mythes en legendes. Deze twee ideeën sluiten allebei aan bij verschillende vormen van *medievalism*. De geheimzinnige of intrigerende middeleeuwen zijn te verbinden aan de romantische middeleeuwen van Eco vanwege het verband tussen geheimzinnigheid, mysterie, magie en sprookjes.⁵⁸ Ondanks al deze tijd die wordt besteed aan het verleden van de stad wordt er uiteindelijk toch geconcludeerd dat de moderne mode en entertainment wereld de echte redenen zijn om naar deze stad te komen. De voornaamste reden dat de middeleeuwen dus worden gebruikt in deze tekst is om te dienen als leuk achtergrondverhaal voor de daadwerkelijke hoofdrolspeler: de moderne stad. Dit kan worden verbonden aan de middeleeuwen als “pretext” of achtergrond die Eco beschrijft waar de middeleeuwen ook slechts een “setting” of achtergrond element zijn voor het grotere verhaal.⁵⁹

Antwerpen wordt op de website van *Fodor's Travel* totaal anders geframed en er wordt juist gezegd dat het geen middeleeuwse stad is. In de eerste alinea wordt geclaimd dat Antwerpen in architectuur juist niet op kan tegen andere mooie steden in België. Het zou juist niet de middeleeuwse adellijke uitstraling hebben van Gent en Brugge. Hierna gaat de website wel door op de bloeiperiode van de stad die in het verleden ligt en die ze verbinden aan schilders als Rubens en Van Dyck. Ze zetten deze hoogtijdagen nooit vast op een bepaalde tijdsperiode of jaartal. Hierna stippen ze even het belang van de haven en de stad in de 16^e eeuw aan, maar gaan daarna snel door naar de 20ste eeuw. Het is pas helemaal aan het einde

---

⁵⁶ Lonely Planet, *Antwerp*, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/antwerp> (geraadpleegd op 17-3-2021).

⁵⁷ Van Dale, Betekenis ‘intrigerend’, <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/intrigerend#.YFHlgJ1KhPY> (geraadpleegd op 17-3-2021).

⁵⁸ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

⁵⁹ Ibidem, 68.

dat er weer even wordt terug verwezen naar het verleden van de stad. De stad wordt hier neergezet als een moderne metropool geaccentueerd door prachtige kerken en kathedralen.⁶⁰ Het is erg opvallend dat *Fodor's Travel* ervoor kiest om de stad juist niet als historisch of middeleeuws neer te zetten. Deze website wil juist de moderne kant van de stad benadrukken en gebruikt de geschiedenis meer als een leuke bijkomstigheid. De middeleeuwse kerken en kathedralen worden dus meer gebruikt als achtergrond voor de moderne metropool. Dit sluit aan bij een van de vormen van *medievalism* van Eco, namelijk de middeleeuwen als achtergrond voor een verhaal of "pretext".⁶¹ De middeleeuwen dienen hier slechts als klein element voor het grotere verhaal van de moderne metropool Antwerpen met wat historische elementen. De middeleeuwen zelf zijn dus niet echt van belang en worden interessant genoeg niet eens bij naam genoemd.

De beschrijving van Antwerpen op de website van *Frommer's* is erg kort en spreekt vrijwel meteen over een moderne, stijlvolle en zelfverzekerde stad. Toch worden de middeleeuwen ook in deze korte beschrijving even aangestipt. De stad wordt beschreven als plek die "high fashion" combineert met een middeleeuwse oude stad en een levendig nachtleven. De middeleeuwen worden hier dus gebruikt om de meer moderne en hippe kant van de stad tegen af te zetten.⁶² Door het op deze manier te benoemen is het dus normaalgesproken iets wat niet samengaat. Een middeleeuws stadscentrum en een moderne levendige stad zouden eigenlijk niet samen moeten gaan en zijn elkaars tegenovergestelde. Er wordt hier dus impliciet gezegd dat een middeleeuwse stad of middeleeuwse architectuur iets heel anders is dan een moderne "high fashion" stad. De middeleeuwen of de middeleeuwse elementen van de stad zijn dus juist wat trager en primitiever. Hoewel er hier dus niet zozeer over iets negatiefs of gewelddadigs wordt gepraat kan dit alsnog worden verbonden aan de barbaarse middeleeuwen van Umberto Eco. Deze middeleeuwen gaan namelijk niet alleen over geweld, maar ook over naïviteit en het idee dat de middeleeuwen een veel simpelere of primitievere tijd waren.⁶³ Daarnaast kan aan deze tekst ook de middeleeuwen als "pretext" worden verbonden omdat het slechts als klein leuk "achtergrond" element van de stad wordt neergezet. Het is in eerste instantie een "high fashion" stad, maar er zijn ook wat leuke middeleeuwse elementen te vinden als je gebruik maakt van deze metropool.⁶⁴

---

⁶⁰ Fodor's Travel, Antwerp, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/antwerp> (geraadpleegd op 18-3-2021).

⁶¹ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

⁶² Frommer's, Things to Do in Antwerp, <https://www.frommers.com/destinations/antwerp> (geraadpleegd op 19-3-2021).

⁶³ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

⁶⁴ Ibidem, 68.

Op al deze private websites over Antwerpen wordt het woord “medieval” genoemd. Op de websites *Lonely Planet* en *Frommer's* komt het voor in de context van het middeleeuwse hart van de stad en op de website van *Fodor's Travel* wordt het gebruikt om te benadrukken dat het niet de middeleeuwse pracht heeft van Brugge of Gent. De vorm van *medievalism* die bij alle drie deze teksten centraal lijkt te staan zijn de middeleeuwen als “pretext”. De middeleeuwen worden hier vooral vermeld als leuk extra kenmerk van de stad en niet als dé reden voor een bezoek. De middeleeuwen zijn dus duidelijk niet het meest belangrijke promotiemateriaal voor de private websites maar maken de stad meer uniek en worden dus toch wel consistent ingezet. Door de stad niet geheel in het teken te zetten van het middeleeuwse erfgoed kunnen ze de stad afscheiden van Gent en Brugge.

De beschrijvingen van Brugge zijn nog meer gericht op het middeleeuwse verleden dan de beschrijvingen van Antwerpen. De eerste zin van de website van *Lonely Planet* wijst hier direct op. Deze zin is: “If you set out to design a fairy-tale medieval town, it would be hard to improve on central Bruges”. Met andere woorden, Brugge is de perfecte middeleeuwse sprookjesstad. Hierna worden één voor één verschillende stereotype onderdelen van een middeleeuwse stad belicht, bij de beschrijving van deze gebouwen worden erg veel veelzeggende bijvoeglijke naamwoorden gebruikt. Het zijn niet zomaar grachten maar “dromerige grachten”. Ook zijn het “pittoreske weggetjes met kasseien”, “fotogenieke marktplaatsen” en “imposante torens”. Er worden dus heel duidelijk verschillende emoties gekoppeld aan de middeleeuwse locaties. Zo zijn ze mooi en sprookjesachtig, maar vooral ook fotogeniek en herkenbaar. In de volgende alinea hebben ze het opnieuw over de magie van Brugge. Er wordt hier dus opnieuw nadruk gelegd op de magische en sprookjesachtige middeleeuwen.⁶⁵ Het is duidelijk dat de middeleeuwen die hier worden benoemd aansluiten bij het idee van de romantische middeleeuwen van Eco. De middeleeuwse architectuur wordt hier heel erg verheerlijkt en het is duidelijk dat de website de stad ziet als prachtig en romantisch.⁶⁶ Naast deze vorm van *medievalism* past de vorm die Jane Lovell beschrijft er misschien nog beter bij. Het is namelijk heel duidelijk dat in deze tekst de middeleeuwse stad een intrinsiek en authentiek magisch karakter wordt toegewezen.⁶⁷

De beschrijving die te vinden is op *Fodor's Travel* heeft dezelfde soort ideeën over een sprookjesachtig Brugge. Zij benoemen dit zelfs nog directer, in de eerste zin wijzen ze er

---

⁶⁵ Lonely Planet, Bruges, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/bruges> (geraadpleegd op 20-3-2021).

⁶⁶ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

⁶⁷ Jane Lovell, *Fairytale Authenticity*, 453.

meteen op dat Brugge uit de pagina's van een gotisch sprookjesboek had kunnen komen. Ook in de beschrijving die zij geven van de stad worden dezelfde middeleeuwse kenmerken van de stad gebruikt. De straatjes met kasseien, de grachten en de middeleeuwse kerken. Twee alinea's later komt de ring om de stad aan bod die volgens hen bijna gelijk loopt met de middeleeuwse wallen van de stad. Ze hebben het daarna ook over de stadspoorten die hier nog steeds te vinden zijn. Het is wel interessant dat ze deze stadspoorten niet per se bestempelen als middeleeuws, wat ze tot nu toe wel bij alle andere locaties hebben gedaan. Deze stadspoorten zijn "ancient". Dit kan zijn gedaan om de ouderdom van deze poorten en daardoor ook de afstand in tijd van dit verleden te benadrukken. In een van de laatste alinea's wordt nogmaals verwezen naar het middeleeuwse karakter van de stad, dit keer specifiek naar de stad tijdens de nacht: "the wonderfully eerie, Gothic charm of this remarkable city emerges. To stroll its cobbled byways is to be transported back in time".⁶⁸ Dit keer wordt er niet per se verwezen naar sprookjes, maar naar de daadwerkelijke middeleeuwen. Er wordt letterlijk gezegd dat je terug in de tijd wordt geplaatst door 's avonds door de stad te lopen. De gotische architectuur en de wat donkere sfeer van de stad zijn volgens de schrijver ook hoe deze stad in de middeleeuwen zou moeten hebben aangevoeld. Er wordt hier dus ook specifiek verwezen naar het idee van de donkere middeleeuwen of "the dark ages". Hoewel er hier wordt verwezen naar de "dark ages" wordt dit niet negatief bedoeld in dit geval maar wordt het juist geromantiseerd. De donkere tijd en de soms wat griezelige uitstraling van de stad passen juist heel goed binnen het beeld van de geromantiseerde middeleeuwse stad dat hier wordt gecreëerd. In deze tekst wordt vooral verwezen naar de mysterieuze en sprookjesachtige middeleeuwen en dus zijn hier de romantische middeleeuwen van Eco goed terug te zien. Dit wordt duidelijk door de romantische en magische beschrijvingen van alle gebouwen en het letterlijk noemen van de "dark ages" en de donkere en mysterieuze middeleeuwen.⁶⁹ Daarnaast wordt uit de eerste zin ook al duidelijk dat de stad als inherent sprookjesachtig wordt gezien. De stad lijkt direct uit een sprookjesboek te komen en dus wordt de stad hier niet alleen verbonden aan een sprookjesachtige vorm van de middeleeuwen maar ook letterlijk aan sprookjes.⁷⁰

Ook *Frommer's* verwijst in hun beschrijving van Brugge al snel naar sprookjes maar doet ook een aantal dingen die opvallend genoeg niet door de andere websites zijn benoemd.

---

⁶⁸ Fodor's Travel, Brugge, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/brugge> (geraadpleegd op 22-3-2021).

⁶⁹ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

⁷⁰ Jane Lovell, *Fairytale Authenticity*, 453.

Opnieuw hebben ze het op deze website over de kasseien, grachten en gotische architectuur. Het sprookjesachtige karakter van de stad wordt bijvoorbeeld benadrukt door te schrijven dat de huisjes lijken alsof ze gemaakt zijn van “gingerbread”. Er worden wel wat interessante bijvoeglijke naamwoorden gebruikt. Ze beschrijven de stad als betoverend, atmosferisch en bourgeois.⁷¹ Vooral deze laatste is een bijzondere keus om de stad mee te beschrijven omdat dit niet terug te vinden is op de andere websites. Dit woord wordt door het Cambridge woordenboek uitgelegd als: “belonging to or typical of the middle class (= a social group between the rich and the poor) especially in supporting existing customs and values, or in having a strong interest in money and possessions.”⁷² Door dit woord te gebruiken in de context van een middeleeuwse stad wordt er waarschijnlijk verwezen naar de burgerlijke uitstraling van de gebouwen. Hoewel de gebouwen in de stad zeker geen paleizen zijn, zijn het duidelijk wel woningen van de vroegere rijkere stadsbewoners. Het kan ook slaan op het feit dat Brugge niet echt een wereldstad is en dus wat klein en burgerlijk. Deze website is ook de enige van de drie die benoemt dat het centrum van de stad op de UNESCO-werelderfgoedlijst staat.⁷³ Dit wordt vermeld om de schoonheid van de stad extra te benadrukken en dient als een soort keurmerk van schoonheid. De vormen van *medievalism* die hier te zien zijn komen wel overeen met de magische middeleeuwen van Lovell en de romantische middeleeuwen van Eco.

Ook op al deze websites over Brugge wordt het woord “medieval” genoemd. Het is allemaal in de context van de middeleeuwse stad of stadskern of als het gaat om middeleeuwse kerken, pleinen of straten. Ook wordt de stad op alle drie de websites ongeveer hetzelfde neergezet, het is een middeleeuwse sprookjesstad. Alle middeleeuwse elementen van de stad worden erg dromerig, sprookjesachtig en vaak zelfs magisch neergezet. Het is duidelijk dat de architectuur van deze stad volgens alle drie de websites perfect aansluit bij de meest positieve ideeën over de middeleeuwen en dat dit de voornaamste reden zou zijn voor bezoek aan deze stad. Deze zeer positieve en sprookjesachtige middeleeuwen die te vinden zijn in de stad zijn de belangrijkste reden om naar deze stad af te reizen en in deze stad écht te kunnen ontsnappen aan het dagelijkse leven.

---

⁷¹ Frommer's, Things to Do in Bruges, <https://www.frommers.com/destinations/bruges> (geraadpleegd op 2-4-2021).

⁷² Cambridge Dictionary, bourgeois, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bourgeois> (geraadpleegd op 2-4-2021).

⁷³ Frommer's, Things to Do in Bruges, <https://www.frommers.com/destinations/bruges> (geraadpleegd op 2-4-2021).

De laatste Vlaamse stad die wordt onderzocht in dit onderzoek is Gent. Op de website van de *Lonely Planet* wordt er vrij weinig over het middeleeuwse verleden gezegd. Het wordt wel even genoemd maar de aandacht gaat vooral naar het postindustriële uiterlijk van de stad en de jonge populatie van de stad.⁷⁴ De middeleeuwse architectuur wordt hier dus vrijwel alleen even vermeld om daar de andere architecturale stijl tegen af te kunnen zetten. Er worden verder ook geen eigenschappen toegeschreven aan dit middeleeuwse uiterlijk en verleden van de stad. Veel meer dan een achtergrond verhaal zijn de middeleeuwen hier dus niet. Er worden dus geen eigenschappen toegeschreven aan de middeleeuwen en de middeleeuwse onderdelen van de stad en ze dienen eigenlijk alleen als achtergrondelementen voor de rest van het verhaal. Dit zorgt ervoor dat deze tekst verbonden kan worden aan de middeleeuwen als “pretext” of decor voor de rest van de tekst.⁷⁵

In contrast tot de website van de *Lonely Planet* gaat de website van *Fodor's Travel* wel diep in op het middeleeuwse verleden en uiterlijk van de stad Gent. Ze hebben het over het glansrijke verleden van de stad en daarnaast ook de economische stilstand die de stad na de middeleeuwen heeft gekend. Ze zetten de stad ook af tegen de stad Brugge en zegt dat het een vergelijkbare hoeveelheid gotische kerken, begijnhoven en kathedralen heeft. Ze geven echter ook zelf aan dat dit is waar de vergelijking stopt. In tegenstelling tot Brugge is deze stad namelijk door de jaren heen wel mogen veranderen en is het niet een soort museumstad. Hierdoor wordt opnieuw het middeleeuwse uiterlijk als contrast gebruikt tegenover de moderne onderdelen van de stad. Ze hebben het bijvoorbeeld wel over de mooie hoofdstraten met kasseien, maar alleen in contrast met de trams en fietsen die daar nu overheen rijden. Deze wegen met kasseien worden later weer benoemd als plek waar verschillende moderne en trendy cafés, boetiekjes en restaurants aan liggen. Later vertellen ze opnieuw dat hoewel de lay-out van de stad misschien middeleeuws is, de levenskracht van de stad is modern. Helemaal op het einde behandelen ze ook specifiek nog het gebied rondom het Gravensteen, het kasteel van Gent. Ze noemen de winkeltjes en eetgelegenheden die hier gevestigd zijn en beschrijven het als een van de mooiste gebieden van België. Ze sluiten hierna ook af door te zeggen dat dit een plek is waar in de zomer de lokale bevolking samenkomt op de stenen oevers van de rivier zoals ze al doen sinds eeuwen.⁷⁶ Hier aan het einde komen dus ook nog even de eeuwenoude tradities van de stad aan bod. Deze laatste alinea laat dus goed zien dat de stad niet alleen maar modern is maar juist een mooie combinatie van middeleeuws en

---

⁷⁴ Lonely Planet, Ghent, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/ghent> (geraadpleegd op 2-4-2021).

⁷⁵ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

⁷⁶ Fodor's Travel, Gent, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/gent> (geraadpleegd op 2-4-2021).

modern. De middeleeuwen worden hier opnieuw vooral gebruikt als decor of achtergrond element om daarmee de moderne kant van de stad te kunnen beschrijven en benadrukken. Daarom komen deze middeleeuwen vooral overeen met het *medievalism* van Eco waar hij het heeft over de middeleeuwen als “pretext”.⁷⁷

Ook *Frommer's* benoemt meteen de relatie tussen Gent en Brugge en dat Brugge de mooiste gebouwen heeft terwijl Gent het beste sociale en culturele milieu heeft. Hierna gaat de website diep in op de geschiedenis van Gent en focust hier natuurlijk voornamelijk op de middeleeuwen. Ze hebben het over het grootse kasteel van de stad, de ambachtslieden en de vele opstanden van deze mensen die de stad heeft gekend in de middeleeuwen. Dit is de eerste keer dat dit element van de middeleeuwen wordt aangehaald. Het is ten eerste al interessant dat specifiek wordt gezegd dat het in deze stad vooral ging om ambachtslieden en niet om kooplieden, maar daarnaast wordt dus ook voor het eerst echt diep ingegaan op de gewelddadige kant van de middeleeuwen. Na het aanstippen van nog meer opstanden uit latere periodes beginnen ze over de industriële kant van de stad. Hier benoemen ze opnieuw de middeleeuwen om te contrasteren tegen dit industriële uiterlijk. De middeleeuwse gebouwen worden beschreven als “schatten” die zijn bewaard, niet als droge gebouwen in een vitrinekast, maar als levende onderdelen van de stad.⁷⁸ Het ingaan op de vele opstanden en gevechten uit de middeleeuwen sluit aan bij de barbaarse middeleeuwen die Eco beschrijft. Hier wordt namelijk voor het eerst echt ingegaan op de “donkere” kant van de middeleeuwen met de vele oorlogen en gevechten. Hier wordt de “barbaarse” of agressieve en gevaarlijke kant van de middeleeuwen belicht.⁷⁹

Ook op al deze websites wordt het woord “medieval” minimaal één keer gebruikt. Dit is in de context van de middeleeuwse architectuur, bloeiperiode, opbouw en schatten. Net als bij de beschrijvingen van Antwerpen lijkt het zwaartepunt van de teksten de combinatie tussen de middeleeuwse en de meer moderne kant van de stad te zijn. Het is daarom niet heel raar dat ook bij Gent de prominente vorm van *medievalism* de middeleeuwen als “pretext” zijn. In tegenstelling tot Antwerpen is het echter de levendigheid van de stad en het sociaal-culturele milieu van de stad dat de trekpleister zou zijn. De manier waarop de teksten dit beschrijven laat het echter lijken dat dit niet normaal is voor een deels middeleeuwse stad. Deze zouden namelijk juist meer oud, stoffig en museaal moeten zijn. Gent is echter een

---

⁷⁷ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

⁷⁸ Frommer's, Things to Do in Ghent, <https://www.frommers.com/destinations/ghent> (geraadpleegd op 5-4-2021).

⁷⁹ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

studentenstad en heeft daardoor volgens de websites een heel ander soort karakter. Het lijkt alsof de stad hiermee direct wordt afgezet tegen Brugge ondanks de middeleeuwse architectonische overeenkomsten tussen de steden.

Uit al deze websites komen duidelijk een aantal beschrijvingen van de middeleeuwse onderdelen van de steden naar boven die te koppelen zijn aan de eerder genoemde vormen van *medievalism*. Ten eerste is het duidelijk dat de eerste vorm van *medievalism* van Umberto Eco aan bijna alle beschrijvingen kan worden verbonden. Het idee dat de middeleeuwen als “pretext” of achtergrond wordt gebruikt is op veel plekken duidelijk te zien.⁸⁰ Het gaat vaak niet om het daadwerkelijke verleden dat verbonden is aan deze gebouwen maar puur om de esthetische waarde. De combinatie van het middeleeuwse erfgoed met de gemakken van een moderne stad wordt juist gebruikt als belangrijkste toeristische trekpleister. Dit geldt echter niet voor Brugge die wel volledig als een middeleeuwse stad wordt neergezet. De onderdelen van de steden die vooral worden zijn de kasseiwegen, de grote kathedralen, de belforten, de grachten, de bruggen en andere middeleeuwse gebouwen. Dat deze gebouwen voor bijna al deze steden worden gebruikt is logisch omdat dit de meest opvallende of de enige middeleeuwse gebouwen die over zijn in de steden. De woorden waarmee deze gebouwen worden beschreven laten echter ook duidelijk de redenen zien waarom de gebouwen worden genoemd. Woordcombinaties als “wonderfully eerie” en “gothic charm” wijzen bijvoorbeeld op het idee van de romantische middeleeuwen van Eco. Daarnaast worden de steden ook een aantal keren letterlijk magisch, betoverd of sprookjesachtig genoemd wat ook aansluit bij het idee van de romantische middeleeuwen van Eco.⁸¹ Sommige van deze uitingen sluiten echter misschien nog wel meer aan bij het idee van Lovell van de neo-middeleeuwse toeristische sprookjes bestemming. De stad wordt op veel momenten namelijk neergezet alsof hij niet alleen authentiek middeleeuws, maar ook authentiek magisch en sprookjesachtig is.⁸² De romantische middeleeuwen die Matthews beschrijft zijn hier ook van toepassing. Hij benadrukt vooral middeleeuwse ideeën die worden gewaardeerd en geeft de neogotische architectuur als voorbeeld.⁸³ Neogotische architectuur is een uiting van interesse en appreciatie voor middeleeuwse architectuur en dat is ook wat deze teksten lijken te doen. De teksten en het toerisme in het algemeen naar deze middeleeuwse steden lijken dus wel aan te sluiten bij de romantische middeleeuwen van Matthews.

---

⁸⁰ Ibidem, 68.

⁸¹ Ibidem, 69.

⁸² Jane Lovell, *Fairytale Authenticity*, 453.

⁸³ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 25.

De toeristische attracties

Naast introducties van de steden zijn er op deze websites ook nog heel veel andere dingen te vinden. Hier zal nu gekeken worden naar de bekendste middeleeuwse attracties van de steden en zal worden vergeleken hoe dit wordt gedaan en welke patronen hier te zien zijn. Voor de stad Antwerpen zal er gekeken worden naar de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, voor Brugge naar de Markt en voor Gent naar het Gravensteen. Deze specifieke locaties en gebouwen zijn gekozen omdat ze de variatie aan middeleeuwse gebouwen laten zien in deze steden en dus ook een variatie aan vormen van *medievalism* kunnen laten zien. De gebouwen hadden in de middeleeuwen ook allemaal een andere functie. Zo is er een met een religieuze, een met een economische en een met een bestuurlijke of politieke achtergrond. Deze gebouwen met vroeger verschillende functies hebben nu ook allemaal een gedeelde functie van toeristische trekpleister. Door deze gebouwen te vergelijken kan duidelijk worden of de vroegere functie van een gebouw invloed heeft op het soort *medievalism* wat er wordt gebruikt in de teksten.

Op de website van *Lonely Planet* wordt beschreven dat je de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal vanuit de hele stad kan zien met zijn gracieuze grote toren die onverwacht boven allerlei gebouwen uitsteekt en “rarely fails to prompt a gasp of awe”. Verder wordt het interieur ook als indrukwekkend beschreven.⁸⁴ Ook in de beschrijving van *Fodor’s Travel* wordt de kerk als erg groots en overweldigend beschreven. De kathedraal wordt beschreven als “A miracle of soaring Gothic lightness”. Het is dus een mirakel dat zo’n mooi, groot en licht gotisch bouwwerk bestaat. Ook zij vermelden hierna de torenspits die van ver te zien is. De rest van de tekst gaat in op de schilderwerken die te vinden zijn in de kerk.⁸⁵ *Frommer’s* beschrijft de kerk als een meesterwerk van Brabantse gotische architectuur dat de grootste kerk is in de Benelux. Ook noemen ze het “simply stunning” en ook *Frommer’s* benoemt het feit dat de kerk van heel ver te zien is. Ze zeggen ook dat ze het bijzonder vinden dat de architecten de enorme torens hebben kunnen bouwen en plannen, en daarmee de rijkdom en

---

⁸⁴ Lonely Planet, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/antwerp/attractions/onze-lieve-vrouwekathedraal/a/poi-sig/425595/358710> (geraadpleegd 13-4-2021).

⁸⁵ Fodor’s Travel, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/antwerp/things-to-do/sights/reviews/onze-lieve-vrouwekathedraal-92882> (geraadpleegd 13-4-2021).

macht van de stad Antwerpen konden laten zien.⁸⁶ Een ander ding dat in deze beschrijvingen erg duidelijk naar voren komt zijn de barbaarse middeleeuwen van Eco. Dit wordt echter alleen impliciet vermeld. Als de websites bijvoorbeeld zeggen dat het verrassend is dat de architecten toentertijd zo'n indrukwekkend bouwwerk konden maken geven ze tegelijkertijd aan dat ze het niet "normaal" vinden voor die tijd.⁸⁷ Daarnaast kunnen ook de middeleeuwen van decadentie van Eco hieraan worden verbonden. Het is namelijk niet een normale hoge en grote kerk maar hij is zo groot dat hij van overal te zien is. De nadruk ligt duidelijk op de grootsheid van de kathedraal en de tekst probeert duidelijk te benadrukken dat hij door zijn epische proporties enorm indrukwekkend is. Ook het feit dat constant wordt benadrukt dat het de grootste kathedraal is van de Benelux vergroot het gevoel dat deze kerk echt overweldigend groot is.⁸⁸ Het is wel erg opvallend dat de middeleeuwen zelf op geen van deze sites worden genoemd. Dit kan zijn omdat het als vanzelfsprekend wordt geacht dat dit gebouw middeleeuws is, maar dit kan ook komen doordat ze dit indrukwekkende en geweldige gebouw niet aan deze periode willen verbinden. Dit kan zowel bewust of onbewust zijn gedaan.

De markt van Brugge is een bijzondere locatie omdat het niet één middeleeuws gebouw is maar een locatie waar verschillende "middeleeuwse" gebouwen samen staan. *Lonely Planet* noemt dit oude marktplein met verschillende cafés met trapgevels ook wel het hart van het historische Brugge. *Lonely Planet* vertelt echter ook dat niet alle gebouwen zo middeleeuws zijn als ze eruit zien, maar dat het ondanks dit nog steeds een "fabulous scene" is. Hierna benoemen ze dat het plein wordt gedomineerd door de meest bekende belfort van België.⁸⁹ Op de website van *Fodor's Travel* wordt eerst de oudheid en de continuïteit van dit marktplein aangestipt door te zeggen dat het sinds 958 wordt gebruikt als marktplein. Naast verdere beschrijving van de gebouwen aan het plein wordt hier opnieuw genoemd dat niet alle gebouwen zo oud zijn als ze lijken omdat het 19de-eeuwse reconstructies zijn. Hierna benadrukken ze dat het belfort aan het plein wel "authentiek" zou zijn. Ze zeggen hier ook opnieuw dat het een enorm hoog gebouw is dat van veraf te zien is en eerder "commanding"

---

⁸⁶ Frommer's, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal (Cathedral of Our Lady), <https://www.frommers.com/destinations/antwerp/attractions/onze-lieve-vrouwekathedraal-cathedral-of-our-lady> (geraadpleegd 13-4-2021).

⁸⁷ Ibidem, 69.

⁸⁸ Ibidem, 70.

⁸⁹ Lonely Planet, Markt, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/bruges/attractions/markt/a/poi-sig/428133/358711> (geraadpleegd 14-4-2021).

dan “gracious” is.⁹⁰ *Frommer’s* legt ook de nadruk meteen op het uiterlijk van de markt, een groot open plein omgeven door prominente gevels gehuld in heraldiek. Samen met de Burg, een ander plein in het centrum van Brugge, was dit plein het commerciële en administratieve hart van de stad en is het nu het knooppunt van alle “sightseeing adventures” in de stad. Ze beschrijven ook de standbeelden die op het plein staan van twee Vlaamse “helden” die de gulden sporen slag leidden en dus symbool staan voor de opstandigheid van de stedelingen. Daarna belichten ze ook nog een ander gebouw wat verbonden kan worden aan de opstandigheid van de stad, de Craenenburg. Op het einde wordt ook hier het Provinciaal Hof genoemd, een neogotisch gebouw aan het plein.⁹¹

De beschrijvingen van dit plein op deze websites zijn allemaal vrij simpel, ze vertellen kort over de architectuur van de gebouwen die hier staan, de standbeelden en het belfort. De geschiedenis wordt er ook kort bij betrokken en de esthetische waarde van het plein en de gebouwen wordt benadrukt. Bijzonder aan al deze beschrijvingen is dat er duidelijk wordt benadrukt op alle websites dat niet alle gebouwen aan dit typisch middeleeuwse plein echt middeleeuws zijn. Hoewel dit niet is gedaan in de meer algemene introducties van de stad wordt hier wel duidelijk vermeld dat niet alles “authentiek” middeleeuws is. Ze benoemen hier dus zelf de *medievalism* van sommige gebouwen. Daarnaast wordt op de website van *Frommer’s* ook de opstandigheid van de stad aangestipt. Dit kan onderverdeeld worden bij de barbaarse middeleeuwen vanwege het geweld wat erbij kwam kijken, de oorlogen en de gewelddadige maatregelen die tegen de opstandelingen werden genomen.⁹²

De laatste attractie die is onderzocht is het Gravensteen in Gent. Op de website van de *Lonely Planet* wordt het beschreven als het karakteristieke Vlaamse 12de-eeuwse stenen kasteel, compleet met gracht, torens en schietgaten. Ze vertellen dat het kasteel is gerenoveerd in de 19de eeuw en dat het nu vrij leeg is ingericht.⁹³ De tekst die te vinden is op *Fodor’s Travel* is een stuk uitgebreider en meer beschrijvend. Ze beschrijven het kasteel als een enorm slagschip dat het water op komt varen. Ze noemen ook de origine van het ontwerp van het kasteel. Het was een kruisvaarders kasteel in Syrië. Ze vertellen ook dat het kasteel wat er nu staat reflecteert hoe de 19de eeuwse mens dacht dat een middeleeuws kasteel eruit moest zien.

---

⁹⁰ Fodor’s Travel, Markt, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/brugge/things-to-do/sights/reviews/markt-456887> (geraadpleegd 14-4-2021).

⁹¹ *Frommer’s*, The Markt in Bruges, <https://www.frommers.com/destinations/bruges/attractions/the-market> (geraadpleegd op 14-4-2021).

⁹² Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69-70.

⁹³ *Lonely Planet*, Gravensteen, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/ghent/attractions/gravensteen/a/poi-sig/444551/358712> (geraadpleegd 14-4-2021).

Hierna besteden ze een hele alinea aan alle verschillende functies die het kasteel ooit heeft gehad.⁹⁴ In tegenstelling tot de andere websites wordt op de website van *Frommer's* niet vermeld dat het kasteel een reproductie is of is gerenoveerd. Dit deden ze ook niet bij de gebouwen op de markt van Brugge. Ze focussen zich hier volledig op het middeleeuwse verhaal van het kasteel. Op deze website wordt een gebouw in een Vlaamse middeleeuwse stad ook voor het eerst niet als magisch of mooi beschreven, maar als “grim” of akelig. Het kasteel zou over de stad heen hangen als een grijze stenen leeuw. Ze gaan hierna in op het feit dat het kasteel gebouwd is door de graven van Vlaanderen om de bevolking van Gent in toom te houden. Ze zeggen daarom ook dat het uiterlijk van het kasteel is bedoeld om mensen bang te maken of te intimideren. Hierna wordt er ook ingegaan op de preciezere geschiedenis van het kasteel en het feit dat het deels is gebaseerd op kruisvaarders kastelen in Syrië.⁹⁵

Voor de laatste twee beschrijvingen benadrukken heel erg het grootse en bijna angstaanjagende uiterlijk van het kasteel. Zoals sommige van de teksten ook al aangeven is het kasteel zelf ook een latere interpretatie van hoe een middeleeuws kasteel eruit zou moeten hebben gezien. Dit kan verklaren dat die ideeën over bombastisch grote en robuuste gebouwen ook te vinden is in de beschrijving van de tekst. Dit betekent dat niet alleen het kasteel zelf, maar ook de tekst onderverdeeld zouden kunnen worden in de middeleeuwen van decadentie van Eco.⁹⁶ Ook de barbaarse middeleeuwen komen hier naar voren door de onderdrukking van het volk en de opstanden aan te stippen. Ook de beschrijving van het kasteel zelf op de website *Frommer's* valt hier onder omdat het erg negatief wordt beschreven. Het gebouw is volgens hen namelijk grim en akelig.⁹⁷

Overheidswebsites Vlaanderen

Er zal nu worden gekeken naar de verschillende overheidswebsites van de Vlaamse steden. Dit zal op dezelfde manier worden gedaan als bij de private websites, dus zal er eerst naar Antwerpen, dan naar Brugge en afsluitend naar Gent worden gekeken. Er zal iedere keer op het grootste niveau, nationaal, worden gestart en dan worden ingezoomd naar de lokale websites. Hierna zal ook telkens worden teruggekoppeld naar het concept *medievalism*.

---

⁹⁴ Fodor's Travel, Gravensteen, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/gent/things-to-do/sights/reviews/gravensteen-457034> (geraadpleegd op 14-4-2021).

⁹⁵ Frommer's, Gravensteen (Castle of the Counts), <https://www.frommers.com/destinations/ghent/attractions/gravensteen-castle-of-the-counts> (geraadpleegd 14-4-2021).

⁹⁶ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

⁹⁷ Ibidem, 69.

De nationale website van België beschrijft zichzelf als een portaal naar meer gespecificeerde websites, zodat ze voor iedereen makkelijk te vinden zijn. Ze verwijzen hier niet alleen naar de internetvaardigheid van sommige bezoekers of de kunde van sommige zoekmachines, maar ook naar de moeilijke overheidsstructuur van het land. Ze beschrijven zichzelf als een website met thematische pagina's in simpele taal, een catalogus van websites en een zoekmachine voor de officiële Belgische websites.⁹⁸ De website heeft pagina's gericht op de overheid, het land en de voor dit onderzoek interessante pagina voor toerisme. Alle drie de steden die worden behandeld in dit onderzoek zijn onderverdeeld onder de titel "Cities of Art". Naast de drie steden die hier centraal staan worden ook Brussel, Bergen, Luik en Charleroi hierin genoemd. Opvallend is hieraan dat er enkele Vlaamse steden die ook bekend staan om hun architectuur en kunst, Leuven, Ieper of Mechelen, ontbreken. Dit is misschien om de steden meer over het land te spreiden, zodat het niet lijkt dat kunst enkel in Vlaanderen te vinden is. Het kan ook zijn dat deze steden misschien niet "groot" genoeg zouden zijn voor dit rijtje steden. De steden worden verder niet onderverdeeld per regio. Er zijn ook geen specifieke stukken gewijd aan de aparte steden er zijn alleen links naar de gemeentelijke toeristische websites van al de steden.⁹⁹ Deze website heeft verder dus niets dat specifiek in gaat op iedere stad en zal daarom ook niet bij de andere steden worden behandeld.

De website voor de regio Vlaanderen kan op verschillende manieren worden genavigeerd, door middel van locaties of thema's. Verder heeft de website ook links naar activiteiten, het plannen van je trip en verhalen of blogposts met betrekking tot toerisme in Vlaanderen. In dit onderzoek zal echter alleen worden gefocust op de "destination" sectie van de website. De website geeft naast de optie van taal ook een optie waar je een specifiek land kan kiezen. Voor de taal Engels zijn dit: Australië en Nieuw-Zeeland, Canada, Denemarken, India, Noorwegen, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Ierland en de Verenigde Staten. Dit heeft geen invloed op de tekst van de specifieke steden, maar wel op de thema's die zijn te zien op de startpagina. Zo wordt er bij de pagina van de Verenigde Staten ook een thema genaamd "Red Star Line" terwijl er bij de pagina voor het Verenigd Koninkrijk en Ierland ook een categorie voor festivals is. De keuze voor een land specificeert de website dus naar specifieke interesses.¹⁰⁰ De website wordt geheel geschreven en onderhouden door Toerisme

---

⁹⁸ Belgium.be, About this website, https://www.belgium.be/en/about_this_website (geraadpleegd op 8-4-2021).

⁹⁹ Belgium.be, Cities of Art, https://www.belgium.be/en/about_belgium/tourism/cities_of_art (geraadpleegd op 8-4-2021).

¹⁰⁰ VisitFlanders, <https://www.visitflanders.com/en/> (geraadpleegd op 8-4-2021).

Vlaanderen, dat onderdeel is van de Vlaamse Overheid. Er wordt verder geen informatie gegeven over de specifieke schrijvers van teksten op de websites.¹⁰¹

De titel van de specifieke pagina die gericht is op Antwerpen op de website *VisitFlanders* is “Antwerp, Stylish to a Fault” of “stijlvol Antwerpen”. In de eerste alinea wordt ingezoomd op de architectuur van de stad en daar worden ook de middeleeuwse gebouwen van de stad beschreven. Deze gebouwen worden neergezet als een van de uitersten met als het andere uiterste de Art Nouveau gebouwen in de stad. De middeleeuwse gebouwen die worden opgesomd zijn het stadhuis en het marktplein en ze worden beide beschreven als indrukwekkend. In de tweede alinea verwijzen ze opnieuw naar de middeleeuwse geschiedenis van de stad om aan te tonen dat de stad er altijd al mooi uitzag en “stylish” was. Ze vertellen even dat Antwerpen in de 16^e eeuw een van de rijkste en grootste steden was van Europa en gaan daarna door naar andere tijdsperiodes.¹⁰² Op deze website worden de middeleeuwen dus eigenlijk minimaal gebruikt. De middeleeuwen die aan bod komen worden eigenlijk alleen gebruikt om esthetische redenen en om het imago van de stad te benadrukken. Het is heel moeilijk om een vorm van *medievalism* aan deze tekst te koppelen omdat er vrij weinig met de middeleeuwen wordt gedaan, maar de middeleeuwen die Eco benoemt die dienen als een “pretext” of achtergrond lijken het beste te passen.¹⁰³ De middeleeuwen worden echter ook gebruikt om een deel van de identiteit die aan de stad wordt gegeven te plaatsen in een lange traditie en dus de continuïteit te benadrukken. De stad wordt niet pas recentelijk “stylish” genoemd maar was dit, volgens deze website, altijd al. Dit past duidelijk bij het concept van nationale identiteit vorming.¹⁰⁴

Het laatste en kleinste overheidsniveau met een toeristische website voor Antwerpen is de website van de stad zelf. De website is onderdeel van de toeristische dienst van Antwerpen.¹⁰⁵ De website heeft de naam “Atypical Antwerp” wat meteen de toon van de website aangeeft evenals de manier waarop zij de stad willen neerzetten. De pagina met de toeristische basisinformatie voor de gehele stad versterkt dit beeld, deze heet namelijk “A city trip like no other”. Op deze pagina is geen directe beschrijving van de stad te vinden, maar er worden wel verschillende tips gegeven voor een bezoek aan de stad, verdeeld over verschillende thema’s. Door deze thema’s wordt er ook bijna niet over de historische

---

¹⁰¹ VisitFlanders, Disclaimer, <https://www.visitflanders.com/en/info/disclaimer.jsp> (geraadpleegd op 8-4-2021).

¹⁰² VisitFlanders, Antwerp, <https://www.visitflanders.com/en/destinations/antwerp/index.jsp> (geraadpleegd 8-4-2021).

¹⁰³ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

¹⁰⁴ Stuart Hall, *The Question of Cultural Identity*, 294.

¹⁰⁵ Atypical Antwerp, Visitor Centres, <https://www.visitantwerpen.be/en/good-to-know/about-visit-antwerpen> (geraadpleegd 9-4-2021).

architectuur of de geschiedenis van de stad gesproken en wordt er vooral gefocust op wat er te doen is in de stad. Het enige middeleeuwse gebouw dat even wordt benoemd is de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, dit is echter niet vanwege de architectuur of de geschiedenis maar de hoogte van de toren.¹⁰⁶

Naast deze highlights van de hele stad heeft deze website ook aparte pagina's voor alle stadsdistricten. Op de pagina van het historische centrum van de stad wordt er wel iets meer gesproken over de historische achtergrond. De eerste zin van deze beschrijving is dan ook dat het oude stadscentrum is doordrongen van geschiedenis. Ze zeggen dat je het kan vinden in de “ancient building-fronts on narrow streets” of juist in “the imposing Grand-Palace”. Ze laten hier duidelijk twee verschillende uitersten van de middeleeuwen zien, met aan de ene kant het misschien wat armoedige en kleine en aan de andere kant het extravagante. Ze benoemen hierna ook de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, het Plantin-Moretus museum en verschillende kleine cafés en restaurants. Ze gebruiken echter nooit het woord middeleeuwen of een andere aanduiding van tijd. Er wordt enkel gezegd dat het allemaal heel oud en historisch is.¹⁰⁷ Deze website gaat dus niet echt diep in op de middeleeuwen maar toch zijn er enkele herkenbare elementen zoals de kleine straatjes en oude gevels die overeenkomen met eerdere websites. Ook voor deze gebouwen is er dus vooral sprake van de romantische middeleeuwen van Umberto Eco.¹⁰⁸ Daarnaast hebben ze het ook over de hele grote kathedraal en het indrukwekkende paleis, wat eerder aansluit bij de middeleeuwen van decadentie die Eco noemt.¹⁰⁹ Om een duidelijke tegenstelling in de tekst te laten zien wordt er dus gebruik gemaakt van verschillende vormen van *medievalism*.

Bij het vergelijken van de regionale en lokale websites van Antwerpen valt vooral op dat de regionale website heel duidelijk gebruikmaakt van de middeleeuwen, terwijl dit bij de lokale website niet het geval is. Hier moet eerst nog verder worden doorgelinkt voordat er überhaupt iets over de middeleeuwse geschiedenis van de stad wordt gezegd en zelfs daar komt het woord “medieval” niet aan bod. Ook is het hierdoor erg duidelijk dat de middeleeuwen niet in het algemene “plaatje” van de stad op de lokale website worden gezet terwijl dit op de regionale website juist wel erg expliciet wordt gedaan. Dit komt waarschijnlijk doordat de identiteit van heel Vlaanderen wel heel erg steunt op de

---

¹⁰⁶ Atypical Antwerp, A city like no other, <https://www.visitantwerpen.be/en/a-city-trip-like-no-other> (geraadpleegd 9-4-2021).

¹⁰⁷ Atypical Antwerp, Historic Centre, <https://www.visitantwerpen.be/en/districts/historic-centre> (geraadpleegd 9-4-2021).

¹⁰⁸ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹⁰⁹ Ibidem, 70.

middeleeuwen, terwijl de identiteit van de stad Antwerpen dit minder doet. Vlaanderen staat bekend om zijn middeleeuwse steden en de grootsheid en het belang van de regio in de middeleeuwen. Antwerpen staat juist bekend om heel andere dingen zoals de moderne stad, de haven en de diamantenindustrie bijvoorbeeld.

Zoals verwacht wordt er wel enorm gefocust op de middeleeuwse architectuur op de regionale toeristische website van Brugge. Opnieuw worden de stad en de architectuur bijna niet gedateerd. Het woord “medieval” wordt slechts één keer gebruikt. De titel die aan de pagina wordt gegeven “Bruges, Picture Perfect”, geeft echter wel duidelijk aan dat er wordt gefocust op het uiterlijk van de stad. In de eerste zin geven ze al aan dat als je aan België denkt je vaak aan Brugge denkt. Ze beschrijven de grachten van de stad, waardoor het ook wel het Venetië van het Noorden zou worden genoemd. De weggetjes met kasseien, de bakstenen gangetjes, de stenen kerken en de schilderachtige bruggetjes. Aan het einde van de alinea wordt zelfs vermeld dat het bijna magisch is. In de tweede alinea komt ook het feit dat de stad op de UNESCO-werelderfgoedlijst staat aan bod. Hier benoemen ze opnieuw enkele middeleeuwse kenmerken zoals de belforttoren aan de grote open markt. Hierna beschrijven ze de autoloze binnenstad ook als onvergetelijke met al zijn prachtige schoonheid en cultuur. In de laatste alinea eindigt met de zin: “give yourself plenty of time to get happily lost”.¹¹⁰ Het is duidelijk dat in deze beschrijving van de stad de nadruk ligt op de magische en romantische middeleeuwen. De stad is een plek om te gelukkig te verdwalen en alle middeleeuwse kenmerken van de stad worden zelfs expliciet beschreven als magisch. De nadruk van deze website ligt echter veel meer op het prachtige en het magische dan op de daadwerkelijke middeleeuwen en hoe dit wordt gezien als mooi of romantisch. Vanwege dit authentieke en intrinsieke magische karakter dat aan de stad wordt gegeven past deze tekst perfect binnen de vorm van *medievalism* van Jane Lovell.¹¹¹

VisitBruges is de website die wordt beheerd door de gemeente Brugge. Ook hier is op de startpagina geen directe informatie over de stad te vinden en dus is het nodig om wat verder te zoeken. Op de pagina “Discovering Bruges” is wel een korte introductie van de stad te vinden. De stad wordt hier beschreven als warm en vriendelijk en aan het einde wordt ook de geschiedenis van de stad even benoemd. Volgens deze website maakte de geschiedenis maakte deze stad groot, wat het een welverdiende plek op de UNESCO-werelderfgoedlijst opleverde. Er wordt hier opnieuw niet ingegaan op de middeleeuwen of de middeleeuwse

---

¹¹⁰ VisitFlanders, Bruges, https://www.visitflanders.com/en/destinations/bruges/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd 9-4-2021).

¹¹¹ Jane Lovell, *Fairytale Authenticity*, 453.

architectuur en het wordt allemaal gegeneraliseerd tot geschiedenis.¹¹² De meer specifieke geschiedenis is echter niet per se iets wat wordt vermeden, er is namelijk een pagina die geheel gewijd is aan de geschiedenis van de stad. Hoewel ze hier wel meer ingaan op de middeleeuwen zelf en de “gouden eeuw” of 15^e eeuw, is het raar dat bij een stad die bekend staat om zijn middeleeuwse centrum het woord zelf niet wordt gebruikt.¹¹³ Bij deze website is het opnieuw erg moeilijk om hier een vorm van *medievalism* aan te koppelen omdat ze zo kort zijn en zo weinig over de middeleeuwen behandelen. Op de pagina die gericht is op alleen de geschiedenis wordt de 15^e eeuw wel de “gouden eeuw” genoemd, dus dit kan wel worden verbonden aan de middeleeuwen van nationale identiteiten die Eco beschrijft. Door deze term te gebruiken is het namelijk heel duidelijk dat deze periode in de geschiedenis van de stad wordt gezien als de beste periode en dus is het een periode waar naartoe terug wordt verlangd.¹¹⁴

Het eerste belangrijke aspect dat beide websites vermelden, is het feit dat de stad op de UNESCO-werelderfgoed lijst staat. Dit wordt gebruikt als een soort van keurmerk of bewijs voor de stad en haar schoonheid. Het is ook opnieuw erg opvallend dat het woord “medieval” niet wordt genoemd in de introductietekst op de lokale website en wel op de regionale website. Verder besteedt de lokale website ook veel meer aandacht aan het gevoel dat de stad geeft dan aan wat er te zien is. Het is volgens hen eerst een gezellige en warme stad en daarna beginnen ze pas over de geschiedenis. De regionale website lijkt dus opnieuw, in ieder geval in hun introductie, meer nadruk te leggen op de geschiedenis en de architectuur.

De laatste stad die zal worden bekeken is Gent. De titel voor deze stad op de website van *VisitFlanders* is: “Ghent, Europe’s Best Kept Secret”. Deze titel wordt vrijwel meteen uitgelegd door te zeggen dat, ondanks dat de stad misschien niet zo bekend is onder toeristen, hij zeker de moeite waard is om te bezoeken. Hierna noemen ze de stad ook een “Vlaams juweel”. Redenen die ze hiervoor geven, zijn onder andere een opera, enkele musea maar ook oude kerken en een grote hoeveelheid bruggetjes. Een stuk later worden de middeleeuwse gebouwen nogmaals genoemd als mooi decor om te bekijken terwijl je op een terras zit.¹¹⁵ De middeleeuwse gebouwen en het middeleeuws erfgoed van de stad wordt hier dus vooral gebruikt voor zijn esthetische waarde, terwijl het zitten op een terras belangrijker is. Dit sluit perfect aan bij het idee van Eco van de middeleeuwen als “pretext” of achtergrond voor een

---

¹¹² Brugge, Dicscovering Bruges, <https://www.visitbruges.be/discover> (geraadpleegd op 9-4-2021).

¹¹³ Brugge, History in a Nutshell, <https://www.visitbruges.be/history-in-a-nutshell> (geraadpleegd op 10-4-2021).

¹¹⁴ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹¹⁵ VisitFlanders, Ghent, https://www.visitflanders.com/en/destinations/ghent/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd op 10-4-2021).

groter “verhaal”.¹¹⁶ In de tweede alinea wordt het labyrint aan kassei straatjes in het Patershol gebied aangehaald. Ook het Gravensteen en de belforttoren worden hier even aangestipt.¹¹⁷ Vooral het vermelden van de kassei straatjes als labyrint is interessant. Dit sluit aan bij het beeld van de middeleeuwse straatjes als smal en vol kronkelingen. Het feit dat het een labyrint wordt genoemd heeft ook associaties met verdwalen, mysterie en sprookjes of legendes. Dit sluit aan bij de romantische middeleeuwen van Eco door de gemakkelijke associaties met sprookjes en mysteries.¹¹⁸

De website *VisitGent* is de website die wordt bijgehouden door de stad Gent. Op de startpagina staat een korte alinea met een introductie voor de stad en op de pagina *See & Do* staat een andere introductie tot de stad die grotendeels overeenkomend is. De titel van het tekstje op deze pagina is “Why choose Ghent for a weekend trip?”. Het antwoord is volgens deze tekst vooral het moderne en trendy stadsleven. Het Lam Gods is het enige middeleeuwse erfgoed van de stad dat hier wordt genoemd.¹¹⁹ Het tekstje op de pagina *See & Do* komt bijna geheel overeen met de tekst op de startpagina, maar toch zitten er wat kleine, maar belangrijke verschillen in. Hier wordt de geschiedenis van de stad namelijk wel kort vermeld. De stad wordt een “cultural cocktail” genoemd door de combinatie van rijke geschiedenis, cultuur en een trendy stad. Dit wordt op de startpagina van de stad ook vermeld maar daar wordt de rijke geschiedenis van de stad er niet bij betrokken. De geschiedenis wordt dus alleen gebruikt op de pagina “See & Do” en zelfs daar wordt er niet echt diep op in gegaan.¹²⁰ Zoals ook bij de private websites te zien was worden de middeleeuwen in de beschrijving van de stad Gent voornamelijk gebruikt om de moderne tijd en architectuur tegen af te zetten. De middeleeuwen en de geschiedenis worden hier wel weer neergezet als belangrijk onderdeel van de identiteit van de stad als “cultural cocktail”.¹²¹ De vorm van *medievalism* die hier het meeste bij zou passen is opnieuw die van een “pretext” de middeleeuwen zijn namelijk maar een klein onderdeel van het gehele plaatje wat wordt geschetst van de stad. Ook is deze historische architectuur niet meer dan een mooie bijkomstigheid bij de hippe en moderne stad.¹²²

---

¹¹⁶ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

¹¹⁷ VisitFlanders, Ghent, https://www.visitflanders.com/en/destinations/ghent/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd op 10-4-2021).

¹¹⁸ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹¹⁹ VisitGent, Ghent, more than a one night stay, <https://visit.gent.be/en> (geraadpleegd op 10-4-2021).

¹²⁰ VisitGent, See & Do, <https://visit.gent.be/en/see-do> (geraadpleegd op 10-4-2021).

¹²¹ Stuart Hall, *The Question of Cultural Identity*, 294.

¹²² Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 68.

Op de lokale website wordt opnieuw niet meteen de connectie gelegd met de middeleeuwen en voor de geschiedenis van de stad moet je verder doorklikken. Ook het woord “medieval” wordt opnieuw niet gebruikt op de lokale website maar wel op de regionale website. Deze regionale website legt namelijk wel snel verbindingen met, niet alleen de middeleeuwen, maar ook met Vlaanderen zelf door het een Vlaams juweel te noemen. De regionale website zoekt dus opnieuw veel sterker naar de connectie met de gehele regio en de middeleeuwen om de stad aan de regio te kunnen verbinden. Alle lokale Vlaamse websites noemen de middeleeuwen dus niet bij naam en leggen er vrij weinig nadruk op terwijl de regionale websites dit juist wel doen.

De toeristische attracties

Net als bij de private websites zullen hier dezelfde 3 Vlaamse attracties worden bekeken op de lokale en regionale toeristische websites. De nationale website zal in dit geval opnieuw niet worden gebruikt omdat er niets te vinden is over deze specifieke attracties. Eerst zal worden gekeken naar de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen, daarna naar de Markt in Brugge en afsluitend naar het Gravensteen in Gent.

De beschrijving van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal op de website van *Visit Flanders* probeert erg “objectief” en “neutraal” te zijn. Er wordt duidelijk geprobeerd om geen bepaalde gevoelens of ideeën aan het gebouw te verbinden. Het bouwjaar van de kathedraal wordt genoemd en welke specifieke schilderijen daar te vinden zijn.¹²³ De beschrijving van de website *VisitAntwerpen* is ook heel erg direct maar bevat iets meer elementen die het minder “neutraal” maken. Ze vertellen dat dit het gebouw is dat sinds 1521 de skyline van Antwerpen domineert. Het gebouw zou een iconische schatkist vol met indrukwekkende kunstwerken zijn. Ze sluiten af door te zeggen dat ieder bezoek aan Antwerpen start met een bezoek aan de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal.¹²⁴ Beide websites spreken heel “zakelijk” over het gebouw. De website van *VisitAntwerpen* kan wel worden verbonden aan de middeleeuwen van decadentie van Eco. De nadruk van de tekst ligt vooral op de enorme grootsheid van het gebouw, het is iconisch, indrukwekkend en letterlijk enorm. Het is duidelijk dat de tekst dit middeleeuwse gebouw enorm “vergroot” en ophemelt als icoon van de stad.¹²⁵

---

¹²³ VisitFlanders, The Cathedral of Our Lady, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/the-cathedral-of-our-lady.jsp?source=list> (geraadpleegd op 15-4-2021).

¹²⁴ Atypical Antwerp, Cathedral of Our Lady, <https://www.visitantwerpen.be/en/sightseeing/churches/cathedralofourlady> (geraadpleegd op 15-4-2021).

¹²⁵ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

De markt in Brugge is volgens de website van VisitFlanders eerder een cirkel dan een “square”. Ze vermelden dat het een autovrije zone is en dat er prachtige gebouwen staan inclusief de belfort. Ze hebben het echter alleen over het mensen kijken op het plein, vanaf een terrasje of vanuit een koets, als activiteit en hebben het verder niet over de middeleeuwse gebouwen aan dit plein.¹²⁶ De website van de stad Brugge zelf gaat meer in op de middeleeuwse gebouwen. Ze noemen de markt het kloppende hart van de stad wat gedomineerd wordt door de belforttoren. Die ze hierna het meest prominente gebouw van de stad noemen. Ook hebben ze het over het prachtige panorama dat van bovenop deze belforttoren te zien is. Afsluitend stippen ze ook alle andere gebouwen met mooie gevels, het imposante provinciale hof en de koetsen aan.¹²⁷ Op de regionale website wordt opnieuw vrij weinig ingegaan op de geschiedenis van het plein of de stad. Het is daarom niet te verbinden aan een van de vormen van *medievalism*. De tekst op de lokale website kan echter wel weer worden verbonden aan de middeleeuwen van decadentie. Het plein wordt namelijk in het centrum van de stad gelegd door het te bestempelen als kloppend hart. Daarnaast staat het meest prominente gebouw van de stad volgens de tekst op dit plein, de belfort.¹²⁸

Het Gravensteen wordt op de website van VisitFlanders ook bijna niet beschreven. Er wordt even genoemd waar het van is gemaakt, door wie het is gebouwd en hoe het later is gebruikt.¹²⁹ De website van de stad Gent is een stuk diepgaander over het kasteel en geven het meer karakter. In de eerste zin noemen ze het kasteel al meteen mysterieus. Dit, volgens hen, belangrijke kasteel verbinden ze direct aan het moeilijke en vaak stormachtige verleden van de stad. Het kasteel zou het enige middeleeuwse kasteel met gracht en verdedigingssysteem zijn in Vlaanderen wat nog staat. Ook zou een bezoek aan dit kasteel je een compleet beeld geven van de middeleeuwse cultuur. Nadat er meer over de audiogids is verteld komt de tekst aan het einde terug op de geschiedenis van het kasteel en wat het betekent voor Gent. Het was gebruikt als fabriek en daarna in zeer slechte staat achtergelaten. Het kasteel werd hierna gerenoveerd en kreeg het een nieuwe betekenis voor de stad. Waar het, volgens de website, eerst een symbool was van machtsmisbruik, feodale onderdrukking en verschrikkelijke martelmethode werd het nu het centrum van de toeristische industrie van Gent.¹³⁰ Hier wordt

---

¹²⁶ VisitFlanders, The Markt-Bruges, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/the-market-square-bruges-markt.jsp> (geraadpleegd 16-4-2021).

¹²⁷ Brugge, Markt (Market Square), <https://www.visitbruges.be/en/markt> (geraadpleegd op 16-4-2021).

¹²⁸ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹²⁹ VisitFlanders, Gravensteen Castle, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/gravensteen-castle.jsp> (geraadpleegd op 16-4-2021).

¹³⁰ Visit Gent, The Castle of the Counts: Visit the knights at the castle, <https://visit.gent.be/en/see-do/castle-counts> (geraadpleegd op 16-4-2021).

het kasteel dus wel verbonden aan de gehele geschiedenis en identiteit van de stad. De betekenis van het kasteel voor de stad loopt gelijk met enkele van de belangrijkste historische periodes. Eerst het feodale systeem, daarna de industriële revolutie en nu het toeristische karakter van de stad.¹³¹ Het is duidelijk dat het kasteel wordt neergezet als mysterieus, maar vooral de negatieve geschiedenis van het kasteel wordt belicht. De martelwerktuigen die terug te vinden zijn in het kasteel worden uitgebreid behandeld en ook de rol van het kasteel in de roerige middeleeuwse geschiedenis van de stad wordt duidelijk benoemd. Het is dus duidelijk dat de middeleeuwen die hier worden beschreven de meer barbaarse middeleeuwen van Eco zijn. Het kasteel stond namelijk centraal binnen oorlogen, opstanden en martelingen.¹³² Ze kunnen ook worden gezien als deel van de Grotteske middeleeuwen van Matthews. In de tekst wordt namelijk ook letterlijk gezegd dat het niet langer de negatieve context heeft maar nu juist een positieve toeristische trekpleister is. De “negatieve” middeleeuwse geschiedenis van het kasteel wordt dus letterlijk afgezet tegen de “positieve” moderne functie.¹³³

In tegenstelling tot de introducerende teksten lijken de teksten over de “attracties” van de lokale websites juist veel dieper in te gaan op de geschiedenis en betekenis van deze locaties en gebouwen. Hoewel geen van de websites, op de lokale website van Gent na, het woord “medieval” noemen is het duidelijk dat de lokale websites meer nadruk willen leggen op de geschiedenis en impact van de gebouwen. De lokale websites noemen de locaties bijvoorbeeld iconisch, indrukwekkend, het kloppende hart, imposant en een symbool. Deze woorden benadrukken veel meer wat deze gebouwen en locaties betekenen voor de stad. Dit kan worden verklaard doordat de lokale websites veel meer de connectie hebben met de stad. Voor de regionale website is zo’n specifiek gebouw of locatie minder belangrijk want het draagt niet heel veel bij aan het beeld van de gehele regio. Wel worden hier net als bij de private websites vooral de middeleeuwen van decadentie toegepast al is dit door de neutrale en korte beschrijvingen op de regionale websites alleen te zien op de lokale websites. Bij de beschrijving op de lokale website van het Gravensteen zijn echter ook duidelijk de barbaarse middeleeuwen terug te vinden.

---

¹³¹ Stuart Hall, *The Question of Cultural Identity*, 294.

¹³² Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹³³ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 19.

De Andalusische steden

Er zal nu worden gekeken naar drie middeleeuwse steden in Andalusië, de meest zuidelijke regio van Spanje. De naam van deze regio is nauw verbonden met de middeleeuwse geschiedenis van het gebied. Het gebied werd in de 8^e eeuw overgenomen door moslims vanuit Noord-Afrika en kreeg de naam Al-Andalus. De naam van het huidige gebied Andalusië is heel duidelijk een overblijfsel uit die tijd.¹³⁴ Dit gebied was een heel belangrijke en succesvolle regio in zowel de vroege, hoge als late middeleeuwen maar wordt vaak niet hiermee verbonden. De regio lijkt niet binnen het stereotypische beeld van de Europese middeleeuwen te passen omdat het, ondanks dat het in Europa ligt, een heel andere cultuur en religie had. Juist omdat deze regio zo buiten het stereotype beeld valt is het interessant om te bekijken hoe hier met de middeleeuwen wordt omgegaan en of hier dezelfde vormen van *medievalism* die te vinden zijn als bij de Vlaamse steden. Eerst zal naar de private websites van Cordoba, Grenada en Sevilla worden gekeken. Hierna zal worden ingezoomd op de overheidswebsites om te bekijken wat de invloed is van de overheid op de vormen van *medievalism*.

Private websites Andalusië

Alle drie de private websites hebben een aparte pagina voor het hele land Spanje en voor alle drie de steden die centraal staan in dit onderzoek. Daarnaast hebben *Lonely Planet* en *Frommer's* ook aparte website pagina's voor de regio Andalusië. Voor deze pagina's geldt opnieuw dat door de omvang van dit onderzoek hier niet te diep op kan worden ingegaan maar het toeristische beeld wat wordt geschetst van Spanje contrasteert erg met het beeld van België. De beschrijvingen focussen zich nergens op de geschiedenis van het land en dus ook niet op de middeleeuwse geschiedenis. Ook de architectuur staat niet meteen centraal maar juist de cultuur, het eten en het algemene "goede leven" worden benoemd.

Hoewel de algemene pagina's van Spanje misschien niet meteen de focus leggen op architectuur is dit wel het geval voor de pagina van *Lonely Planet* over Cordoba. Volgens de website is één gebouw genoeg om de stad te willen bezoeken: de "mesmerising multiarched Mezquita.". Het feit dat hier is gekozen voor het woord "mesmerising" kan hier ook opgevat worden als een vorm van oriëntalisme. De definitie van dit woord in de *Cambridge Dictionary* is namelijk: "very attractive, in a mysterious way, making you want to keep

---

¹³⁴ Jonathan Bloom and Sheila Blair, *Islam A Thousand Years of Faith and Power*, 100.

looking”.¹³⁵ Dit woord heeft dus duidelijk erg sensuele of seksuele connotaties en dus kan het gebouw met een Islamitische achtergrond meteen verbonden worden aan het idee van de “sensuele Oriënt”. Dit gebouw is volgens hen een van de mooiste Islamitische gebouwen ter wereld. Het zou symbool staan voor de wereldlijke en hoog ontwikkelde cultuur die hier meer dan 1000 jaar geleden floreerde. Ze benoemen hierna ook dat de stad in deze tijd de grootste, meest beschaafde en meest ontwikkelde stad was van heel West-Europa.¹³⁶ Het is duidelijk dat de middeleeuwse geschiedenis van de stad dus in een heel positief daglicht wordt gezet. Zo positief zelfs dat het als veel beter dan andere locaties in deze periode wordt neergezet. De stad wordt hierdoor neergezet als onmiddeleeuws. De middeleeuwen waar deze stad tegen af wordt gezet zijn dus duidelijk de barbaarse middeleeuwen van Eco of de groteske middeleeuwen van Matthews. De “andere” middeleeuwen zijn namelijk minder of niet ontwikkeld, beschaafd en wereldlijk.¹³⁷ De middeleeuwen die worden beschreven in deze tekst worden verbonden passen veel beter bij het idee van de romantische middeleeuwen. Het romantische beeld van deze steden is echter wel heel anders dan dat van de Vlaamse steden omdat het niet wordt vergeleken met bijvoorbeeld sprookjes.¹³⁸ Het kan ook worden verbonden aan de middeleeuwen van decadentie van Eco. Het beeld dat wordt gecreëerd van de middeleeuwen is namelijk heel erg groots, episch, verheerlijkt en bombastisch en alles wordt enorm groots en overweldigend neergezet.¹³⁹ Na deze beschrijving van de stad gaan ze ook later in op meer “traditionele” elementen van de middeleeuwse stad. Ze noemen de slingerende “stone-paved lanes”, schattige kleine verstopte pleintjes en smeedijzeren balkonnetjes en lampen. Ook gouden gebouwen en gras groene binnenplaatsen worden genoemd als typisch voor deze stad. Hoewel enkele van deze onderdelen dus overeenkomen met de middeleeuwse onderdelen van de Vlaamse steden worden er ook zeker wel andere elementen behandeld.¹⁴⁰

Ook op de website van *Fodor’s Travel* wordt de beroemde Mezquita al heel snel benoemd. Eerst vertellen ze over de locatie van de stad en dat deze erg strategisch is aan de rivier Guadalquivir en dat het de hoofdstad was van Spanje voor zowel de Moren als de

---

¹³⁵ Cambridge Dictionary, mesmerizing, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mesmerizing> (geraadpleegd op 19-5-2021).

¹³⁶ Lonely Planet, Córdoba, <https://www.lonelyplanet.com/spain/andalucia/cordoba> (geraadpleegd op 21-4-2021).

¹³⁷ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69 and D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 22.

¹³⁸ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹³⁹ Ibidem, 70.

¹⁴⁰ Lonely Planet, Córdoba, <https://www.lonelyplanet.com/spain/andalucia/cordoba> (geraadpleegd op 22-4-2021).

Romeinen. Het gebied rondom de Mezquita bestempelen ze als het meest grootse en tegelijkertijd intieme voorbeeld van Moors erfgoed in heel Spanje. De keuze voor het woord “intimate” is ook iets wat op meerdere manieren gelezen kan worden. Een van de betekenissen van het woord is echter: “having, or being likely to cause, a very close friendship or personal or sexual relationship” en dus is het niet heel moeilijk om ook hier de sensuele Oriënt aan te verbinden. De middeleeuwse stad stond volgens deze websites ooit bekend om het vredige en voorspoedige samenleven van Moslims, Joden en Christenen en is daarom de perfecte plek om de culturele geschiedenis van Spanje te beleven. De alinea focust zich verder volledig op het culturele nalatenschap van “the great emirs, caliphs, philosophers, physicians, poets, and engineers of the days of the caliphate”. Alle gebouwen die hier worden beschreven worden neergezet als islamitische meesterwerken die de huidige macht van de stad ver overschrijden. De Mezquita kathedraal is een artistieke en historische schat en ook de middeleeuwse Joodse wijk, de kleurrijke binnenplaatsen, de Renaissance paleizen en alle kerken die direct over vroegere moskeeën zijn gebouwd zijn volgens de tekst artistieke en historische schatten.¹⁴¹ Het is duidelijk dat het middeleeuwse erfgoed van de stad als enorm indrukwekkend en prachtig wordt beschouwd en erg wordt geromantiseerd maar wel op een heel andere manier dan in de Vlaamse steden. Het erfgoed is hier niet mooi omdat het sprookjesachtig of magisch is het is gewoon mooi en indrukwekkend. Het wordt gezien als echt vakmanschap dat symbool staat voor een prachtige periode in de geschiedenis van de stad. Niet alleen de architectuur van de stad wordt opgemeld maar de middeleeuwen zelf worden ook neergezet als goed, mooi en uniek. De vorm van *medievalism* die hier dus het meest voorkomt is de vorm die Umberto Eco de middeleeuwen van nationale identiteiten noemt. Het is duidelijk dat de middeleeuwse manier van samenleven tussen deze drie grote religies wordt gezien als een utopie waar we naar zouden moeten streven. Interessant genoeg is het voorbeeld in deze tekst bijna precies het tegenovergestelde van het voorbeeld dat Eco zelf geeft. Hij beschrijft deze vorm van *medievalism* met het voorbeeld van de middeleeuwse macht van een land toen er nog geen buitenlandse overheersing was in een land, wat in het geval van Andalusië dus precies het gene is wat wordt verheerlijkt aan de middeleeuwen.¹⁴² Ook de Romantische middeleeuwen van Matthews sluiten goed aan bij deze tekst omdat het

---

¹⁴¹ Fodor’s Travel, Cordoba, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/cordoba> (geraadpleegd op 22-4-2021).

¹⁴² Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

zoals net al is vermeld de middeleeuwse idealen en leefomstandigheden de dingen zijn die worden opgehemeld.¹⁴³

De website van *Frommer's*, zet net als de andere twee websites, de middeleeuwse geschiedenis van de stad centraal. De stad zou het grootste culturele en intellectuele centrum van Europa zijn geweest. Ondanks dat later gierige hordes veel van de stad hebben verwoest en gestolen, zijn er nog steeds duidelijke sporen van het Moorse erfgoed terug te vinden. Hierna wordt ook op deze website ingegaan op de Mezquita en de oude Arabische en Joodse wijken. Ook wordt ingegaan op de luxueuze gebouwen van de middeleeuwse stad, zijn indrukwekkende bibliotheek, de oudste universiteit van Europa en de vele wetenschappers en filosofen die naar de stad kwamen toen de Moslims binnenvielen. Er wordt hier gesproken over de Arabieren als “invaders” terwijl de Visigoten de stad slechts overnamen van de Romeinen. Ondanks dit worden de “invaders” wel in een erg positief licht neergezet omdat hierna ook wordt gezegd dat er na de islamitische tijd van de stad een periode van verval was die eeuwen voortduurde.¹⁴⁴ Het is duidelijk dat niet alleen de prachtige middeleeuwse gebouwen en wijken van de stad worden benadrukt maar ook het culturele en intellectuele middeleeuwse leven in deze stad. Ondanks dat aan het einde nog even wordt vermeld dat de stad ook een “up-to-date business community” heeft is het duidelijk dat de middeleeuwen echt de hoogtijd waren van deze stad. Specifiek ook de islamitische cultuur die hier heerste wordt ver boven de cultuur van de rest van Europa geplaatst. Er is dus opnieuw sprake van de barbaarse middeleeuwen, omdat de rest van Europa als primitief wordt neergezet.¹⁴⁵ Nog veel belangrijker zijn hier echter de middeleeuwen van nationale identiteit. Het is heel duidelijk dat de middeleeuwse manier van leven en de maatschappij in deze stad wordt opgehemeld en wordt neergezet als utopie.¹⁴⁶ Belangrijk is wel om ook te benadrukken hoe precies over de Islamitische geschiedenis van de stad wordt gesproken. Het was namelijk volgens de tekst niet alleen een cultuur van kennis maar ook van weelderigheid en plezier paleizen met harems en luxueuze baden.¹⁴⁷ Naast de kennis en cultuur die de Arabieren brachten volgens deze tekst worden er ook veel andere stereotype Oriëntalistische beelden aangehaald.

Zowel op de website van *Lonely Planet* als *Fodor's Travel* wordt het woord “medieval” gebruikt met betrekking tot de stad. Het is echter duidelijk dat de stad veel meer

---

¹⁴³ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 25.

¹⁴⁴ Frommer's, Things to Do in Cordoba, <https://www.frommers.com/destinations/cordoba> (geraadpleegd op 23-4-2021).

¹⁴⁵ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹⁴⁶ Ibidem, 70.

¹⁴⁷ Frommer's, Things to Do in Cordoba, <https://www.frommers.com/destinations/cordoba> (geraadpleegd op 19-5-2021).

wordt neergezet als een “Oosterse” of “oriëntalistische stad”. De benamingen als Islamitisch, Moors en Arabisch verschillen eigenlijk van elkaar in betekenis maar worden hier allemaal als synoniem van elkaar gebruikt. Zowel de stad zelf, het erfgoed, de gebouwen, de cultuur en sommige wijken vallen allemaal onder deze termen. Ook wordt de stad Cordoba vooral heel vaak op een sensuele oriëntalistische manier beschreven. Daarnaast zijn er ook wat vormen van *medievalism* terug te vinden in de teksten. De teksten verschillen erg qua vormen van *medievalism* die zijn gebruikt maar hebben ook sterke overeenkomsten. Zo leggen alle teksten veel nadruk op de culturele impact die de Islamitische beheersing op de stad heeft gehad. Hoewel de gebouwen en het architectonische erfgoed ook wel worden aangehaald, worden deze juist vaak gebruikt om te laten zien hoe cultureel en intellectueel hoogstaand de stad en de regio waren. Dit creëert niet alleen het beeld dat de Islamitische of Arabische cultuur heel hoogstaand was maar geeft de stad ook een unieke positie binnen Europa. Door de rest van middeleeuws Europa deels neer te zetten als “barbaars” krijgt deze stad zelf een heel erg uniek en goed imago.

Op de webpagina van de *Lonely Planet* die zich focust op Granada lijkt de nadruk nog meer te liggen op het islamitische uiterlijk van de stad en wat minder op welke tijdsperiode hier aan verbonden is. Bezoekers worden aangetrokken door de allures van Alhambra en zien een interessante stad gevuld met serene Islamitische architectuur, Arabisch eten, monumentale kerken, tapas en graffiti. Deze stad, die het laatste punt was in Spanje waar de Islamieten stand hielden, zou doordrongen zijn met Moors erfgoed. De bogen, de pittige aroma's, de theehuizen en de oude Arabische wijk zijn allemaal kenmerken die worden gebruikt om dit te benadrukken. Het hoogste punt van de stad zou de Alhambra zijn. Een prachtig paleizen complex in islamitische stijl met de mooiste tuinen van heel Europa.¹⁴⁸ Hoewel er vooral gebouwen worden besproken is de sfeer van de stad die de tekst wil overbrengen veel belangrijker. Er is een heel duidelijke nadruk op het feit dat deze stad erg Islamitisch aandoet en wordt ook op een wat oriëntalistische en exotische wijze beschreven. De geuren van de stad worden namelijk duidelijk beschreven als “pittig” en zijn afkomstig van verschillende straatverkopers. Ook het feit dat het straatleven van de stad letterlijk “Arab-Flavoured” wordt genoemd doet erg oriëntalistisch aan. Het geeft je het gevoel van een Arabische stad, waar vooral op straat zou worden geleefd. De stad wordt duidelijk meer neergezet als Arabisch dan middeleeuws en dus is het erg moeilijk om een vorm van *medievalism* aan deze tekst te verbinden.

---

¹⁴⁸ Lonely Planet, Granada, <https://www.lonelyplanet.com/spain/granada> (geraadpleegd op 23-4-2021).

Waar bij de *Lonely Planet* vooral de nadruk lag op het Islamitische erfgoed en de Arabische sfeer van de stad lijkt het of *Fodor's Travel* zich vooral focust op het einde van het Islamitische tijdperk. De gehele tweede alinea focust zich op de overname van de stad door Ferdinand van Aragón. Ook de eerste alinea combineert meteen het Islamitische erfgoed van de stad met het christelijke erfgoed door zowel de Alhambra en het graf van de Katholieke monarchen in de kathedraal te vermelden als de trots van Granada. Verder wordt de stad zelf hier ook majestueus genoemd. Ze sluiten de tekst af door de vele antiquairs en ambachtelijke winkels in de stad te benoemen en benadrukken hier dat veel van deze winkels nog steeds een erg “Moorse” esthetiek hebben.¹⁴⁹ De tekst gebruikt de middeleeuwse geschiedenis van de stad dus wel maar heeft het vervolgens eigenlijk alleen over de doorwerking en invloed hiervan op de moderne stad. Dit lijkt ook alleen gebruikt te worden om de cultuur van deze stad duidelijk af te kunnen zetten tegen andere Spaanse steden. Het is hier namelijk de “Moorse” of islamitische esthetiek en dus cultuur die de bovenhand voert.

Ook op de website van *Frommer's* wordt Granada neergezet als een “Moorse” stad maar daarnaast is het bij hen ook een exotische en zelfs sprookjesachtige stad. Ze openen de tekst op deze pagina door te zeggen dat de “Moorse” stad Granada meteen beelden oproept van het sprookjesachtige Alhambra, de besneeuwde toppen van de Sierra Nevada en de “passionate gypsy flamenco”. Dit zijn volgens hen echter niet de enige dingen die er te vinden zijn. Je kan er verdwalen in de bochtige straatjes van de medina, gratis tapas proeven en het beste nachtleven van Spanje beleven. Afsluitend vertellen ze dat jij als toerist net zo verliefd zal worden op deze stad als de sultans 800 jaar geleden.¹⁵⁰ De website van *Frommer's* zet een heel duidelijk beeld neer van deze stad. De stad is niet alleen islamitisch of “Moors” maar ook erg sprookjesachtig. Het is daarom erg duidelijk dat deze tekst bij de romantische middeleeuwen van Eco past. De middeleeuwen worden hier namelijk op een zeer sprookjesachtige manier worden beschreven.¹⁵¹ Daarnaast zit er echter ook een duidelijk oriëntalistische kant aan deze specifieke vorm van *medievalism*. Er wordt constant benoemd dat het een “Moorse” en een “islamitische” stad is in tegenstelling tot wat het nu is, een Spaanse stad. Zoals eerder ook al is aangestipt zijn ook magie en sprookjes een belangrijk

---

¹⁴⁹ Fodor's Travel, Granada, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/granada> (geraadpleegd op 24-4-2021).

¹⁵⁰ Frommer's, Things to Do in Granada, <https://www.frommers.com/destinations/granada> (geraadpleegd op 29-4-2021).

¹⁵¹ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

onderdeel van Oriëntalisme. Ook het beschrijven van een “passionate gypsy flamenco” sluit aan bij het sensuele Oriëntalisme.¹⁵²

De middeleeuwen worden alleen op de website van *Fodor's Travel* vermeld in de context van de middeleeuwse Arabische wijk, op de andere websites wordt het niet gebruikt. Hoewel in de tekst van *Frommer's* de romantische middeleeuwen van Eco zijn terug te vinden is het duidelijk dat de middeleeuwen zelf niet per se als aantrekkingskracht van de stad worden neergezet. Hoewel de Arabieren wel tijdens de middeleeuwen de stad bestuurden wordt dit op de website niet duidelijk vermeld. Dit is logisch want dat zou niet passen in het plaatje van een Islamitische of Moorse stad dat wordt gecreëerd. *Frommer's* laat echter wel zien dat er heel veel overlap is tussen magische en sensuele oriëntalistische ideeën en de romantische middeleeuwen van Eco,

De laatste stad in Andalusië die onderzocht zal worden is Sevilla. De manier waarop *Lonely Planet* de stad introduceert is al meteen erg interessant. “Sommige steden blazen je meteen weg, andere winnen je langzaam over” maar volgens *Lonely Planet* doet Seville iets heel anders. Deze stad “ontwapend en verleid je.”¹⁵³ In deze zin is heel makkelijk te zien dat hier sprake is van Oriëntalisme. Er wordt letterlijk gezegd dat de stad je verleid, dit maakt de stad zelf tot iets sensueels of seksueels.¹⁵⁴ Verder wordt ook het historische centrum van de stad uitgebreid behandeld in deze tekst. Het historische centrum van de stad bestaat uit een mix van Mudéjar paleizen, barokke kerken en kronkelende middeleeuwse straatjes en daarbovenuit torent de kolossale gotische kathedraal. Daarnaast zouden de flamenco clubs in centrum de eeuwen oude tradities van de stad in leven houden. Ook de aristocratische herenhuizen in het centrum worden vermeld en zouden doen ook denken aan het “Moorse” en 16^e-eeuwse verleden van de stad. In de tweede alinea wordt pas los gelaten van de geschiedenis van de stad en wordt ingegaan op het huidige Sevilla.¹⁵⁵ In deze tekst zijn er verschillende vormen van *medievalism* terug te vinden. De romantische middeleeuwen van Eco komen aan bod door het benoemen van de paleizen, kerkjes en kronkelende straatjes.¹⁵⁶ Ook de middeleeuwen van decadentie komen even naar voor in de beschrijving van de “kolossale gotische kathedraal”.¹⁵⁷ Zelfs de romantische middeleeuwen van Matthews komen duidelijk naar voor in deze tekst door het benoemen van de traditie van Flamenco maar vooral

---

¹⁵² Edward W. Said, *Orientalism*, 1.

¹⁵³ *Lonely Planet*, Seville, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville> (geraadpleegd op 29-4-2021).

¹⁵⁴ Edward W. Said, *Orientalism*, 1.

¹⁵⁵ *Lonely Planet*, Seville, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville> (geraadpleegd op 29-4-2021).

¹⁵⁶ Umberto Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹⁵⁷ *Ibidem*, 70.

de ideeën van intimiteit en intensiteit die hieraan worden verbonden. Het is dus niet alleen de middeleeuwse architectuur die wordt besproken ook verschillende middeleeuwse idealen worden aangehaald.¹⁵⁸

De website van *Fodor's Travel* lijkt op een ander aspect van de stad te focussen namelijk de barokke architectonische elementen. Aan het einde van de eerste alinea wordt zelfs gezegd dat de stad meer op een Catalaanse stad lijkt dan een Andalusische stad. Ook zou het een stad zijn voor de zintuigen door de geur van de bloesem en de klanken van de flamenco. De middeleeuwse elementen van de stad worden pas helemaal aan het einde kort benoemd. Ze hebben het over de middeleeuwse joodse wijk, Barrio de Santa Cruz waar ook Real Alcázar gevonden kan worden net als kruispunten vol prachtige witgepleisterde kleine steegjes.¹⁵⁹ De Islamitische geschiedenis van de stad wordt op deze website geheel genegeerd en de middeleeuwen zelf worden bijna niet genoemd behalve met betrekking tot de Joodse wijk. Het is dus vrijwel onmogelijk om hier een vorm van *medievalism* aan te verbinden omdat dit deel van de geschiedenis niet wordt behandeld.

Ook de website van *Frommer's* vertelt eerst over het barokke erfgoed. Hier wordt dit echter wel meteen ook verbonden aan het Islamitische verleden van de stad. De barokke architectuur wordt gezien als mooie combinatie van de Islamitische en Katholieke culturen. Hierna gaan ze verder in op dit deel van de geschiedenis. Ze benoemen eerst dat de katholieke heerser die de Islamitische heerser had verdreven, verstandig genoeg Barrio Santa Cruz intact had gelaten. Dit middeleeuwse gedeelte van de stad met de historische verwikkelde straatjes brengt de middeleeuwen namelijk een stuk "dichterbij". De Islamitische of Noord-Afrikaanse invloeden op de stad worden opnieuw aangehaald als er even wordt gesproken over het eten in de stad. Deze middeleeuwse geschiedenis heeft dus nog steeds actief invloed op de culinaire cultuur van de stad. Afsluitend wordt er ook over alle verschillende gebieden van de oude stad gesproken. De kathedraal, Alcázar, Barrio de Santa Cruz en de oude "Moorse" stadsmuren worden even genoemd maar niet diepgaander beschreven.¹⁶⁰ Opnieuw wordt hier vooral erg ingegaan op de culturele invloed van de middeleeuwen en de culturele clash tussen de islamitische en katholieke cultuur in de stad. Het is moeilijk om hier een vorm van *medievalism* aan te koppelen omdat het niet per se over negatieve of positieve middeleeuwen gaat. De middeleeuwen worden hier vooral gebruikt om de geschiedenis van de stad

---

¹⁵⁸ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 25.

¹⁵⁹ Fodor's Travel, Seville, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/seville> (geraadpleegd op 3-5-2021).

¹⁶⁰ Frommer's, Things to Do in Seville, <https://www.frommers.com/destinations/seville> (geraadpleegd op 3-5-2021).

uitleggen en de huidige cultuur te verklaren. De vorm van *medievalism* die Eco hieraan koppeld zijn de filologische of wetenschappelijke middeleeuwen. Hoewel deze tekst natuurlijk zelf geen wetenschappelijk onderzoek is, worden de middeleeuwen wel gebruikt om op een “wetenschappelijke” manier de huidige stad te verklaren.¹⁶¹

Sevilla is de eerste Spaanse stad waar bij alle drie de private websites het woord “medieval” wordt gebruikt en het is daarom niet heel raar dat op twee van deze websites wel vormen van *medievalism* te vinden zijn. Daarnaast wordt er op deze websites het minst gesproken over Moors, Islamitisch of Arabisch erfgoed. Op de website van *Fodor’s Travel* wordt het zelfs geheel niet genoemd. Zoals eerder bij de Vlaamse websites ook al te zien was worden hier zowel de middeleeuwen als het Moorse erfgoed gebruikt om de moderne stad of het barokke erfgoed tegen af te zetten. Het wordt gebruikt als afspiegeling van het andere erfgoed en om de veelzijdigheid van de stad te benadrukken. Er is op de webpagina’s van deze stad ook niet heel veel sprake van oriëntalisme, alleen de *Lonely Planet* lijkt dit toe te passen. De website van *Frommer’s* legt meer nadruk op de middeleeuwen en de combinatie van Katholiek en Islamitisch erfgoed. De website van *Fodor’s Travel* lijkt iets totaal anders te doen. Zij hebben het juist over het feit dat de stad bijna Catalaans aandoet in plaats van Andalusisch en proberen het dus juist in een heel andere traditie en cultuur te plaatsen. Hiermee verwijderen ze ook een beetje de Islamitische geschiedenis uit de stad.

De toeristische attracties

Ook voor de private websites van de steden in Andalusië zal er naar één toeristische attractie per stad worden gekeken. Het gebouw wat zal worden bekeken voor de stad Cordoba is de Mezquita, voor Granada is dit de Alhambra en voor Sevilla de Real Alcázar. Er is voor deze gebouwen gekozen omdat deze in de algemene introducties van de steden ook werden genoemd als de middeleeuwse parels van de stad. Ook is de Islamitische invloed op deze gebouwen allemaal heel duidelijk te zien en kan er door deze gebouwen te bestuderen dieper worden ingegaan op de relatie tussen *medievalism* en oriëntalisme.

De *Lonely Planet* website maakt meteen heel duidelijk dat zij de Mezquita als één van de mooiste gebouwen van de stad zien. Ze constateren meteen dat het onmogelijk is om de schoonheid van dit gebouw te overdrijven. Het is een van de mooiste Islamitische architectonische werken ter wereld en de decoraties zouden verwijzen naar de beschaafde tijd toen Moslims, Joden en Christenen naast elkaar konden wonen en de stad verrijkten door hun

---

¹⁶¹ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

culturele interacties en diversiteit. Daarna wordt hier nog verder op ingegaan door kort de geschiedenis en verschillende bouwfases van het gebouw te benoemen. Hiermee tonen ze de invloed van de verschillende culturen op het gebouw aan. Later vertellen ze ook over de invloed van de minaret bij deze moskee. Deze zou alle andere minaretten die daarna zijn gebouwd in de westerse islamitische wereld hebben beïnvloed. Hierna volgt ook een uitgebreide architectonische beschrijving en wordt nogmaals benadrukt hoe uniek en fantastisch dit gebouw is, met aandacht voor de middeleeuwse moskee en de 16^e-eeuwse kathedraal.¹⁶² De beschrijving op de website van *Fodor's Travel* is opnieuw enorm uitgebreid en behandelt vooral de geschiedenis van het gebouw. Zij beschrijven het gebouw als een van de vroegste en mooiste voorbeelden van Spaanse Islamitische architectuur. Hierna zeggen ze ook dat de wat simpele buitenkant je niet voorbereid op de sublieme schoonheid van het interieur. Ze gaan daarna verder in op dit interieur en de bouwgeschiedenis en eindigen vervolgens met de christelijke geschiedenis van het gebouw.¹⁶³ De website van *Frommer's* is de enige van de drie die het gebouw in de titel van de webpagina niet alleen Mezquita noemt maar ook kathedraal. Verder komt hun beschrijving erg overeen met de anderen. Ook zij beschrijven de Mezquita als het kroonjuweel van westerse Islamitische architectuur. Het interieur zou een "fantastic forest of arches" zijn en wordt dus op een erg sprookjesachtige manier beschreven. Hierna worden ook de andere architectonische stijlen van het gebouw opgesomd.¹⁶⁴ Het is duidelijk dat alle drie de teksten het gebouw en de impact van het gebouw erg uitvergrooten en daarmee sluiten ze aan bij de decadente middeleeuwen van Eco. Ze zeggen namelijk allemaal dat dit het grootste en mooiste voorbeeld is van West Islamitische architectuur.¹⁶⁵ De *Lonely Planet* legt daarnaast ook nadruk op de ideologische samenleving die volgens hen in deze stad te vinden was in de middeleeuwen. Er wordt opnieuw benadrukt dat in de middeleeuwen Islamiëten, Joden en Christenen in vrede samen konden leven en hierdoor een gezamenlijke hooggeplaatste cultuur hadden. Dit sluit aan bij de middeleeuwen van nationale identiteiten van Eco en de Romantische middeleeuwen van

---

¹⁶² Lonely Planet, Mezquita, <https://www.lonelyplanet.com/spain/andalucia/cordoba/attractions/mezquita/a/poi-sig/1189075/360732> (geraadpleegd 4-5-2021).

¹⁶³ Fodor'sTravel, Mezquita, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/things-to-do/sights/reviews/mezquita-101502> (geraadpleegd op 4-5-2021).

¹⁶⁴ Frommer's, Mezquita Catedral de Córdoba, <https://www.frommers.com/destinations/cordoba/attractions/mezquita-catedral-de-crdoba> (geraadpleegd 4-5-2021).

¹⁶⁵ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

Matthews omdat het middeleeuwse gedachtegoed en de middeleeuwse samenleving worden opgehemeld en wordt gezien als utopie.¹⁶⁶

Net als de Mezquita in Cordoba wordt de Alhambra in Granada meteen enorm hoog aangeschreven op de website van *Lonely Planet*. De Alhambra is volgens hen een liefdesbrief van Europa aan de “Moorse” cultuur. Ze beschrijven hoe het gebouw is begonnen als ommuurde citadel en uiteindelijk is uitgegroeid tot weelderig paleis van de emirs. Ze gaan in op het geheimzinnige begin van het gebouw, de bloeiperiode, de afbraak en de uiteindelijke wederopbouw. Afsluitend is er een hele lange architectonische geschiedenis van het gebouw. Hier zal niet helemaal op worden ingegaan maar door het woordgebruik wordt wel heel duidelijk dat het gebouw als erg indrukwekkend wordt gezien. Het paleis wordt beschreven als “hulking” en “stunning” en er wordt veel nadruk gelegd op de ingewikkelde geometrische vormen, architectonische symmetrie, een “mesmerising octagonal stalactite ceiling” en geweldig landschapsdesign.¹⁶⁷ Het gebouw is dus duidelijk niet alleen mooi maar ook een architectonisch en wiskundig meesterwerk en hierdoor extra indrukwekkend in een tijd voornamelijk bekend staat om zijn barbaarsheid. Er wordt hier dus impliciet verwezen naar de barbaarse middeleeuwen van Eco.¹⁶⁸ In tegenstelling tot de website van *Lonely Planet* is *Fodor’s Travel* erg kort over Alhambra. Ze vertellen alleen dat het een erg populaire bestemming is met meer dan 2,4 miljoen bezoekers per jaar en welke gebouwen er allemaal behoren tot dit complex. Verder geven ze geen informatie over hoe het eruit ziet of wat het is.¹⁶⁹ *Frommer’s* geeft wel een enorm uitgebreide beschrijving en vermeldt ook de schrijvers van dit stuk. De schrijvers zijn Patricia Harris en David Lyon die meer dan 30 boeken hebben geschreven over reizen, eten en kunst en zich vooral focussen op Spanje. Zij noemen Alhambra een van de grootse, mooiste en gevierde attracties van heel Europa en daarnaast misschien een van de meest interessante forten ooit gebouwd. Ook zij bestempelen dit paleis als het hoogtepunt van Islamitische architectuur in Spanje. De buitenkant van het gebouw ziet er misschien wat somber uit maar de binnenkant is een “true delight”. Hierna volgt een zeer lange beschrijving van het hele interieur van het gebouw met af en toe een uitweiding over de geschiedenis. Enkele dingen die worden benoemd zijn de zeldzame tegels, het gedetailleerde houtsnijwerk, het prachtig gedetailleerde pleisterwerk en de prachtige plafondschilderingen.

---

¹⁶⁶ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70 en D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 25.

¹⁶⁷ Lonely Planet, Alhambra, <https://www.lonelyplanet.com/spain/granada/attractions/alhambra/a/point-of-interest/430192/360733> (geraadpleegd op 5-5-2021).

¹⁶⁸ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

¹⁶⁹ Fodor’s Travel, Alhambra, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/granada/alhambra> (geraadpleegd op 5-5-2021).

Ook is er bijzonder veel aandacht voor verschillende mythes en verhalen over de verschillende ruimtes van het paleis.¹⁷⁰ Vooral de unieke schoonheid van dit gebouw lijkt centraal te staan in alle teksten behalve die bij *Fodor's Travel* omdat deze tekst erg kort is. De schoonheid van dit gebouw wordt ook bijna volledig toegewezen aan de Islamitische of “Moors” culturele invloeden. Bij *Lonely Planet* wordt de nadruk erg gelegd op symmetrie en andere speciale wiskundige invloeden op de architectuur terwijl bij *Frommer's* vooral het bijzondere vakmanschap wordt benadrukt. Deze uniekheid van het gebouw en het bijzondere vakmanschap wat constant wordt benadrukt laat veel van de websites vallen in de categorie van de decadente middeleeuwen van Eco.¹⁷¹

Ook voor de Real Alcázar wordt bij *Lonely Planet* meteen de nadruk gelegd op de combinatie van culturen. Dit gebouw is volgens hen een geweldig huwelijk tussen Christelijke en Mudéjar architectuur, het is een adembenemend spektakel. Ook hier staan de vele “renovaties” van het gebouw door de geschiedenis centraal en er wordt benoemd dat dit een film locatie was voor de populaire televisie serie *Game of Thrones*. De combinatie van Christelijke en Islamitische geschiedenis staat verderop in de tekst ook centraal. Zo wordt benadrukt dat de opdrachtgever christelijk was en dat veel onderdelen dus vanuit een christelijk oogpunt zijn gemaakt. De vakmensen die deze Christelijke heerser hier echter aan heeft laten werken hadden een Islamitische achtergrond en waren al eerder verantwoordelijk geweest voor de Alhambra. Dit verschil tussen de opdrachtgever en uitvoerders zorgt voor de prachtige combinatie van Islamitisch vakmanschap voor een christelijk doel. Ook in dit paleis worden vooral de prachtige plafonds met het Islamitische pleisterwerk en sterpatronen centraal gesteld.¹⁷² Voor dit gebouw heeft *Fodor's Travel* wel een erg uitgebreide tekst. In tegenstelling tot de *Lonely Planet* leggen zij echter duidelijk de nadruk op de christelijke geschiedenis van het gebouw want het is volgens hen geen “authentiek Moors” paleis. In plaats daarvan noemen ze het gebouw “Moors genoeg”. Ook zij gaan hierna in op de opnames van de serie *Game of Thrones* in het paleis. Hierna gaat de website net als de anderen verder in op alle onderdelen van het paleis, hun bouwjaren en culturele achtergrond.¹⁷³ De tekst op de website van *Frommer's* is opnieuw geschreven door Patricia Harris en David Lyon. Ze

---

¹⁷⁰ Frommers, Alhambra and Generalife, <https://www.frommers.com/destinations/granada/attractions/alhambra-and-generalife> (geraadpleegd op 5-5-2021).

¹⁷¹ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹⁷² Lonely Planet, Real Alcázar, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville/attractions/real-alcazar/a/poi-sig/411802/360736> (geraadpleegd op 6-5-2021).

¹⁷³ Fodor's Travel, Real Alcázar, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/things-to-do/sights/reviews/real-alcazar-101520> (geraadpleegd op 7-5-2021).

benadrukken meteen dat dit gebouw uniek is omdat dit de oudste Europese koninklijke residentie is die nog steeds wordt gebruikt. Ze vermelden hierna wel direct dat het gebouw in 1248 vrijwel geheel opnieuw is opgebouwd. Ook zij gaan hierna in op alle verschillende bouwperiodes van het gebouw en wie daartoe opdracht had gegeven. Verder is het interessant dat ze de islamitische geschiedenis bijna niet behandelen. Ze vertellen enkel even dat het gebouw is gebouwd door de Almohad dynastie maar zeggen hierbij niet dat zij Islamitisch waren. Ze zetten het gebouw neer als geheel christelijk en stippen slechts heel kort aan dat een deel van de vakmensen die dit hebben gebouwd ook hadden gewerkt aan de Alhambra in Granada.¹⁷⁴ Het is duidelijk dat de nadruk van de teksten over de Alhambra veel meer liggen op zijn christelijke geschiedenis. Als de Islamitische geschiedenis wordt besproken is dit vooral in de context van de christelijke koning die Islamitische vakmensen inhuurde. Op de website van de *Lonely Planet* na, focussen de beschrijvingen van het gebouw zich alleen op “objectieve” informatie en dus is het moeilijk hier vormen van *medievalism* aan te koppelen. De website van *Lonely Planet* is echter wel weer duidelijk te koppelen aan de middeleeuwen van decadentie door het gebouw een adembenemend spektakel te noemen bijvoorbeeld.¹⁷⁵

De websites van al deze gebouwen leggen duidelijk vrij weinig tot geen nadruk op de periode van “de middeleeuwen” aangezien het woord “medieval” op geen van de websites wordt gebruikt. Er wordt daarentegen wel veel gesproken over de Islamitische architectuur en cultuur die hun invloed hebben gehad op deze gebouwen. Dit betekent echter niet dat er geen vormen van *medievalism* te vinden zijn in deze teksten. Zoals hierboven te lezen is slaan deze vormen van *medievalism* echter ook vooral op de uniekheid van deze gebouwen en hun architectuur en hoe ze daarmee anders zijn dan andere Europese gebouwen uit deze tijd. Alle websites praten ongeveer op een zelfde manier over alle gebouwen en het enige wat echt veel verschilt met de algemene introducties is het gebruik van “islamic”. In tegenstelling tot de algemene introducties speelt dat woord hier echt de boventoon en wordt bijna alles islamitische genoemd in plaats van de verschillende termen af te wisselen.

Overheidswebsites Andalusie

Nu zal worden gekeken naar de toeristische overheidswebsites van de Andalusische steden. Er zal worden begonnen op het grootste niveau, nationaal, en dan zal worden ingezoomd van

---

¹⁷⁴ Frommer's, Alcázar, <https://www.frommers.com/destinations/seville/attractions/alczar> (geraadpleegd op 7-5-2021).

¹⁷⁵ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

regionaal naar lokaal. De volgorde van de steden zal ook hetzelfde blijven. Eerst zal dus gekeken worden naar Cordoba, dan Granada en afsluitend Sevilla.

In tegenstelling tot de toeristische website van België is de nationale toeristische website van Spanje wel meer dan alleen een portaal. Deze website wordt onderhouden door het Spaanse ministerie van industrie, handel en toerisme.¹⁷⁶ De website is te verkennen doormiddel van bestemmingen, thema's, een evenementen kalender en basis informatie over Spanje.¹⁷⁷ Er is zowel een pagina voor de hele regio Andalusië als voor de specifieke steden in dit gebied. Op de pagina van Andalusië worden verschillende steden en erfgoedsites benadrukt maar wordt de invloed van de Islamitische cultuur niet benoemd. De moskee van Córdoba wordt ook besproken maar verder wordt er geen connectie gelegd met de Islamitische geschiedenis.¹⁷⁸

De stad Cordoba is te vinden onder de categorie “heritage cities” op de pagina van de bestemmingen, dit laat meteen zien dat het zwaartepunt van deze stad ligt op zijn geschiedenis. De ondertitel die aan deze stad wordt gegeven is: “The City of Flowers”. Dit wordt later in de tekst verder uitgelegd. Volgens deze website is Cordoba het meest bekend om zijn grote moskee. Hierna bespreken ze het historische centrum, wat op de wereld erfgoedlijst staat en vol staat met kleine straatjes die je kan ontdekken, binnenplaatsen vol bloemen, uitnodigende pleinen en levendige tavernes. In de volgende alinea die ze “four cultures and plenty of life” noemen worden vier bekende erfgoedlocaties van de stad vermeld om zo de vier verschillende culturen te belichten. De stad reflecteert zowel zijn Romeinse geschiedenis als het samenleven van de Christelijke, Islamitische en Joodse culturen door de geschiedenis. Hier wordt alleen niet de specifieke Islamitische geschiedenis van de stad of de latere overname door de christenen besproken. Later wordt wel kort een wandelroute en de Medina Azahara genoemd. Deze worden verbonden aan “het kalifaat”, maar wat dit precies betekent wordt niet uitgelegd. Hierna wordt gezegd dat er naast de grote monumenten ook heel veel kleine onderdelen in de stad zijn die zijn charmes laten zien. Ze hebben het hier over het wirwar van smalle straatjes en de pleinen, fontein en binnenplaatsen die zijn versierd met bloemen. Hierna wordt ook het “Courtyard Festival” besproken wat gevierd wordt door de hele stad te versieren met bloemen wat ook meteen de ondertitel van de stad verklaard. Afsluitend wordt ook de badcultuur, culinaire cultuur en de paardrijdcultuur van de stad

---

¹⁷⁶ Turespaña, <https://www.tourspain.es/en-us> (geraadpleegd op 7-5-2021).

¹⁷⁷ España, Spain, <https://www.spain.info/en/> (geraadpleegd op 7-5-2021).

¹⁷⁸ España, Andalusia, <https://www.spain.info/en/region/andalusia/> (geraadpleegd op 7-5-2021).

uitgelicht.¹⁷⁹ Er zijn enkele vormen van *medievalism* terug te vinden in deze tekst ondanks dat de middeleeuwen zelf niet bij naam worden genoemd. Het bekende voorbeeld van de smalle slingerende straatjes wat eerder al werd verbonden aan de romantische middeleeuwen van Eco is hier opnieuw terug te vinden. Ook het voorbeeld van het samenleven van de drie religies is te zien maar dat wordt hier niet specifiek aan de middeleeuwen gekoppeld maar aan de hele geschiedenis.

De regionale website van Andalusië is *Andalucia.org*, deze website wordt onderhouden door “Public Entity for Tourism and Sport Management in Andalucia”.¹⁸⁰ Alle drie de steden die centraal staan in dit onderzoek worden al meteen genoemd op de startpagina. Daarnaast worden ook andere opties gegeven om de website te ontdekken. Er is een optie voor bestemmingen maar ook voor reisplannen, ervaringen en over Andalusië in het algemeen.¹⁸¹ Op deze website is ervoor gekozen om de pagina van de stad Cordoba te openen met een stuk tekst over de natuur rondom Cordoba. In de tweede alinea wordt wel meteen ingegaan op het immense aanbod aan erfgoed wat deze stad te bieden heeft met alle kunst en geschiedenis die in iedere straat te vinden is. De stad staat volgens hen vooral bekend om zijn moskee, een gebouw wat het verhaal verteld van de pracht van de stad dat eens een kalifaat was. Ze benadrukken hierna ook heel expliciet dat de kathedraal, de Romeinse brug, de Joodse wijk, het fort van de Christelijke monarchen en veel andere kleinere locaties ook niet vergeten mogen worden omdat zij deze stad zo mooi en interessant maken. Ook buiten de stad zijn er volgens hen nog veel interessante erfgoed locaties te vinden die zeker de moeite waard zijn. Hierna wordt er ook nog wat aparte aandacht besteed aan de geschiedenis van de stad die vooral ingaat op de Romeinse geschiedenis van de stad. De Islamitische geschiedenis wordt ook benoemd maar op een heel andere manier. De stad was onderdeel van het Romeinse rijk maar was bezet door Moslims en werd later weer heroverd door Ferdinand III. Hoewel wordt gezegd dat deze Islamitische periode de meest glorieuzere was, wordt deze periode in de geschiedenis wel duidelijk als “onrechtmatig” gezien.¹⁸² De andere machthebbers binnen dit gebied en de stad zijn wel onderdeel van de Spaanse nationale geschiedenis, terwijl er bij de Islamitische periode sprake was van bezetting. De vorm van *medievalism* die hier vooral aanwezig is, zijn de decadente middeleeuwen van Eco. De middeleeuwen zijn de meest glorieuzere periode met unieke gebouwen die de pracht van die tijd laten zien. Het is duidelijk

---

¹⁷⁹ España, Cordoba, <https://www.spain.info/en/destination/cordoba/> (geraadpleegd op 7-5-2021).

¹⁸⁰ Andalucia, Who Are We, <https://www.andalucia.org/en/general-conditions> (geraadpleegd op 8-5-2021).

¹⁸¹ Andalucia, Explore Andalusia, <https://www.andalucia.org/en/home> (geraadpleegd op 8-5-2021).

¹⁸² Andalucia, Córdoba, <https://www.andalucia.org/en/cordoba> (geraadpleegd op 8-5-2021).

dat hiermee de Islamitische middeleeuwen maar ook, door de beschrijvingen van de kathedraal, de Christelijke middeleeuwen erg worden uitvergroot. Volgens deze tekst zijn de middeleeuwen ook dé reden dat deze stad zo interessant, mooi en anders is dan andere steden.¹⁸³

De kleinste overheidswebsite is de website van de Cordoba zelf, deze website wordt onderhouden door het toerisme bureau van de provincie Cordoba.¹⁸⁴ Deze website heeft echter nergens een introducerende tekst over de stad of zelfs de provincie. Later in dit onderzoek zal deze website wel worden gebruikt voor de studie naar de beschrijving van de Mezquita.

Alleen de nationale website van Cordoba gebruikt het woord “medieval” één keer in de context van de middeleeuwse kerken in de stad. Ook “Islamic” en “Arab” komen alleen voor in de tekst op de nationale website. Beide websites gaan echter op een zelfde soort manier om met het Islamitische middeleeuwse erfgoed in de stad. De moskee van de stad wordt op beide websites bestempeld als het meest bekende gebouw en op beide websites wordt “het kalifaat” genoemd. Hoewel deze websites dus niet zoveel van elkaar verschillen valt wel meteen op dat in tegenstelling tot de private websites op deze websites bijna geen sprake is van oriëntalisme. De stad en zijn Islamitische erfgoed wordt niet oriëntalistisch gemaakt en het Islamitische erfgoed in de stad wordt “onderdeel” van de gehele stad of misschien zelfs het hele land. Het wordt niet als iets unieks of on-Europees neergezet.

Waar Cordoba op de nationale website te vinden was bij erfgoed steden is Granada onderverdeeld bij “other destinations” en wordt door deze website dus niet per se gecategoriseerd om zijn erfgoed.¹⁸⁵ Op deze website wordt Granada een van de meest interessante steden in Oost-Andalusië genoemd. Zowel het imposante “Al-Andalus heritage” als de Renaissance architectuur en moderne faciliteiten maken deze stad geschikt voor de 21ste eeuw. De stad heeft volgens deze website een onmiskenbare “Moorse” smaak omdat het de laatste stad was die werd heroverd door de katholieke monarchen. Zowel de keuken, ambachten en stedelijke planning zijn beïnvloed door zijn glorieuze verleden, of hier het Katholieke of Islamitische verleden wordt bedoelt is onduidelijk. Ook Albaicín, Alhambra en Generalife worden aangestipt en er wordt benadrukt dat deze op de werelderfgoedlijst staan. Dit was voor eeuwen een enorm belangrijk cultureel centrum zowel voor Islamitische als Christelijke heersers. Hierna wordt ook het moderne culturele belang van deze plek

---

¹⁸³ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹⁸⁴ Córdoba, <https://www.cordobaturismo.es/en> (geraadpleegd op 8-5-2021).

¹⁸⁵ España, Destinations, <https://www.spain.info/en/destinations/> (geraadpleegd op 8-5-2021).

benadrukt.¹⁸⁶ Het is opnieuw erg moeilijk om aan deze tekst een vorm van *medievalism* te koppelen. In plaats van de verschillende gebouwen te categoriseren door middel van tijdsperiodes doen ze dat hier vooral door culturen en religies. Wel wordt duidelijk benadrukt dat het een erg glorieus verleden was en de stad een belangrijk cultureel centrum was en is. De vorm van *medievalism* die hier het beste mee overeen komt is de romantische middeleeuwen van Matthews omdat de manier van leven van de middeleeuwen wordt neergezet als iets positiefs. Ook worden de moderne culturele activiteiten van de stad gekoppeld aan dit historische culturele centrum en dus is er een voortzetting of op zijn minst heropleving van dit middeleeuwse culturele centrum.¹⁸⁷

De regionale website begint met drie verschillende impressies van de stad. Een afkomstig uit de 13de eeuw van Al-Suqundi, een van Victor Hugo uit de 19de eeuw en afsluitend een van Pedro Antonio de Alarcón uit de 19de eeuw. Alle drie deze beschrijvingen benadrukken de schoonheid van de stad en de Arabische invloeden in de stad. Door gebruik te maken van dit soort beschrijvingen van de stad tonen ze meteen aan dat deze stad een lange geschiedenis heeft als mooie en geapprecieerde bestemming. Hierna wordt ingegaan op de daadwerkelijke geschiedenis van de stad en wordt dit allemaal nog eens benadrukt. Nadat de vroege geschiedenis even is aangestipt wordt het belang van de stad in de “Arab period” beschreven. De overgang van een Islamitisch bestuur naar een christelijk bestuur wordt hier op een objectievere manier beschreven. De stad wordt niet heroverd maar simpelweg gewoon overgenomen.¹⁸⁸ Deze website maakt voor het grootste gedeelte van de beschrijving van de stad gebruik van citaten en dus zijn de vormen van *medievalism* die hier worden gebruikt niet van deze site zelf. De enige vorm van *medievalism* die wel door de website zelf is toegevoegd is de meer feitelijke opsomming van de geschiedenis van de stad. Deze zou dus vallen onder filologische of wetenschappelijke manier van naar de middeleeuwen kijken die Eco behandelt.¹⁸⁹

De lokale website van Granada wordt onderhouden door het stadsbestuur en heeft op de startpagina geen introducerende tekst over de stad.¹⁹⁰ Er is echter wel de mogelijkheid om door te gaan naar de pagina genaamd “Discover Granada” en hier is wel een korte introductie van de stad te vinden. Ze openen deze pagina met de zin “If there is a city that truly evokes the essence of Spain, that city is Granada.”. Met deze zin maken ze meteen heel duidelijk dat

---

¹⁸⁶ España, Granada, <https://www.spain.info/en/destination/granada/> (geraadpleegd op 8-5-2021).

¹⁸⁷ D. Matthews, *Medievalism: A Critical History*, 25.

¹⁸⁸ Andalucía, Granada, <https://www.andalucia.org/en/granada> (geraadpleegd op 9-5-2021).

¹⁸⁹ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70-71.

¹⁹⁰ Turismo Ciudad de Granada, <http://en.granadatur.com/> (geraadpleegd op 9-5-2021).

ze de stad in de Spaanse en christelijke traditie zetten. Dit wordt versterkt door het feit dat de geschiedenis van de stad hier verder niet wordt benoemd. Er wordt wel gezegd dat de stad een kruispunt is van beschavingen maar verder wordt alleen gesproken over de moderne stad. Zelfs als de Alhambra wordt vermeld, ook al wordt er niet ingegaan op de Islamitische geschiedenis van dit gebouw.¹⁹¹ De geschiedenis en de middeleeuwen worden in deze tekst geheel niet behandeld dus zijn er hier ook geen vormen van *medievalism* terug te vinden.

Op geen van deze websites worden de middeleeuwen bij naam genoemd. De woorden “Arabisch”, “Moors” en “Islamitisch” worden wel op de nationale en regionale websites gebruikt maar niet op de lokale. Op de lokale website wordt niet alleen dit verleden van de stad niet behandeld, de stad wordt juist neergezet als typisch Spaanse stad. De nationale website doet het tegenovergestelde en plaatst de stad juist duidelijk in de traditie van Al-Andalus. De regionale website legt ook heel veel verbanden tussen de Arabische geschiedenis van de stad en de schoonheid van de stad. Op geen van de websites is echter duidelijk sprake van oriëntalisme en alleen op de nationale website is heel duidelijk een vorm van *medievalism* terug te vinden. Opnieuw wordt er op deze overheidswebsites dus op een veel meer “objectieve” manier gepraat over de stad en zijn geschiedenis.

De laatste stad in Andalusië die zal worden besproken is Sevilla. Deze is op de nationale website onderverdeeld in de categorie “main destinations”. Het is daarom ook de enige van de drie besproken steden die terug te vinden is op de startpagina van de Spaanse toeristische website.¹⁹² Volgens deze website is Sevilla een stad die echt een impressie achterlaat. De redenen waarom mensen de stad speciaal noemen hebben echter geen betrekking tot de middeleeuwse geschiedenis van de stad. Hierna worden wel verschillende middeleeuwse gebouwen in de stad besproken, de gotische kathedraal wordt vermeld, de Giralda en de real Alcázar. Bij deze gebouwen wordt echter niets gezegd over de context waarin deze gebouwen zijn gebouwd of zelfs de Islamitische bouwstijl. De kathedraal is het enige gebouw dat meer historische en architectonische context krijgt door het gotisch te noemen. De Giralda wordt neergezet als hét icoon van de stad waarvan het uitzicht de belangrijkste charme is. De kathedraal wordt bestempeld als een van de grootste gotische tempels van Europa. Ook de Real Alcázar wordt duidelijk erg groots neergezet door het een “extraordinary palace full of details” te noemen. Hierna gaat de website ook nog verder in op

---

¹⁹¹ Turismo Ciudad de Granada, Discover Granada, <http://en.granadatur.com/page/63-conoce-granada/> (geraadpleegd op 9-5-2021).

¹⁹² España, Destinations, <https://www.spain.info/en/destinations/> (geraadpleegd op 9-5-2021).

verschillende straten, parken en festivals die belangrijk zijn voor de stad.¹⁹³ De vorm van *medievalism* die in deze tekst vooral naar voren komt zijn de middeleeuwen van decadentie, omdat het middeleeuwse erfgoed van de stad enorm wordt uitvergroot en erg episch en bombastisch wordt verbeeld.¹⁹⁴

De tekst op de regionale website van Andalusië over Sevilla begint met een lange opsomming van bijvoeglijk naamwoorden om duidelijk te maken dat deze stad heel veel verschillende dingen is. De stad is Andalusisch, Romeins en Arabisch. Daarnaast is het zowel Renaissance en Barok. Daarna wordt nogmaals benadrukt dat de stad Spaans en Andalusisch is. Na deze opsomming komt er een nieuwe opsomming van alle bekende monumenten in de stad, hierbij zitten ook de bekende middeleeuwse gebouwen zoals de Giralda, de kathedraal en de Reales Alcázares. De alinea's die zich focussen op de geschiedenis van de stad zijn hier ook erg uitgebreid. Ze beginnen met de geschiedenis van vóór de Romeinen en beschrijft zowel de periode van de Visigoten, Arabieren, Noormannen en Christenen. De aankomst van de Arabieren in de stad wordt op een erg positieve manier neergezet. Ten eerste wordt hun overname van de stad beschreven als “the Arabs arrived” en daarna beschrijven ze dat de leider van de Arabieren Sevilla tot een van de mooiste steden in Al-Andalus. Ook na de invallen van de Noormannen zijn het de Islamitische bestuurders die de stad een grote periode van welvaart gaven door onder andere de handel met Noord-Afrika. De rest van de middeleeuwen worden bijna niet beschreven, er wordt gezegd dat de stad in 1248 wordt veroverd door Fernando III en daarna wordt meteen verder gegaan naar de “ontdekking” van Amerika.¹⁹⁵ Het is duidelijk dat de stad wordt neergezet als veel verschillende dingen maar in het gedeelte wat zich focust op geschiedenis wordt het duidelijk dat de middeleeuwen wel een heel belangrijke rol hadden. De Islamitische periode van de stad wordt erg uitgebreid genoemd en wordt duidelijk neergezet als een van de beste periodes in de geschiedenis van de stad. De middeleeuwen worden duidelijk op een heel erg positieve manier neergezet. Dit wordt vooral gedaan door het prijzen van de Islamitische regeerders van de stad en de invloed die zij hebben gehad op de stad en haar architectuur. Doordat vooral de bestuurders en daarmee de politiek van de tijd worden gezien als drijfveer van de middeleeuwse bloeiperiode kunnen de middeleeuwen van nationale identiteiten hieraan worden verbonden.¹⁹⁶

---

¹⁹³ España, Seville, <https://www.spain.info/en/destination/seville/> (geraadpleegd op 10-5-2021).

¹⁹⁴ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹⁹⁵ Andalucía, Sevilla, <https://www.andalucia.org/en/sevilla> (geraadpleegd op 11-5-2021).

¹⁹⁶ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

De lokale toeristische overheidswebsite van Sevilla wordt onderhouden door de toeristische afdeling van de lokale regering. De website heeft geen algemene introductie tot de stad maar heeft op de startpagina wel 4 verschillende hyperlinks naar andere pagina's. Deze links gaan allemaal over een totaal ander onderwerp maar bevatten wel kleine introducerende tekstjes. De eerste link is "The Giralda, the Cathedral and the Alcazar". Met deze hyperlink worden dus de grootste middeleeuwse monumenten samengevoegd tot één "onderwerp". Dit onderwerp beschrijven ze zelf als de monumenten van Sevilla. Ze zouden zo mooi zijn dat je er sprakeloos van wordt. Hierna benadrukken ze ook dat de drie gebouwen onderdeel zijn van de UNESCO werelderfgoedlijst en dat je ze dus echt niet mag missen. Ook een wijk die zij als een van de meest speciale wijken van Sevilla benoemen vanwege zijn geschiedenis, originaliteit en belang krijgt een eigen hyperlink. De naam van deze link is "Triana, the charm of being itself". Hierna zijn er nog twee links die geen nadruk leggen op de geschiedenis van de stad maar andere toeristische attracties. Een hiervan gaat over de fietsen, fietspaden en fietsroutes en de andere over de verschillende film locaties die te vinden zijn in de stad. Er is ook nog een laatste hyperlink op de pagina voor de Alcazar maar deze heeft geen tekstje wat het verder uitlegt.¹⁹⁷ Het is duidelijk dat deze website heel erg veel nadruk legt op het erfgoed en de geschiedenis van de stad om bezoekers te trekken. De nadruk van korte introducerende tekstjes en deze hele startpagina ligt vooral op de architectonische pracht en praal van de middeleeuwse gebouwen. De keuze in de ene tekst voor het woord sprakeloos kan worden verbonden aan de middeleeuwen van decadentie van Umberto Eco.¹⁹⁸ In de tekst over de historische wijk wordt het woord "charm" gebruikt wat juist op de romantische middeleeuwen van Eco zou wijzen.¹⁹⁹ Zelfs in zo'n kleine tekst worden er dus verschillende vormen van de middeleeuwen aangehaald.

Op geen van de overheidswebsites over Sevilla wordt het woord "medieval" gebruikt en alleen op de regionale website komt soms het woord "Arab" of "Arabic" aan bod. Er zijn ondanks dit alles wel een aantal vormen van *medievalism* te vinden op deze websites en er wordt meer emotie gelegd in deze teksten dan in die van Granada. Dit betekent echter niet dat er nu wel veel oriëntalisme terug is te vinden in de tekst. Het is duidelijk dat ook in deze teksten het Islamitische erfgoed dat besproken wordt niet wordt gebruikt om de stad "anders" te maken dan andere steden in Spanje of Europa. Het wordt niet op een sensuele manier neergezet bijvoorbeeld en wordt besproken als een "normale" en toch prachtige Europese

---

¹⁹⁷ Sevilla, <https://www.visitasevilla.es/en> (geraadpleegd op 12-5-2021).

¹⁹⁸ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

¹⁹⁹ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 69.

stad. Op geen van deze overheidswebsites lijkt dit trouwens het geval te zijn. De overheidswebsites lijken in tegenstelling tot de private websites de steden in deze regio niet “oriëntaals” te willen maken. Dit is vrij logisch want zij willen de stad natuurlijk als deel van Spanje of Andalusië neerzetten en uiteindelijk ook als deel van Europa. De meeste websites omarmen het Islamitische en Moorse geschiedenis en erfgoed wel maar gebruiken dit dus niet om zichzelf hiermee af te zetten tegen de rest van het land of zelfs het continent.

De toeristische attracties

Hier zullen de drie zelfde gebouwen worden bekeken als bij de private websites. Ook zal dezelfde volgorde hier worden aangehouden. Dit betekent dat er eerst gekeken wordt naar de Mezquita in Cordoba, dan naar de Alhambra in Granada en afsluitend naar de Real Alcázar in Sevilla.

Op de nationale website van Spanje wordt gezegd dat de Grote Moskee van Cordoba een mix is van verschillende bouwstijlen die door de lange bouwperiode en tijdens de vele restauraties zijn ontstaan. Ook wordt het als een van de mooiste voorbeelden van Islamitische kunst in Spanje bestempeld. Hierna wordt er ook nog een korte alinea gewijd aan de bouwgeschiedenis van de moskee. De beginperiode van de bouw wordt uiteengezet en er wordt verteld dat het is gebouwd op de plaats van een oude Visigotische kerk. Het interieur wordt beschreven als een doolhof van prachtige pilaren en rondbogen. Ook de barokke kunst in de Kathedraal wordt hierna bestempeld net als het belang van de mihrab (islamitische gebedsnis) in deze moskee binnen de Islamitische wereld.²⁰⁰ Ook op de regionale website wordt het belang van de moskee binnen de Islamitische gemeenschap benadrukt door het gebouw te bestempelen als het belangrijkste Islamitische monument in het westen. Daarnaast noemen ze het ook in het algemeen een van de mooiste plekken ter wereld. De geschiedenis van het gebouw is in zijn geheel te zien in de verschillende bouwstijlen. De plek van dit gebouw is nu de “Mosque-Cathedral” maar was al eeuwen een religieuze plek waar veel verschillende religies zijn beoefend. Ook zij bespreken de vroege Visigotische kerk die op deze plek stond en dat deze is vervangen door de moskee. De laatste alinea gaat in op de specifieke architectuur van het gebouw en wat er te zien is.²⁰¹ De lokale website van Cordoba gaat in de eerste zin al meteen erg anders om met dit gebouw dan de andere twee websites. Op

---

²⁰⁰ España, Great Mosque of Cordoba, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/mosque/> (geraadpleegd op 14-5-2021).

²⁰¹ Andalucía, Mezquita de Córdoba, <https://www.andalucia.org/en/cordoba-cultural-tourism-mezquita-de-cordoba> (geraadpleegd op 14-5-2021).

deze site wordt gesteld dat de grote moskee is gebouwd tijdens de Moorse bezetting van het gebied. Ze zeggen daarna ook dat dit het mooiste Islamitische monument is in de westerse wereld. Ook op deze website wordt echter wel de continuïteit van deze plek als religieus benadrukt door ook de Visigotische kerk te vermelden. Ondanks dat de Islamitische periode erg negatief als “occupation” wordt uitgelegd, zetten ze het gebouw zelf wel in een erg positief licht neergezet. Ze noemen de Mihrab bijvoorbeeld “exceptional and admirable” en beschrijven de architectuur als een harmonieuze combinatie van verschillende stijlen. Ook de gekleurde pilaren en de prachtige plafonds verdienen extra aandacht volgens deze tekst net als de later toegevoegde kathedraal en het altaar. Hierna wordt nog uitgebreider stilgestaan bij de bouwgeschiedenis en architectuur van het gebouw.²⁰²

In alle drie de teksten lijken zowel de geschiedenis van het gebouw, de combinatie van bouwstijlen en het belang van de moskee voor de Islamitische gemeenschap erg belangrijk. Ook hier worden de middeleeuwen echter niet bij naam genoemd. Verder wordt het woord “Islamic” wel veel gebruikt op de websites, wat erg logisch is aangezien dit gebouw een religieuze functie had en heeft. De overweldigende schoonheid van het gebouw en de verschillende bouwstijlen staan echter centraal en daarom kan er toch een vorm van *medievalism* aan worden verbonden. Dit lijkt vooral aan te sluiten bij de middeleeuwen van decadentie van Umberto Eco omdat dit een van de mooiste plekken van de wereld zou zijn en het mooiste islamitische monument in Spanje. Het is duidelijk dat de schoonheid van dit middeleeuwse gebouw erg wordt uitvergroot en benadrukt.²⁰³ Ook de continuïteit van deze plaats en dit gebouw en zijn religieuze betekenis wordt in deze teksten vaak benadrukt. Dit benadrukken continuïteit van de stad, zijn gebouwen en geschiedenis is volgens Hall een van de manieren om de identiteit van een plek te versterken. Door de plek, in dit geval de moskee of misschien zelfs de hele stad, in een lange traditie te plaatsen legitimeer je het bestaan van deze plek.²⁰⁴

De nationale website bestempelt de Alhambra in Granada als de pracht van het Nasridenrijk. Ze zeggen daarna dat het prachtig complex met gebouwen is en tuinen heeft. Hierna gaan ze in op de plezierige schaduw en koelte die de tuin biedt door zijn vele bomen en waterelementen. Hierna wordt ingegaan op de vroegere functie van het gebouw. Het was volgens deze website het grootste politieke en aristocratische centrum van de West-

---

²⁰² Córdoba, The Great Mosque, <https://www.cordobaturismo.es/en/content/1665/the-great-mosque> (geraadpleegd op 16-5-2021).

²⁰³ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

²⁰⁴ Stuart Hall, *The Question of Cultural Identity*, 294.

Islamitische wereld. Het terrein bestaat uit prachtige rechthoekige binnentuinen en vele fonteinen. Daarnaast wordt ook het prachtige uitzicht vanaf de La Vela toren genoemd. De nadruk van deze tekst ligt dus duidelijk heel erg op de pracht en praal van het complex.²⁰⁵ De regionale website is veel meer feitelijk over dit complex. De vroegere functies worden behandeld en daarna wordt er meteen ingegaan op welke gebouwen hier te vinden zijn. Na het omschrijven van de omgeving van het gebouw en hoe je het beste uitzicht krijgt op het complex wordt al meteen over gegaan op de praktische informatie zoals tickets. In deze tekst staat een praktische en feitelijke beschrijving van het gebouw dus centraal.²⁰⁶ De lokale website staat hier lijnrecht tegenover en opent meteen met een duidelijke verheerlijking van het monument door het “het achtste wereldwonder” te noemen in de ondertitel. Hierna zeggen ze dat het ook het meest karakteristieke monument van de stad is en een van de meest bezochte monumenten van heel Spanje. Het blijft zelfs niet bij deze opmerkingen. Hierna benadrukken ze nogmaals dat dit gebouw ’s werelds meest spectaculaire en meest beroemde Arabische bouwwerk is. Ook zeggen ze dat het eerste bezoek aan dit monument een onvergetelijke ervaring is. Hierna gaan ze verder in op de architectuur van het gebouw en de rol die het speelt voor de stad. Zo beschrijven ze de vorm als “ship-like” en benadrukken ze dat het vanaf de hele stad kan worden gezien en al 12 eeuwen een belangrijk monument is voor de stad. Ook de vroegere functies van het gebouw worden hierna genoemd en de constructie wordt nogmaals geprezen voor zijn mooie en bijzondere design wat heel erg natuurlijk aansluit bij de tuinen.²⁰⁷

Opnieuw wordt het woord “medieval” in geen van de teksten gebruikt en alleen de lokale website heeft het over een “Arabische constructie”. Ondanks dit kan er bij sommige van de websites alsnog een vorm van *medievalism* aan de website worden gekoppeld. Bij de regionale beschrijving van het gebouw is het erg moeilijk om er een vorm van *medievalism* aan te koppelen omdat deze beschrijving heel feitelijk en praktisch is. De andere twee websites zijn echter wel te verbinden aan een vorm van *medievalism* en dit lijken opnieuw vooral de middeleeuwen van decadentie te zijn. Het gebouw wordt, vooral op de lokale website, heel erg uitvergroot en episch neergezet. Het zou zelfs het achtste wereldwonder zijn.²⁰⁸

---

²⁰⁵ España, The Alhambra, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/alhambra/> (geraadpleegd op 15-5-2021).

²⁰⁶ Andalucía, Alhambra Y Generalife, <https://www.andalucia.org/en/granada-cultural-tourism-alhambra-y-generalife> (geraadpleegd op 15-5-2021).

²⁰⁷ Turismo Ciudad de Granada Atuntamiento, Alhambra, Granada, <http://en.granadatur.com/la-alhambra/> (geraadpleegd op 15-5-2021).

²⁰⁸ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

De nationale website van Spanje opent de tekst over de Real Alcázar met de bruiloft van Karel V en Isabella van Portugal. Na deze ene zin gaan ze echter direct terug in de tijd naar de bouw van het paleis en zeggen hier dat het een herbouwd Almohad gebouw is. Het heeft bijdragen van allerlei verschillende periodes maar de Renaissance en de Mudejar stijlen zijn het meest prominent. Hierna worden zowel de katholieke als van origine Islamitische ruimtes van het gebouw uitgelicht. Meer dan deze opsomming aan ruimtes wordt er echter niet gegeven in deze tekst.²⁰⁹ De regionale website opent met de locatie van het gebouw in de stad en het feit dat het een van de oudste paleizen ter wereld is die nog steeds wordt gebruikt. Ook zij gaan hierna in op de verschillende bouwstadia van het gebouw en de invloed van verschillende culturen die door de stad heen zijn gekomen. Ze vertellen eerst over het originele paleis en fort wat is gebouwd door Abd Al Raman III en een paar alinea's later bespreken ze de latere Renaissance toevoegingen. Zelfs de 19^e eeuwse toevoegingen aan het kasteel worden even benoemd. Zowel de architectuur van het originele Islamitische gebouw als de latere toevoegingen worden erg geprezen. Het gebouw bestaat uit ingewikkeld gevormde kamers met prachtige pleisterwerk, plafonds en betegeling. Deze prachtige ruimtes zijn daarnaast ook nog perfect gecombineerd met de geweldige tuinen en waterelementen die een onvergetelijke indruk achter laten. Ook de tapijten, altaren en kamers uit de tijd van de katholieke monarchen worden echter uitgelicht en worden spectaculair en grandioos genoemd.²¹⁰ Ook de lokale website benadrukt meteen de continuïteit van dit gebouw door te zeggen dat het altijd is gebruikt door koningen. De verschillende gebouwen en bouwstijlen worden ook hier vermeld maar er wordt benadrukt dat het gebouw pas zijn huidige vorm kreeg toen de Arabieren de stad overnamen in 713. De vergelijking met de Alhambra in Granada wordt ook snel getrokken. Er wordt echter al snel overgegaan op de overname van de stad en daarmee ook het paleis en de veranderingen die toen zijn aangebracht. Hierna wordt de focus gelegd op de tuinen en hoe deze een onvergetelijke ervaring geven. Afsluitend worden ook de verschillende film producties die hier hebben plaatsgevonden vermeld en het feit dat het op de UNESCO werelderfgoedlijst staat.²¹¹

Opnieuw is dit paleis vooral een plek van verschillende bouwstijlen en culturen maar hier staat ook de continuïteit in functie erg centraal. Zoals eerder ook al is aangestipt is dit

---

²⁰⁹ Espana, Real Alcázar Palace of Seville, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/real-alcazar-palace-seville/> (geraadpleegd op 16-5-2021).

²¹⁰ Andalucia, Real Alcázar de Sevilla, <https://www.andalucia.org/en/sevilla-cultural-tourism-real-alcazar-de-sevilla> (geraadpleegd op 16-5-2021).

²¹¹ Sevilla, Real Alcázar, <https://www.visitasevilla.es/en/monuments-and-culture/real-alcazar> (geraadpleegd op 18-5-2021).

volgens Hall een belangrijke manier om een nationale identiteit te creëren. In dit geval draagt het bijvoorbeeld bij aan de legitimiteit van het koningshuis en het belang van het gebouw en de stad voor de regio en het land.²¹² De nationale website is erg neutraal in zijn beschrijving maar de andere twee zijn veel uitbundiger en benadrukken hoe prachtig het gebouw en de tuinen zijn en dat een bezoek een onvergetelijke ervaring is. Ook vooral de invloed van de Arabieren op het gebouw wordt door beide enorm geprezen op de lokale website. Op de andere websites worden de Arabieren namelijk niet bij naam genoemd. De vorm van *medievalism* die hier aan gekoppeld kan worden, ondanks dat de middeleeuwen ook op deze websites niet bij naam worden genoemd, is opnieuw vooral die van decadentie. Het gebouw en een bezoek aan het gebouw worden namelijk neergezet als prachtig onvergetelijk.²¹³

---

²¹² Stuart Hall, *The Question of Cultural Identity*, 294.

²¹³ Eco, *Dreaming of the Middle Ages*, 70.

Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar verschillende toeristische websites van verschillende Vlaamse en Andalusische steden. Er is hier niet alleen onderscheid gemaakt tussen de verschillende regio's en de verschillende steden die zijn bekeken maar ook tussen de verschillende soorten websites die zijn bekeken. Het is ten eerste erg duidelijk dat de middeleeuwen een belangrijk onderdeel zijn van de teksten op alle websites. Hoe ze echter worden gebruikt en of ze daadwerkelijk bij naam worden genoemd verschilt per website, regio en stad.

Op de Vlaamse private websites kunnen verschillende vormen van *medievalism* worden terug gevonden. De middeleeuwen worden hier vooral heel veel gebruikt als “pretext” of al romantische middeleeuwen. De middeleeuwen worden dus vaak slechts als een leuk esthetisch onderdeel van de stad aangehaald wat dient als mooie achtergrond tijdens een toeristisch bezoek of tijdens het winkelen of uit gaan. De romantische middeleeuwen die in deze teksten veel aan bod komen benadrukken vaak dat de middeleeuwse gebouwen of andere onderdelen van de stad dromerig, mysterieus, intrigerend of charmant zijn. Vooral de bruggetjes, grachten, kasseien, kerken, kathedralen, belforten en kastelen worden hier veel genoemd. Een andere vorm van *medievalism* die veel overeenkomsten heeft met de romantische middeleeuwen van Eco zijn de intrinsiek magische middeleeuwen van Jane Lovell. Deze middeleeuwen komen ook erg vaak voor in deze teksten over Brugge en vaak in combinatie met de romantische middeleeuwen. Deze vorm van *medievalism* komt vooral naar voor in deze teksten door woorden als magisch, sprookjesachtig en betoverend. Hoewel de romantische middeleeuwen van Eco ook bij teksten over de andere steden voorkomen wordt de connectie met magie alleen gelegd op de websites die over Brugge gaan. Hoewel de middeleeuwen dus aan alle steden worden verbonden zijn alleen de middeleeuwen in Brugge ook magisch. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat wordt benadrukt dat de middeleeuwen in Brugge stil zijn blijven staan. Bij de andere steden wordt juist ook de combinatie met het moderne leven centraal gesteld. Wel worden op al deze private websites de middeleeuwen zelf bij naam genoemd ook als ze dus niet centraal staan. De vormen van *medievalism* die bij de toeristische attracties worden gebruikt zijn anders dan die bij de algemene teksten en komen onderling erg met elkaar overeen. Hier lijken vooral de middeleeuwen van decadentie aan bod te komen. Deze zijn terug te vinden in woorden als indrukwekkend, overweldigend, commanderend en intimiderend. De gebouwen lijken vooral erg vergroot te worden om duidelijk te maken aan de lezer dat ze echt het bezoeken waard

zijn en indruk zullen maken. Ze zijn uniek, anders en veel grootser dan de andere gebouwen in de stad en daarom zeker de moeite waard. Een andere vorm van *medievalism* die in sommige teksten wel even voorkomt maar geen centrale rol speelt zijn de barbaarse middeleeuwen. Opstanden, oorlogen en ander geweld wordt soms wel even behandeld maar speelt nooit de hoofdrol. Een andere manier waarop deze middeleeuwen soms worden gebruikt is juist om te benadrukken dat iets niet “barbaars” is en dat het daarom bijzonder is. In tegenstelling tot een andere stad bijvoorbeeld is Antwerpen juist wel stijlvol én middeleeuws. Juist omdat deze vorm van *medievalism* dus niet te vinden zou zijn in deze steden zijn ze de moeite waard.

Op de overheidswebsites van de Vlaamse steden komen veelal dezelfde vormen van *medievalism* aan bod. Deze zijn te herkennen door het gebruik van dezelfde soort woorden en gebouwen. Er zijn echter toch wat kleine verschillen te zien. Het eerste wat opvalt is dat het woord middeleeuws zelf veel minder vaak gebruikt wordt en zelfs op de lokale websites totaal niet voor komt. De regionale website probeert de steden duidelijk meer middeleeuws neer te zetten en daarmee ook meer Vlaams te maken omdat deze regio bekend staat om zijn middeleeuwse steden. In de beschrijvingen van de “toeristische attracties” van de steden komt in tegenstelling tot de algemene beschrijving ook veel duidelijker de identiteitsvorming op de lokale websites naar boven. Waar de regionale websites deze gebouwen en locaties erg neutraal beschrijven en simpelweg benoemen wat er te zien is, gebruiken de lokale websites veel meer “gevoel”. De middeleeuwen van decadentie zijn daarom ook alleen terug te zien bij de lokale websites. De regionale websites lijken niet zoveel aandacht te willen besteden aan deze specifieke onderdelen van de stad omdat ze het beeld van de gehele regio niet veranderen. Het “grote plaatje” is belangrijker voor de beeldvorming van de regio dan een gedetailleerde beschrijving van één kathedraal in Antwerpen bijvoorbeeld.

In tegenstelling tot de meeste Vlaamse websites wordt er op de Andalusische websites over veel meer gesproken dan alleen de middeleeuwse architectuur. Op deze websites ligt namelijk ook veel focus op de geschiedenis en vooral de Islamitische of “Moorse” cultuur en de invloed daarvan op de moderne steden. De vormen van *medievalism* die te zien zijn op deze websites komen veel overeen met de vormen die terug te zien zijn op de Vlaamse websites maar zijn hier veel minder voorkomend. Zo zijn hier ook de romantische middeleeuwen van Eco terug te vinden die opnieuw vaak naar boven komen in de context van bijvoorbeeld kronkelige smalle straatjes. Op de websites van *Lonely Planet* en *Fodor’s Travel* van Granada en op de pagina van *Fodor’s Travel* voor Sevilla zijn echter totaal geen vormen van *medievalism* terug te vinden. De vorm van *medievalism* die hier echter meer voorkomt

dan op de Vlaamse websites en vaak de belangrijkste vorm is, zijn de middeleeuwen van decadentie. Niet alleen op de specifieke pagina's van de toeristische attracties is deze vorm van *medievalism* te vinden maar ook op de algemene introductie pagina's. De pracht en praal wordt in tegenstelling tot de Vlaamse steden niet op een magische of schattige manier beschreven maar juist op een heel erg overweldigende en grootse manier. De "esthetiek" waar op deze websites dus de nadruk op wordt gelegd is veel minder "romantisch" en juist meer overweldigend. Zoals eerder deze alinea ook al is vermeld ligt de nadruk echter ook veel op de manier hoe de middeleeuwse cultuur en samenleving waren vormgegeven en hoe dit vaak als iets heel positiefs wordt gezien. Om deze reden zijn de middeleeuwen van nationale identiteiten hier ook vaak terug te vinden. Het is namelijk de middeleeuwse manier van leven en de middeleeuwse cultuur als een soort utopie van vrede, kunst en wetenschap wordt neergezet. Naast *medievalism* speelt oriëntalisme ook een heel erg prominente rol in deze teksten en kan daarom niet worden genegeerd. De middeleeuwen zelf worden veel minder benoemd op deze websites, zeker als het gaat over de beschrijvingen van de attracties. In plaats daarvan lijkt vooral oriëntalisme te worden gebruikt om te benadrukken dat je naar deze steden kan reizen om je reguliere en bekende omgeving te ontsnappen. Vooral de magische en sensuele "Oriënt" komen veel aanbod. Daarnaast ligt er ook veel nadruk op de grote pracht van de Islamitische gebouwen, dit komt overeen met de middeleeuwen van decadentie en de wetenschappelijk en culturele hoogstaande Islamitische beschaving, die overeen komt met de middeleeuwen van nationale identiteiten.

Tijdens het bestuderen van de overheidswebsites van Andalusië wordt meteen duidelijk dat ze zichzelf op een heel andere manier neerzetten dan de private websites dat doen. Waar private websites vaak op een heel oriëntalistische wijze over de steden en de attracties spreken doen de overheidswebsites dit juist niet. Dit betekent echter niet dat ze hun Islamitische of Arabische verleden allemaal niet noemen of verbergen. De manier waarop ze dit bespreken is echter heel anders doordat ze dit onderdeel van de stad en haar geschiedenis niet anders beschrijven dan de rest. Dit zorgt ervoor dat ook dit onderdeel van de geschiedenis gewoon hoort bij de nationale, lokale en regionale geschiedenis en niet "raar" of "apart" is. Verder is er hier net als bij de Vlaamse overheidswebsites ook in het algemeen minder nadruk op de "sfeer" van de stad waardoor dingen als oriëntalistisch taalgebruik ook automatisch al afnemen. Waar de middeleeuwen op de private websites echter soms nog bij naam worden genoemd, is hier op de overheidswebsites totaal geen sprake van. Op slechts één van de websites, de nationale website over Cordoba, wordt het woord "medieval" gebruikt. Dit komt echter niet omdat de middeleeuwen niet aan bod komen in de teksten. Een reden voor het niet

voorkomen van dit woord kan zijn dat ze deze tijdsperiode in dit gebied niet verbinden aan de meer “traditionele” Europese middeleeuwen. Dit kan komen door het verschil in religie maar de culturele en wetenschappelijke hoogtijd van het gebied kan ook een reden zijn. Er zijn echter wel vormen van *medievalism* te vinden op deze websites en deze komen geheel overeen met de vormen van de private websites. Vooral de middeleeuwen van decadentie en nationale identiteiten spelen hier weer een belangrijke rol maar er is ook een kleine rol neergelegd voor de romantische middeleeuwen op de lokale website van Sevilla.

Het belangrijkste verschil tussen de Vlaamse en Andalusische toeristische websites is dat de Vlaamse websites zich vooral focussen op architectuur terwijl de Andalusische websites ook heel veel aandacht hebben voor de middeleeuwse cultuur. Daarnaast is er ook een duidelijk verschil in hoe ze het erfgoed en de middeleeuwse architectuur beschrijven, waar de Vlaamse websites het veel eerder als schattig, magisch of romantisch neerzetten beschrijven de Andalusische websites het vaak juist erg uitbundig en groots. De hoofdvraag van dit onderzoek focuste zich echter vooral op het verschil tussen de vormen van *medievalism* tussen de private websites en overheidswebsites. Hoewel de vormen van *medievalism* die op deze websites gebruikt worden bijna identiek zijn aan elkaar verschillen de manier waarop deze vormen ter sprake komen toch van elkaar. De private websites proberen vaak veel meer “gevoel” op te roepen met hun teksten terwijl de overheidswebsites vaak veel neutraler te werk gaan. Hoewel dit tegen het idee lijkt in te gaan dat overheidswebsites juist een nationale identiteit willen creëren kan dit ook juist de reden zijn van dit gedrag. Een private website kan zoveel geuren en kleuren gebruiken in de beschrijving van de stad en zijn inwoners als zij willen omdat zij geen verantwoording tegenover de stad hoeven af te leggen. Een overheid moet wel verantwoording afleggen aan zijn burgers en om hiermee problemen te voorkomen kan een website misschien het best zo neutraal mogelijk overkomen. De manieren die Stuart Hall echter noemt om de nationale identiteit van een plaats te creëren of versterken komen echter overeen met zowel de overheidswebsites als de private websites. Continuïteit is bijvoorbeeld iets wat zowel op de private websites over het marktplein van Brugge aan bod komt als bij de overheidswebsites over de grote moskee van Cordoba. Tradities van bijvoorbeeld de culinaire cultuur van de Andalusische steden wordt zowel benoemd op de private websites over Sevilla als de overheidswebsite van Cordoba. Het bespreken van tradities is wel iets wat vooral wordt gedaan bij de Andalusische steden omdat zo als eerder ook al is vermeld hier veel meer de nadruk ligt op cultuur.

Een onderdeel van *medievalism* wat in de inleiding is besproken maar in het onderzoek zelf niet aan bod is gekomen, dit ging over de verschillende onderzoeksvelden

binnen het medievalism die Ulrich Müller aanhaalde. Zo als uit dit onderzoek blijkt passen deze toeristische teksten niet binnen de politieke tak, omdat er zoals bleek vrij weinig identiteitsvorming te vinden is. Ook de tak die hij Authentiek noemt is niet erg toepasselijk omdat het in deze teksten niet draait om het objectief beschrijven van de middeleeuwen. Dit soort toeristische teksten zouden eigenlijk in hun eigen “onderzoeksveld” of tak moeten worden geplaatst. Het is namelijk een soort combinatie van deze twee takken maar daarnaast is een andere belangrijke functie van dit gebruik van de middeleeuwen dat het een reclame of marketing middel is. Dit onderzoek onderstreept dus het feit dat er meer moet worden nagedacht over toerisme en toeristisch discours binnen het veld van medievalism.

Bibliografie

Primaire Bronnen (websites):

- Andalucia, <https://www.andalucia.org/en/home> (geraadpleegd op 10-6-2021).
Andalucia, Who Are We, <https://www.andalucia.org/en/general-conditions> (geraadpleegd op 8-5-2021).
Andalucia, Explore Andalusia, <https://www.andalucia.org/en/home> (geraadpleegd op 8-5-2021).
Andalucia, Córdoba, <https://www.andalucia.org/en/cordoba> (geraadpleegd op 8-5-2021).
Andalucia, Granada, <https://www.andalucia.org/en/granada> (geraadpleegd op 9-5-2021).
Andalucia, Sevilla, <https://www.andalucia.org/en/sevilla> (geraadpleegd op 11-5-2021).
Andalucia, Mezquita de Córdoba, <https://www.andalucia.org/en/cordoba-cultural-tourism-mezquita-de-cordoba> (geraadpleegd op 14-5-2021).
Andalucia, Ahambra Y Geralife, <https://www.andalucia.org/en/granada-cultural-tourism-alhambra-y-generalife> (geraadpleegd op 15-5-2021).
Andalucia, Real Alcázar de Sevilla, <https://www.andalucia.org/en/sevilla-cultural-tourism-real-alcazar-de-sevilla> (geraadpleegd op 16-5-2021).
- Belgium.be, <https://www.belgium.be/en> (geraadpleegd op 10-6-2021).
Belgium.be, About this website, https://www.belgium.be/en/about_this_website (geraadpleegd op 8-4-2021).
Belgium.be, Cities of Art, https://www.belgium.be/en/about_belgium/tourism/cities_of_art (geraadpleegd op 8-4-2021).
- Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/> (geraadpleegd op 10-6-2021).
Cambridge Dictionary, bourgeois, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bourgeois> (geraadpleegd op 2-4-2021).
Cambridge Dictionary, mesmerizing, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mesmerizing> (geraadpleegd op 19-5-2021).
- Córdoba, <https://www.cordobaturismo.es/en> (geraadpleegd op 10-6-2021).
Córdoba, The Great Mosque, <https://www.cordobaturismo.es/en/content/1665/the-great-mosque> (geraadpleegd op 16-5-2021).
- España, <https://www.spain.info/> (geraadpleegd op 10-6-2021).
España, Spain, <https://www.spain.info/en/> (geraadpleegd op 7-5-2021).
España, Andalusia, <https://www.spain.info/en/region/andalusia/> (geraadpleegd op 7-5-2021).
España, Cordoba, <https://www.spain.info/en/destination/cordoba/> (geraadpleegd op 7-5-2021).
España, Granada, <https://www.spain.info/en/destination/granada/> (geraadpleegd op 8-5-2021).

España, Destinations, <https://www.spain.info/en/destinations/> (geraadpleegd op 9-5-2021)

España, Seville, <https://www.spain.info/en/destination/seville/> (geraadpleegd op 10-5-2021).

España, Great Mosque of Cordoba, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/mosque/> (geraadpleegd op 14-5-2021).

España, The Alhambra, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/alhambra/> (geraadpleegd op 15-5-2021).

Espana, Real Alcázar Palace of Seville, <https://www.spain.info/en/places-of-interest/real-alcazar-palace-seville/> (geraadpleegd op 16-5-2021).

Fodor's Travel, <https://www.fodors.com/> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Fodor's Travel, *About Us*, <https://www.fodors.com/about-us> (geraadpleegd op 16-3-2021).

Fodor's Travel, Antwerp, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/antwerp> (geraadpleegd op 18-3-2021).

Fodor's Travel, Brugge, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/brugge> (geraadpleegd op 22-3-2021).

Fodor's Travel, Gent, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/gent> (geraadpleegd op 2-4-2021).

Fodor's Travel, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/antwerp/things-to-do/sights/reviews/onze-lieve-vrouwekathedraal-92882> (geraadpleegd 13-4-2021).

Fodor's Travel, Markt, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/brugge/things-to-do/sights/reviews/markt-456887> (geraadpleegd 14-4-2021).

Fodor's Travel, Gravensteen, <https://www.fodors.com/world/europe/belgium/gent/things-to-do/sights/reviews/gravensteen-457034> (geraadpleegd op 14-4-2021).

Fodor's Travel, Cordoba, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/cordoba> (geraadpleegd op 22-4-2021).

Fodor's Travel, Granada, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/granada> (geraadpleegd op 24-4-2021).

Fodor's Travel, Seville, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/seville> (geraadpleegd op 3-5-2021).

Fodor's Travel, Mezquita, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/things-to-do/sights/reviews/mezquita-101502> (geraadpleegd op 4-5-2021).

Fodor's Travel, Alhambra, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/places/granada/alhambra> (geraadpleegd op 5-5-2021).

Fodor's Travel, Real Alcázar, <https://www.fodors.com/world/europe/spain/andalusia/things-to-do/sights/reviews/real-alcazar-101520> (geraadpleegd op 7-5-2021).

Frommer's, <https://www.frommers.com/> (geraadpleegd op 15-3-2021).

Frommer's, *About Frommer's*, <https://www.frommers.com/about> (geraadpleegd 16-3-2021).

Frommer's, Gravensteen (Castle of the Counts), <https://www.frommers.com/destinations/ghent/attractions/gravensteen-castle-of-the-counts> (geraadpleegd 20-4-2021).

Frommer's, Things to Do in Antwerp, <https://www.frommers.com/destinations/antwerp> (geraadpleegd op 19-3-2021).

Frommer's, Things to Do in Bruges, <https://www.frommers.com/destinations/bruges> (geraadpleegd op 2-4-2021).

Frommer's, Things to Do in Ghent, <https://www.frommers.com/destinations/ghent> (geraadpleegd op 5-4-2021).

Frommer's, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal (Cathedral of Our Lady), <https://www.frommers.com/destinations/antwerp/attractions/onze-lieve-vrouwekathedraal-cathedral-of-our-lady> (geraadpleegd 13-4-2021).

Frommer's, The Markt in Bruges, <https://www.frommers.com/destinations/bruges/attractions/the-markt> (geraadpleegd op 14-4-2021).

Frommer's, Gravensteen (Castle of the Counts), <https://www.frommers.com/destinations/ghent/attractions/gravensteen-castle-of-the-counts> (geraadpleegd 14-4-2021).

Frommer's, Things to Do in Cordoba, <https://www.frommers.com/destinations/cordoba> (geraadpleegd op 23-4-2021).

Frommer's, Things to Do in Granada, <https://www.frommers.com/destinations/granada> (geraadpleegd op 29-4-2021).

Frommer's, Things to Do in Seville, <https://www.frommers.com/destinations/seville> (geraadpleegd op 3-5-2021).

Frommer's, Mezquita Catedral de Córdoba, <https://www.frommers.com/destinations/cordoba/attractions/mezquita-catedral-de-crdoba> (geraadpleegd 4-5-2021).

Frommers, Alhambra and Generalife, <https://www.frommers.com/destinations/granada/attractions/alhambra-and-generalife> (geraadpleegd op 5-5-2021).

Frommer's, Alcázar, <https://www.frommers.com/destinations/seville/attractions/alczar> (geraadpleegd op 7-5-2021).

Lonely Planet, <https://www.lonelyplanet.com/> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Lonely planet, *Our story*, <https://www.lonelyplanet.com/about/story> (geraadpleegd op 15-3-2021).

Lonely Planet, *Antwerp*, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/antwerp> (geraadpleegd op 17-3-2021).

Lonely Planet, Bruges, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/bruges> (geraadpleegd op 20-3-2021).

Lonely Planet, Ghent, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/ghent> (geraadpleegd op 2-4-2021).

Lonely Planet, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/antwerp/attractions/onze-lieve-vrouwekathedraal/a/poi-sig/425595/358710> (geraadpleegd 13-4-2021).

Lonely Planet, Markt, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/bruges/attractions/markt/a/poi-sig/428133/358711> (geraadpleegd 14-4-2021).

Lonely Planet, Gravensteen, <https://www.lonelyplanet.com/belgium/flanders/ghent/attractions/gravensteen/a/poi-sig/444551/358712> (geraadpleegd 14-4-2021).

Lonely Planet, Córdoba, <https://www.lonelyplanet.com/spain/andalucia/cordoba> (geraadpleegd op 22-4-2021).

Lonely Planet, Granada, <https://www.lonelyplanet.com/spain/granada> (geraadpleegd op 23-4-2021).

Lonely Planet, Seville, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville> (geraadpleegd op 29-4-2021).

Lonely Planet, Mezquita, <https://www.lonelyplanet.com/spain/andalucia/cordoba/attractions/mezquita/a/poi-sig/1189075/360732> (geraadpleegd 4-5-2021).

Lonely Planet, Alhambra, <https://www.lonelyplanet.com/spain/granada/attractions/alhambra/a/poi-sig/430192/360733> (geraadpleegd op 5-5-2021).

Lonely Planet, Real Alcázar, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville/attractions/real-alcazar/a/poi-sig/411802/360736> (geraadpleegd op 6-5-2021).

Lonely Planet Content Licensing, <https://lonelyplanetcontentlicensing.com/> (geraadpleegd op 15-3-2021).

Sevilla, <https://www.visitasevilla.es/en> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Sevilla, Real Alcázar, <https://www.visitasevilla.es/en/monuments-and-culture/real-alcazar> (geraadpleegd op 18-5-2021).

Turismo Ciudad de Granada, <http://en.granadatur.com/> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Turismo Ciudad de Granada, Discover Granada, <http://en.granadatur.com/page/63-conoce-granada/> (geraadpleegd op 9-5-2021).

Turismo Ciudad de Granada Atuntamiento, Alhambra, Granada, <http://en.granadatur.com/la-alhambra/> (geraadpleegd op 15-5-2021).

Turespaña, <https://www.tourspain.es/en-us> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Van Dale, <https://www.vandale.nl/> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Van Dale, Betekenis 'intrigerend', <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/intrigerend#.YFHlgJ1KhPY> (geraadpleegd op 17-3-2021).

VisitAntwerp, <https://www.visitantwerpen.be/en/home> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Atypical Antwerp, Visitor Centres, <https://www.visitantwerpen.be/en/good-to-know/about-visit-antwerpen> (geraadpleegd 9-4-2021).

Atypical Antwerp, A city like no other, <https://www.visitantwerpen.be/en/good-to-know/about-visit-antwerpen> (geraadpleegd 9-4-2021).

Atypical Antwerp, Historic Centre, <https://www.visitantwerpen.be/en/districts/historic-centre> (geraadpleegd 9-4-2021).

Atypical Antwerp, Cathedral of Our Lady, <https://www.visitantwerpen.be/en/sightseeing/churches/cathedralofourlady> (geraadpleegd op 15-4-2021).

VisitBruges, <https://www.visitbruges.be/en> (geraadpleegd op 10-6-2021).

Brugge, Dicscovering Bruges, <https://www.visitbruges.be/discover> (geraadpleegd op 9-4-2021).

Brugge, History in a Nutshell, <https://www.visitbruges.be/history-in-a-nutshell> (geraadpleegd op 10-4-2021).

Brugge, Markt (Market Square), <https://www.visitbruges.be/en/markt> (geraadpleegd op 16-4-2021).

VisitFlanders, https://www.visitflanders.com/en/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd op 10-6-2021).

VisitFlanders, <https://www.visitflanders.com/en/> (geraadpleegd op 8-4-2021).

VisitFlanders, Disclaimer, <https://www.visitflanders.com/en/info/disclaimer.jsp> (geraadpleegd op 8-4-2021).

VisitFlanders, Antwerp, <https://www.visitflanders.com/en/destinations/antwerp/index.jsp> (geraadpleegd 8-4-2021).

VisitFlanders, Bruges, https://www.visitflanders.com/en/destinations/bruges/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd 9-4-2021).

VisitFlanders, Ghent, https://www.visitflanders.com/en/destinations/ghent/index.jsp?country=en_GB (geraadpleegd op 10-4-2021).

VisitFlanders, The Cathedral of Our Lady, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/the-cathedral-of-our-lady.jsp?source=list> (geraadpleegd op 15-4-2021).

VisitFlanders, The Markt-Bruges, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/the-market-square-bruges-markt.jsp> (geraadpleegd 16-4-2021).

VisitFlanders, Gravensteen Castle, <https://www.visitflanders.com/en/things-to-do/attractions/top/gravensteen-castle.jsp> (geraadpleegd op 16-4-2021).

VisitGent, <https://visit.gent.be/en> (geraadpleegd op 10-6-2021).

VisitGent, Ghent, more than a one night stay, <https://visit.gent.be/en> (geraadpleegd op 10-4-2021).

VisitGent, See & Do, <https://visit.gent.be/en/see-do> (geraadpleegd op 10-4-2021).

Visit Gent, The Castle of the Counts: Visit the knights at the castle, <https://visit.gent.be/en/see-do/castle-counts> (geraadpleegd op 16-4-2021).

Secundaire Bronnen (literatuur):

Anderson, B., *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (London 1983).

Bloom, J. en S. Blair, *Islam. A Thousand Years of Faith and Power* (Londen 2002).

Cillia, R de., M. Reisigl en R. Wodak, 'The Discursive Construction of National Identities', *Discourse & Society* 10:2 (1999) 149-173.

D'Arcens, L., *Comic Medievalism: Laughing at the Middle Ages* (Cambridge 2014).

Eco, U., 'Dreaming of the Middle Ages', in: U. Eco ed., *Travels in Hyper Reality: Essays* (New York 1986) 61-72.

Ganim, J.M., *Medievalism and Orientalism. Three Essays on Literature, Architecture and Cultural Identity*. (New York 2005).

Graham, B. en P. Howard, 'Introduction: Heritage and Identity' in: B. Graham and P. Howard eds., *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity* (Hampshire 2008) 1-15.

Hall, S., 'The Question of Cultural Identity', in: S. Hall, D. Held en T. McGrew eds., *Modernity and its Futures* (Cambridge 1992) 273-327.

Hallett, R.W. en J. Kaplan-Weinger, *Official Tourism Websites A Discourse Analysis Perspective* (Bristol 2010).

Hannam K. en D. Knox, 'Discourse Analysis in Tourism Research: A critical perspective' *Tourism Recreation Research* (2015) 1-23.

Lovell, J., 'Fairytale Authenticity: Historic City Tourism, Harry Potter, Medievalism and the Magical Gaze' *Journal of Heritage Tourism* 14:5-6 (2019) 448-465.

Marsden, R.A., 'Medievalism: New discipline or scholarly no-man's land?' *History Compass* 16:2 (2018) 1-9.

Matthews, D., *Medievalism: A Critical History* (Cambridge 2015).

Müller, U., 'Medievalism', in: A. Classen ed., *Handbook of Medieval Studies: Terms, Methods, Trends* (Berlin 2011) 850-865.

Reyerson, K., 'Urban Sensations: The Medieval City Imagined' in: R.G. Newhauser ed., *A Cultural History Of The Senses* (London 2014) 45-66.

Said, E.W., *Orientalism* (New York 1979).

Silva, L. en J. Leal, 'Rural Tourism and National Identity Building in Contemporary Europe: Evidence from Portugal' *Journal of Rural Studies* 38 (2015) 109-119.

Wickens, E., 'The Sacred and the Profane. A Tourist Typology' *Annals of Tourism Research* 29:3 (2002) 834-851.